

HÁJAS MUKI KALANDJAI

ÉRFALVI TÖRTÉNETEK

ÍRTA
GOMBOS ALBIN

BUDAPEST
ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA
1912

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2013
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5406-60-7 (online)
MEK-12206

TARTALOM

A VÖRÖS SIRÁLY.

A FÉSZEK.

HADI TAPASZTALATOK GYÜJTÉSE.

A TOLVAJ.

BÁRSONY MEG A TÖLTÖTT KÁPOSZTA ÉS MENDI BÁCSI.

KOMÉDJÁSOK GYÜTTEK!

A LATYÁKNÉ HATOSA.

AZ ELVARÁZSOLT HATOS ÉS A PANORÁMA.

A TÜNDÉREK ORSZÁGÁBAN.

VENDÉGSZEREPLÉSÜNK A CIRKUSZBAN.

NÁNDORFEHÉRVÁR OSTROMA.

A VÖRÖS SIRÁLY.

Téli este volt. Kint sivított a szél, apró szemekben szitált a hó s olyan hidegség uralkodott, hogy a pitvarban egy-kettőre tövig fagyott a locsoló, ha Sidri Mári ott felejtette. Ilyenkor a kutya is a meleg szobába huzódik, ha szerét ejtheti. A mi Bársony kutyánk meg ugyancsak elég okos volt ahhoz, hogy valamiképpen kint ne rekedjen. Most is ott feküdt bent a kuckó mélyén, a legmelegebb tájon s még a szemét se merte felnyitni, nehogy az a keményszívű Sidri Mári neszét vegye.

Én meg az öcsém a padkán ültünk. Felváltva olvasgattuk hol Robinsont, hol pedig a Helgoland-i fiút. Tudniillik először mindketten Robinsont akartuk olvasni s ezen aztán nagyon összevesztünk. Édes anyánk aztán olyanképpen oldotta meg a kérdést, hogy mindegyik olvas egy lapot s akkor kicseréljük a könyveket. Így aztán legalább egy időre szent volt a béke.

Édes apánk a kalendáriumban böngészett. Különösen a tavaszi időjárásra vonatkozó jövőbeléseket vizsgálgatta, olykor oda-oda szólván anyáknak, aki Sidri Márival foltozásokat eszközölt.

- Na, majd el is felejtettem - mondotta apánk erősebb hangon és a kalendáriumot becsapta.

- Mit? - kérde anyánk.

- A nádasi legelőt tizedmagammal bérbe vettem.

- Ugyan minek az nekünk?

- Minek? Hát dinnyeföldnek.

- Dinnyeföld! - kiáltottuk mindketten kitörő örömmel és Robinsont, Helgoland-i fiút feledve, rohantunk az asztalhoz.

- Még pedig milyen dinnyeföld! - vette fel a szót ismét apánk. - Eke sohasem járta; legelő, mióta a világ áll. Ez kell a dinnyének.

S aztán megindultak a tervezgetések s folytak az egész télen. A dinnyeföld éppen az Ér szélén van, meg a mi házunk is. Én és öcsém fogjuk a dinnyét csónakon hazaszállítani, sőt útközben árulni is. Az öreg Fityula lesz a csősz, de azért néha mink is kint hálunk, hogy a tolvajokat nyakoncsíphessük. Szóval, boldog volt az egész család, mert csak az tudja igazán, hogy mi a boldogság, akinek volt már dinnyeföldje.

Mi gyerekek is egyszerre fontos személyek lettünk a háznál. Ám éreztük is a ránk váró teendők nagyságát. Mondhatom, hogy egészen belekomolyodtunk a dinnyeföldbe. Régi, gyerekes szórakozásainkat teljesen felhagytuk. Nem jártuk többé naphosszat a falu határát, nem fogtuk kosárral az apró cigányhalat, nem szedtük le a fészkeket, nem ingerkedtünk a szomszédok kutyáival, hanem tanácskoztunk a teendők felől. És hát ez érthető, mert végre is hajóról, csónakról volt szó, amilyent Érfalván még sohasem láttak.

A kert hátulján, a nagy diófa alatt folyt a munka. A disznókoppasztó teknőt alakítottuk át hadihajóvá. Reggeltől estig fúrtunk, faragtunk és szinte ebédre is kötéllel kellett vinni bennünket. Jó cimboráink, a doktorgyerekek meg haza sem mentek, ha egyenesen a papa nem jött értük - pipaszárral.

Na, de majdnem elfeledtem bemutatni magunkat. Beszélek erről is, arról is, a dinnyeföldről, a doktorgyerekekről és voltaképpen azt sem tudják, hogy kik vagyunk.

Érfalviak vagyunk, jelentem kellő tisztelettel. A házunk réti náddal van földve és éppen az Ér partján fekszik. Előtte négy öreg eperfa áll és ezekről akárki ráismerhet, mert a többi ház előtt

legfeljebb csak három fa van. Az én nevem Ferkó, az öcsémé Tóni. De csak otthon, mert az iskolában engem Kávénak hívnak, az öcsémet Hájás Mukinak, a kutyánkat töltött káposztának, a doktorgyerekeket pedig Sutyinak és Putyinak.

Ezt egy kicsit talán különösnek is találjátok. De én erről nem tehetek, mert Érfalván ősidőktől fogva ilyen a divat. Itt minden teremtet léleknek van valami csúfneve. Még a kecskebékának is. Ezt ugyanis »tekintetes úrnak« hívják. És ilyenformán a falu legnagyobb ura, mert még a doktorgyerekek papáját is csak »hájas ténsúrnak« címezik.

De menjünk csak vissza a koppasztóteknőhöz, akarom mondani a hadihajóhoz. Egy hónap óta ugyanis magunk között már csak így nevezgettük.

Mondhatom, hogy otromba nagy jószág volt ez a teknő. Valami százéves nyárfából vájták, faragták kóborló cigányok. Két disznót is megforgathattak benne egyszerre. Még szegény nagytáti vásárolta s azóta az egész falu használta kölcsönbe, sőt egyszer még Földeákra is elvitték ökörszekéren. Közönségesen Noé bárkájának nevezték.

Tehát előre látható volt, hogy az elnevezés miatt sok mindenféle galiba fog történni Érfalván. Még készen se voltunk a fölszerelésekkel s máris a legkeményebb sértésnek vettük, ha valaki teknőt mert előttünk emlegetni. Ez nyílt kihívás volt verekedésre, ami nem is maradt el, ha a vakmerő ellenség kisebbszámú volt, vagy gyengébb, mint mi négyen.

Egy reggelen aztán készen állt a hajó és büszkén várta a vízrebocsátást. A diófától az Ér partjáig alig volt negyven lépés a távolság, ám a dolog még sem ment valami könnyen, mert a kert puha földjébe minduntalan beleragadt az össze-vissza szögezett hajótest. Végre is az öreg Fityula bácsi segített ki nagy bajunkból, aki mint hivatalos dinnyeecsősz éppen bent járt a komenció egy részéért, két kiló szalonnáért, egy kenyérért, egy itce törkölyért és egy fertály sóért.

- Éljen! Éljen! - kiáltottuk tele torokkal, amikor a hajó öblös teste ide-oda libbent a Csendes-óceán síma hátán. A jámbor kis vizet ugyanis alapos megbeszélés után kineveztük Csendes-óceánnak. Hiszen tényleg csendes is volt. A vize nem folyt se jobbra, se balra, sőt ha nagy volt a kánikula, hát még ki is száradt. És ahol a legmélyebbre szállt a vízmérő-ón, még ott sem lepte el Putyit. Pedig a Putyi ugyancsak vakarcs kis gyerek volt. Az meg még a Sidri Mări meséiben sem fordul elő, hogy valaha az Éren hajótörés történt volna.

Most jöttek azután a végső simítások, a kifaragott, alaposan megbicskázott árbócok és más egyebek pontos beállítása. Nevezetesen:

Egy vaskos szőlőkaró a középén, mint főárbóc, hozzákötözve egy kiszolgált kályhacső, mint kémény, hátul zászlótartó rúd, elől egy forgalomból kiment gyúródeszka, mint páncélzat a várható ellenséges lövegekkel szemben. A Riska tehén nyaklánca a hajó orrára került, hátulra pedig édesapánk kampós botja, mint szárazföldi vasmacska.

Szóval, amint magatok is láthatjátok, mindenre volt gondunk. Mert a télen Robinson történetéből ugyancsak megtanultuk, hogy a jó hajósnak semmiről sem szabad megfeledkeznie.

Sok fejtörésre adott okot a zászló megoldása is. Nemzetiszínű zászló csak egyetlenegy volt az egész Érfalván, az is a faluházán. Még Hájás Muki is, aki pedig mindenre vállalkozott, határozottan kijelentette, hogy azt nem lehet onnan elhozni.

- Már pedig zászló nélkül nincs hajó! - kiáltottam fölényesen, mint a legtapasztaltabb. Tudniillik, Földeákon én már láttam egyszer valamikor csónakot a panorámában.

Végre is Sutyi oldotta meg a nehéz kérdést. Elhozta az édes mamája piros selyemkendőjét, amit búcsukor vett neki a papa. S mivel a »Kalóz király«-ban is vörös volt a hajó lobogója, azért Hájás Muki sem tett ellene komolyabb kifogást.

Hátra volt azonban még a hajó elkeresztelése. Na, hát ezen szinte össze is verekedtünk. Legalább egy óráig kiabáltuk egymás fülébe a leghangzatosabb neveket.

Itt is az erőszakosság győzött, azaz Hájas Muki. De nem tehattünk ellene semmit, mert ő tudott legjobban verekedni. És a várható háborus időben ugyancsak nagy szükségünk volt rá.

A cím a gyűrődészka külső lapjára került, ahol kéklapljbászos, nagy verébfejbetük hirdették az olvasni tudóknak, hogy a jól felszerelt víziszörnyeteg neve:

»Vörös sirály
Magyar hadihajó«.

Én mindenképpen Dunalúdnak akartam elnevezni, mert a tanító úr egyszer azt mesélte, hogy ezt a madarat tisztelik legjobban a hajósnepek. De az öcsém hallani sem akart róla. Ő a Helgolandi fiúban úgy olvasta, hogy a hajót Sirálynak hívják.

- Jól van, legyen Sirály, nem bánom - gondoltam magamban. De a vörös ellen annál jobban tiltakoztam. Ilyenről se nem olvastam, se nem hallottam.

Erre meg a doktorgyerekek támadtak rám. Az ő papájuknak a tintatartóján sirály van vörösrézből. Mért csinálták volna vörösrézből, ha a sirály nem vörös?

Én ezt nem hittem. Sutyi erre azonnal hazaszaladt, letörte a tintatartóról a rézsirályt és nagy győzelmesen hozta.

Csakugyan vörösrézből volt a kis madár.

- Most már ne is vidd haza - mondta neki Hájas Muki jóakarattal. - Vissza nem ragaszthatod, kikapni úgyis kikapsz, legjobb lesz hát, ha a hajó orrára szegezzük.

S mivel az öccse, a kis Putyi titoktartást fogadott, Sutyi sem ellenezte a jó eszmét és így a vörös sirály hamarosan a hajó orrára került.

Most még csak az evezők voltak hátra. S ki hinné, ebben a csekélységnek látszó dologban majdnem hajótörést szenvedtünk. Az előre elkészített szőlőkarók kurtáknak bizonyultak. Hosszabbak pedig nem voltak. Ha egyik-másik érte is a feneket, úgy beleveszett a vízalatti sárba, hogy a hatalmas hajót egy araszttal sem lehetett tovább tolni és ekképpen védtelenül ki volt szolgáltatva a szelek játékának.

- A sütőlapát! - kiáltott fel az öcsém diadalittasan az ádáz küzdelem hevében.

És a szót gyorsan követte a tett is. Mint a nyúl, úgy vágatott el a kamrába, ahonnan szerencsén ki is lopta a sütőlapátot.

Aztán gyorsan bepakolództunk a hajó gyomrába, egy éles fütty, egy harsány parancsszó és a Riska tehén nyaklánc csörömpölve hullott le a hajó orrára. A sütőlapát nagy gyorsasággal kezdte kavarni a vizet, mire a hajó mélyen beleszántott a tenger síma tükrébe s lassan nekiindult a végtelenségnek. Még néhány pillanat s kinn voltunk a Csendes-óceán kellős közepén.

- Éljen! Éljen! - harsogtuk össze-vissza s csak úgy úsztunk a boldogságtól.

Én mint hajóskapitány a cső mellett ültem a hajóhídon, azaz a kukoricamorzsoló széken. A hajó gyomrában Sutyi kuporgott, mint hajóshadnagy. Hájas Muki volt a főkormányos. Ő kezelte hátul a sütőlapátot. A kis Putyi a hajó orrán ült. Neki is szép hivatal jutott fiatal kora dacára. Ő volt az őrtálló tiszt.

A zavartalan boldogság nem tartott sokáig. Hamarosan kellemetlen baj adta elő magát, amilyenek a tengeren tudvalevőleg igen gyakran előfordulnak.

A sütőlapát széles karimája úgy beledagadt a vízalatti agyagos sárba, hogy a főkormányos semmiképpen sem tudta kihúzni. A rohanó hajó egyszerre megállott és félelem fogott el mindenkit, mert a part egy jó hajításnyira kékellett és a közelben egy falatnyi szigetet sem tudott a szem felfedezni.

Aggodalomteljesen sandítottam a főkormányos felé, de a hajósszabályok szerint szólni nem szólhattam semmit, amíg ő maga nem jelzi a veszedelmet.

Mikor aztán Hájas Muki egészen belefáradt a lapáttal való küzdelembe, szájába kapta a nyakából lefityegő sípot és háromszor belefújta.

Ez nekem, a kapitánynak szólt.

Most már hivatalosan is tudomást vettem a veszedelemről és gyorsan intézkedni kezdtem. A cukorsüveg fekete papírjából készült szócsövemet legott ajkaimhoz emeltem és komoly hangon kértem:

- Mi baj van?

- Zátonyra jutott a lapát - lihegte fáradtan Hájas Muki.

- Hadnagy, gyors segítséget a főkormányosnak! - adtam ki a parancsot.

Erre Sutyi odamászott Hájas Mukihoz és közös erővel kezdték rángatni a lapátot. A hajó a nagy erőlködés következtében hol jobbra, hol balra libbent és szinte attól is tartani lehetett, hogy föl talál borulni.

De a közös erőlködés is hiábavalónak bizonyult. A sütőlapát úgy összebarátkozott az agyagos sárral, hogy a világért sem akart kijönni. A veszedelem percről percre nőtt. A bajt még csak öregbítette a nyugati láthatáron fel-feltűnedező feketeség. Amely ugyan emberileg a Rezes Szabó Mihályék kéményéből gomolygott ki, de viharfelhő is lehetett.

- Mi lesz már? - kérdeztem nyugtalanul a szócsövön.

- Nagyon erős ez a zátony - szuszogta Hájas Muki.

- Bizonyosan korállzátony - vélekedett Sutyi.

- Őrtálló tiszt - kiáltottam harsányan a papírsüvegből - késedelem nélkül rohanjon a főkormányost megsegíteni!

Nagy ügyel-bajjal a kis doktorgyerek is odamászott Hájas Mukihoz s most már hárman estek neki a lapátnyelnek.

Igy azonban a hajó egyensúlya veszedelmesen megzavarodott. Az orra ijesztően felemelkedett. A hátulja félelmetesen lesüllyedt. A víz csaknem a födélzet széléig ért már és minden rántásnál becsapódott a hajó gyomrába. Ezen csak úgy lehetett volna segíteni, ha én a hajó orrára kuporodom. Ezt azonban nem tehettem meg, mert mint kapitány a parancsnoki hidat el nem hagyhattam.

Pedig a dolognak már fele sem volt tréfa. A hajó gyomrában a víz egy arasznyira emelkedett és az esztelen rángatás következtében rohamosan szaporodott.

- Vigyázat! Pihenés! Léket kaptunk! Elsüllyedünk a nyílt tengeren! - sivitottam szaporán a szócsőből. De hiába, senki sem hallgatott a parancsnok szavaira.

Az engedetlen lapát úgy felbőszítette a hajó legénységét, hogy se hallott, se látott. Hájas Muki még a szemét is behunyta és mint valami dühös tigris, úgy ráncigálta a lapát nyelét. Nemkülönben a két doktorgyerek. Csak úgy csorgott róluk az izzadság.

Egyszerre csak nagyot zökkent a hajó, a lapát hirtelen kiszabadult és sáros karimájával rázuhant a hajóra, onnan pedig lefordult a vízbe. Hájas Muki hátra vágódott és kövér fejével kitörte a főárbócot, Sutyi a hajó gyomrába gurult, ahol legtöbb volt a víz, a kis Putyi pedig a tengerbe pottyant. Aránylag tehát ő esett a legpuhábbra.

A szerencsétlenséget néhány pillanatnyi csend követte. Mindenki a szemével volt elfoglalva. A fölívódó lapát széles karimájáról ugyanis sáros, piszkos fröccsök árasztották el a hajót. S ruhánk, szemünk, szánk tele lett a csúf maszattal.

Leghamarabb én nyertem vissza a lélekjelenlétemet és gyorsan osztogattam a parancsokat:

- Vigyázz! Nyugalom! Minden ember a helyére! Először is a kormánylapátot kifogni! Különb-
ben nincs semmi baj!

Hiszen valami nagyobb baj tényleg nem is történt. A kis doktorgyerek vagy tíz lépésnyire nyakig állt a vízben. Fújt, prüszkölt, mert ivott is egy keveset és mindkét öklével a szemét dörzsölte. A kalapja a hajó mellett úszott, ezt sajátkezűleg kihalásztam, pedig mint kapitány erre nem is lettem volna köteles. De veszély esetén - úgy olvastam a Kalózkirályban - a kapitány is szokott dolgozni.

Aztán a kezünkkel evezve szerencsésen kifogtuk a sütőlapátot és siettünk az őrtálló tiszt meg-
mentésére.

Mikor már néhány lépésnyire voltunk tőle, egy vékony zsineg képében kötelet dobtunk neki, amelyet görcsösen megragadott, mire mi nekiestünk húzni.

A zsineg természetesen nem tűrte ezt a játékot, hanem egyszerűen elszakadt.

- Vigyázz! Új kötelet dobni! - rendelkeztem szigorú hangon.

- Nincs! - veté ellen a hajóshadnagy.

- Talán kössük össze a régit - vélekedék a főkormányos.

- Nem lehet - feleltem -, ilyen esetről én nem tudok.

- Húzzatok már ki - rimázkodott az őrtálló tiszt. - Beleragadt a lábikrámba egy pióca.

- Cápa! - igazította ki Hájas Muki.

- Emberevő! - toldotta meg Sutyi. Eközben a hajó magától is a kis doktorgyerekhez ért, aki szigorú parancsom ellenére a hajózás történetében egészen ismeretlen módon bemászott, még jobban összesározva bennünket.

A cipői azonban nem jöttek vele. A vendégszerető sár mindkettőt lefogta. Egy darabig szurkáltunk utánuk, de mivel csak nem akartak felbukkanni, hát abbahagytuk a munkát.

- Bizonyosan valami százkarú polyp fogta el őket - nyugtatta meg tudományos úton Hájas Muki a szepegő Putyit.

- Mindegy - jegyzé meg bölcsen Sutyi -, akár polyp, akár nem, de ennek nagy verés lesz az ára.

- Akkor a vörös sirályért is! - vágta vissza Putyi.

A végén aztán mégis csak kibékültek a testvérek. Ha lehet, hát a cipő históriáját is titokban fogják tartani és egymást a viláért sem árulják el.

A ruha csudálatosképpen egyikünknek sem jutott eszébe. Pedig mind a négyen elég finoman voltunk öltözködve. Hájas Mukinak csak az egyik könyöke látszott ki, az én nadrágomon pedig csak két folt volt még. A doktorgyererek meg éppen ünneplőben díszlegetek, mert este

nagy vacsora lesz náluk, a papa nevenapja. A »hájas ténsur«-at ilyenkor a fél falu köszönti, ünnepli és agyoneszi.

A hajót ezenközben a főkormányos a kikötő felé irányította, amelyet szerencsésen el is értünk.

- Föld! - kiáltotta harsányan az őrtálló tiszt, amikor a hajó orra beleütődött a vízre szolgáló kertajtóba.

- Horgonyt vetni! - utasítottam a főkormányost, mire Hájas Muki édesapánk kampós botját beakasztotta a rózsekerítés oldalába.

Most gyorsan kiszálltunk és a láncot behúztuk a kertbe, a végét háromszor is lecövekeltük, nehogy a vihar vagy a tengeri rablók hatalmába kerüljön a »Vörös sirály«.

Igy folyt le az első tengeri útunk, amelynek eredményével mindnyájan meg voltunk elégedve. Otthon azonban - érthetetlen - egészen másképpen fogták fel a dolgot. A doktorgyerekek alaposan kikaptak a selyemkendőért, a cipőért meg a vörös sirályért, mi pedig a sütőlapátért. És ráadásul a ruháért meg külön-külön mindegyikünk.

Ezek azonban gyorsan múló kellemetlenségek voltak. Másnap újra kezdtük a próbát, harmadnap megismételtük és egy hét múlva már úgy úszott a »Vörös sirály«, mint hal a vízben. A sütőlapátot hosszú fűzfarúddal helyettesítettük, a végére talpat csináltunk, hogy ne menjen mélyen a sárba és ezzel az újítással az érfalvi hajózást a fejlődés legmagasabb fokára emeltük. Ezután már olyan gyorsan szeltük a habokat, hogy Hájas Muki kívánságára - tudjátok már, hogy milyen erőszakos fiú - a hajó nevét is kibővítettük. A régi cím alá még ezt pingáltuk oda: »Futár és postahajó«.

A FÉSZEK.

Kint játszottunk az utcán. Csak úgy kettecskén. Én meg az öcsém. Aratáskor ugyanis nem igen akadt cimbora, mert aki ökölnyi gyerek csak volt a faluban, az mind dologban fáradt. Ki kalászt szedett, ki kévét kötött, vagy a lovakra vigyázott, friss vizet hordott a kaszásoknak és a marokverőknek, vagy holmi meleg ételneműt vitt zöld szilkében az édes apjának.

Hát, mondom, csak úgy immel-ámmal ment a játék. Boronást játszottunk, hogy éppen játsszunk valamit. Messze a faluszélén, a gödrösök alján, embermagasságra nőtt a seprűfű vagy a nyúl-szakáll, ahogy mi neveztük. Abból nyolc-tíz szálat kivágtunk, madzaggal a fejét jól erősen összekötöttük, egy régi kötőféket a végébe akasztottunk és készen volt a borona. Hol én ültem rá és akkor az öcsém volt a ló, hol pedig ő volt a ténsúr és én a parádésló.

Az efféle jármű persze csak a kocsiúton, a legnagyobb porban csúszott a kívánt könnyedséggel, amiért is a ló is meg a ténsúr is hamarosan olyan szürkék lettek, hogy a szemük fehérje sem látszott.

Hát ahogy húzzuk a boronát hol le, hol fel, szörnyűséges port csapva a száraz patikárius bosszuságára, egyszerre csak ránk kiabál egy ismerős hang:

- Hahó, Kávé, Hájas Muki! Mit csináltok?

- Semmit - válaszoltam barátságosan és az öcsémet a boronán Füstös Katona Pistához húztam, mert ő volt az. Étel vitt az édes apjának az iratosi határba. Még ugyan csak reggeli nyolc óra volt, de amíg odaérkezik, bőven meglesz a dél is.

- Hol vannak a doktorgyerekek, Sutyi meg a kis Putyi? - kérdezte csudálkozva Füstös Katona Pista, mert mi négyen elválaszthatatlan jó barátok voltunk.

- Földiákra vitte őket a papájuk nyíratni - szóltam némi szomorúsággal. (Érfalva becsülete érdekében azonban megjegyzem, hogy nekünk is volt ám borbélyunk, még pedig híres, Topa Tretter Vencel, de most ő is a földet nyírta, azaz aratott.)

- Hát akkor gyertek velem - mondta biztatóan Füstös Katona Pista.

- Messze van - vélekedett Hájas Muki.

- Ha délre haza nem megyünk, biztosan kikapunk - tettem hozzá sajnálkozva, mert voltaképpen nagyon szerettem volna Füstös Katona Pistával elmenni.

- Gyertek, ugyan gyertek már na - hajtogatta folytonosan Füstös Katona Pista. - Annyi fészket sohasem láttatok még, amennyi az iratosi határban van. Veréb, bábiszarka...

- Bábiszarka is van? - vágott közbe Hájas Muki lelkesülten s örömeiben olyat ugrott, mint a harangozóék kecskéje.

- De van ám! - ragadta meg a jó csábítási alkalmat Füstös Katona Pista.

- Akkor megyünk - jelentette ki határozottan az öcsém. És ez ellen nem igen lehetett felebbezni, mert nagyon erőszakos fiú volt és még hozzá nagyon erős is.

- De mit eszünk? - kockáztattam meg szerényen ezt a gyenge ellenvetést.

- Enni? - csudálkozott Hájas Muki és határozott kicsinyléssel nézett rám. - Hát csak van ott a tarlón szeder?

- Éppen térdig ér a szeder - vetette oda félvállról Füstös Katona Pista, pedig nem volt igaz, mert még messze járt a szederérés ideje.

Aztán még egy keveset szaporítottuk a szót innen is, onnan is, de már inkább csak a forma kedvéért, mert Füstös Katona Pista annyi mindent összebeszélt, hogy csakugyan nem lehetett otthon maradni. Ezt magam is beláttam, pedig erősen féltem a veréstől. Hiszen azt is mondta Pista, hogy bőven van ott földimogyoró, édesgyökér, a fürjtojás pedig csak úgy hever a tarlón, mint az eper a fa alatt.

El is indultunk nagy barátságban. Eleintén még egymást húzogattuk a boronán, de ebbe hamarosan beleuntunk, mert a szilkéket senki sem akarta cipelni.

- Ha nem segíttek, akkor nem mutatom meg a fészkeket! - fenyegetőzött Füstös Katona Pista, amikor már jó nagy darabot mentünk.

- Nem-e? - pattant föl haragosan Hájas Muki és megfogta a Pista nyakán az inget, aki nem védekezhetett, mert mindkét kezében egy-egy szilke volt.

Úgy látszott, hogy mindjárt verekedésre kerül a sor. Gyanakodni kezdtünk, hogy Füstös Katona Pista csak azért csalt el bennünket, hogy segítsünk neki a szilkéket vinni. Meg is mondta, hogy legalább a kisebbiket mi vigyük. Az öcsém pedig szemére lobbantotta, hogy már régesrég elhagytuk a falut és még csak egy rongyos verébfészket sem mutatott.

A sértegető szavakat hamarosan apró lökdöések követték, ezeket pedig egy még komolyabb jellegű támadás: Hájas Muki leütötte a Füstös Katona Pista báránybórsipkáját.

De ezt a gyalázatot már Füstös Katona Pista sem hagyhatta a nevéen száradni. Gyorsan letette a szilkéket és alattomosan gáncsot vetett Hájas Mukinak, aki úgy a porba vágódott, mint akár a liszteszák. De aztán mindjárt Pista került a porba.

Én csak néztem őket. Mivel az öcsémnek ismertem az erejét, nem tartottam sürgősnek a beavatkozást. Meg aztán nem is volt rá szükség. Mert hogy jól meghempergették egymást a porban, mindjárt rá ki is békültek.

- Na, megmutatom a fészkeket - mondta engesztelő hangon Füstös Katona Pista, miközben báránybórsipkájáról apróra levergette a port.

- Akkor tegyük a szilkéket a boronára és húzzuk mindhárman - nagylelkűsködött Hájas Muki is.

Ejnye, hogy ez nem jutott már hamarabb is eszünkbe. De mindegy, most sem késő, hiszen még olyan messze az iratosi határ.

A szilkéket aztán gondosan beszorítottuk a borona szálai közé, ami nem is volt valami nehéz munka, mert a szilkék régi hálóra voltak bekötve és így ennek a szemeit könnyen összefűzőgethettük, bogozhattuk a borona ágaival.

Az ilyképpen felfrissített barátság olyan jókedvre hangolt bennünket, hogy közben-közben még szaladtunk is. De akármilyen gyorsan fogyott is az út, az ígért fészkek csak nem akartak feltűnedezni. Mire Hájas Muki ismét nyugtalankodni kezdett és újból sértegető szavakat mondogatott Füstös Katona Pistának.

- Te vagy a faluban a legnagyobb hazug - dörögte Hájas Muki.

- Nem én vagyok - védekezett Pista, aki maga is röstelte már egy kicsit a dolgot és fürkészve tekintett jobbra is, balra is, nem fedezhetne-e fel valahol valamiféle fészket. De hiába. Az útszéli akácfákat annyira belepte a por, hogy még a madár is elköltözött róluk.

- Le a szilkékkel! - adta ki dühösen a parancsot Hájas Muki, amikor már minden türelme elfogyott. - Nem húzzuk tovább, vidd magad!

- Na hát ott vannak a fészkek e! - vágott vissza Füstös Katona Pista és az országúttól jobbra a láthatár alján nyuladozó nyárfákra mutatott.

Ha van-e ott fészkek, vagy nincs, azt ugyan nem tudhatta Füstös Katona Pista, mert maga sem járt még ott, de hát az is bizonyos, hogy az afféle toronynyárfák rendszeren tele vannak fészkekkel.

Talán mondanom sem kell, hogy minden tévovázás nélkül arrafelé indultunk. Hogy azok a nyárfák az iratosi határral éppen az ellenkező oldalon vannak, azzal ugyan egyikünk sem törődött. Legkevesebb maga Füstös Katona Pista. Hát akkor ér oda az apjához az étellel, mikorra odaér. Mert igaz is. Honnan tudja ő azt, hogy mikor van dél? Nincs ő neki zsebórája. Az csak a száraz patikáriusnak van. Mért nem küldték azzal a szilkéket?

Az út azonban a nyárfákig, akármennyire igyekeztünk is, nem fogyott valami gyorsan. Egyrészt messze is estek, másrészt meg mezítlábas talpukat erősen szúrta a friss tarló. Na, de végre mégis csak odaértünk.

A dombszögi országút vizes árkából meredeztek az ég felé a sudar nyárfák. Volt vagy öt is. Igazán szép szálak voltak.

Lám csak, ti talán még nem is láttatok ilyeneket? Olyan magasak ezek, mint a falusi templomtorony és olyan egyenesek, mint a cseppentett gyertyaszál. Aztán az az érdekes bennük, hogy a törzsük tele van apró ágakkal, amelyek fölfelé fokozatosan kisebbednek. Messziről is, közről is olyanok, mintha a szőlőkaró hegyeibe óriási cukorsüveget tűznének.

- Hát van-e fészkek? - diadalmaskodott Füstös Katona Pista.

- Van - felelte az öcsém, szemeivel szakértően vizsgálgatva a zöld galyak sűrűjét és aztán kezét fogott Füstös Katona Pistával.

- Hát ki a falu legnagyobb hazugja? - folytatta tovább Pista, akit a kézfogás - úgy látszik - nem engesztelt ki egészen.

- Már ne haragudj, nem te vagy a legnagyobb - válaszolta Hájas Muki és ezzel aztán Füstös Katona Pista is megelégedett.

Most már volt ugyan fészkek, de nem volt, aki felmásszék utána. Azaz, hogy az is volt, de nem lehetett. Mintegy házfal magasságyra olyan vastag és síma volt a nyárfa törzse, hogy minden próbálkozás hiábavalónak bizonyult. Végre is a régi módszert kellett alkalmazásba venni. Füstös Katona Pista nekivetette a hátát a nyárfa törzsének, én a vállára álltam, Hájas Muki felkapaszkodott a nyakamba, majd éppen a fejem tetejére állt és így szerencsésen elérte a legelső ágacskát.

Ennél nem is kellett több Hájas Mukinak. Mint a született macska, úgy mászott fölfelé. Amikor én nagy vigyázattal lekényelmeskedtem a Füstös Katona Pista nyakából, akkorra ő már egészen eltűnt a zöld galyak között.

- Csak aztán vigyázz - kiáltottam fel az öcsémnek -, mert a nyárfa ágai nagyon könnyen letörnek, egyik kezeddal mindig fogódzkodjál!

- Öt tojás! - szólt le Hájas Muki győzelmes hangon.

- Milyen? - kérde Füstös Katona Pista.

- Veréb!

- Lehet, hogy nem is veréb, hanem rigó - magyarázta nekem Pista.

- Kilenc tojás! - hangzott ismét.

- Milyen? - kérdeztük Pistával egyszerre.

- Sármány!

- Tedd külön őket! - kiáltott fel Füstös Katona Pista.

- Nem lehet - válaszolá Hájas Muki. - Most mind az ingembe rakom. Lent majd kiválogatjuk.

És így ment ez jó ideig. A tojások már valami negyvenre szaporodtak a legkülönbébb fajtából és Hájas Muki már olyan magasra kapaszkodott, hogy a nyárfa sudara erősen meghajlott súlya alatt. Valahogy úgy képzeljétek a dolgot, mint mikor a vékony fűzfavessző hegyire sárgolyóbist fűztök.

- Ne menj tovább, ne menj! - intettem aggodalmasan Hájas Mukit.

- Most mindjárt letörik a lábad alatt a galy! - sivített Füstös Katona Pista is.

- Éppen a hegyiben van egy bábiszarkafészek - szólt le Hájas Muki, figyelemre sem méltatva intő szavainkat, és vakmerően még feljebb kúszott.

Na, nézni is félelmetes volt. Olyan magasra mászott már, hogy a fa hegye egészen oldalt hajolt vele, a lábát pedig alig három-négy araszos galyacskák tartották. Most már ő is belátta, hogy a továbbmászásra gondolni sem lehet. Mindenképpen azon mesterkedett tehát, hogy a fa hegyit magához húzza. És addig-addig próbálgatta, húzgálta, rángatta, amíg csakugyan sikerült neki célját elérni.

- Megvan! - kiáltotta ujjongva.

- Bábiszarka? - kérdezte epedőn Füstös Katona Pista, mert neki is ez volt a kedvence.

- Éppen az - felelte lihegve Hájas Muki. - De nem tudom kiszedni a tojásokat, mert mindkét kezemmel húznom kell a fa hegyit.

- Gyere le, gyere le! - rimámkodtam neki és a nagy félelem miatt úgy remegett a szám széle, hogy a pityergéstől már csak egy hajszál választott el.

- Már hogy mennék le, amíg ki nem szedem - méltatlankodott Hájas Muki és legott nagyot rántott a fa hegyén, hogy még közelebb húzza. De ebben a pillanatban lába alatt letört a vékony galyacska s ő a kezénél fogva úgy lógott a levegőben, mint a vízből kirántott hal a horgon.

Én azt hittem, hogy menten meghalok ijedtemben. Füstös Katona Pistának is nyitva maradt a szája. Hol fölnéztünk, hol egymásra, de mukkanni sem mertünk a félelem miatt.

A nyárfa teteje pedig egészen félköralakban lekonyult és a hegyibe kapaszkodva úgy csüngött rajta Hájas Muki, mint valami óriási körte.

És ez a vakmerő gyerek csodálatosképpen most sem veszítette el az eszét. Még csak annyit se mondott, hogy: jaj! Még ekkor is a bábiszarka járt a fejében és egészen rendes hangon szólt le hozzánk:

- Ne féljetelek semmit, mert fogom a fészket is. Addig le nem ugrom, amíg le nem szakítom.

- Jaj, le ne ugorjál - siránkoztam -, mert biztosan kitörik a nyakad. Hiszen majdnem olyan magasan vagy, mint a harangok a toronyban.

- Akkor hát hozzatok vagy két kéve buzát a lábam alá, mert már nem igen bírja a kezem.

- Hát ti mit csináltok itt? - kiáltott most ránk hátulról valaki. - Hamarost lóduljatok tovább. Csak fogd erősen Tóni öcsém. Mindjárt idehajtok a szekérrel. Jó puha sarjú van rajta, arra aztán lepottyanhatsz.

- Fogom, András bácsi, ugyancsak fogom - felelte az öcsém.

Lám, nagy ijedtségünkben csak most vettük észre, hogy az alvégi szomszéd, Suba Bertók András bácsi áll a hátunk mögött. Éppen hazatérőben volt a kaszálóról egy nagy szekér sarjával, amelyet most hamarost odahúzatott a fa alá.

Amikor a szekér pontosan Hájas Muki alatt állott, hát csak felkiáltott neki Suba Bertók András bácsi:

- Na, most húzd össze a lábadat és ereszd el a fa hegyit.

- Hopp! - sikoltott Hájas Muki és olyan gyorsan jött lefelé, mintha tiszta ólomból lett volna.

Aztán nagy erővel rápottyant a szekérre, de úgy ám, hogy a sarjú mélyen belapult alatta. De mindjárt rá ruganyosan visszavetette, mire a szekérről szépen a földre csúszott, ott is éppen a boronára - kemény fejét a nagyobbik szilkébe koppantván.

A szilke persze nyomban összeroppant és a Hájas Muki feje telis-tele lett krumplilevessel.

- Na, mégis csak ott maradt a bábiszarkafészek - elégedetlenkedett Hájas Muki, miközben tenyerével szorgalmasan tisztogatta képéről a krumplilevest.

- Jaj nekem, mit eszik most édes apám! - sírt-rítt torkaszakadtából Füstös Katona Pista.

- Derék gyerek vagy, Tóni öcsém. Jó katona lesz belőled! - mondta Suba Bertók András szomszéd és anélkül, hogy köszönetet vagy holmi hálálkodást várt volna (ugyan kinek is jutott volna ez most eszébe), a kocsi rúdját az országútnak fordította és tovább hajtott.

- Majd segítek a lovakat megvakarni! - kiáltott utána Hájas Muki.

- Jó lesz, jó - felelte Suba Bertók András bácsi a szekér mellett lépegetve.

Én pedig, hogy a nagy veszedelemből ilyen szerencsésen kimenekültünk, hamarjában nem tudtam, hogy mihez kezdjek. Örömben sírtam is, nevettem is és szeretettel végigtapogattam Hájas Muki kezét-lábát, ha nem ficamodott-e ki valami kis porcikája. De kutyabaja sem történt, csak a fején volt egy kisebbféle kakas, amely a szerencsétlenül járt szilkétől származott.

- Hát a tojás? Mi van a tojásokkal? - zokogott keservesen Füstös Katona Pista, a nagy szilke cserepeit rakosgatva, ha valahogyan össze találna forni és valami jóféle tündér vagy tán maga Árgyilus királyfi a krumplilevest is ismét belevarázsolná.

- A tojások itt vannak az ingemben - nyugtatta meg Hájas Muki.

- Egyharmada az enyém - szepegett Pista és a krumplileves szilárdabb részeit a fűről felszedette és a szájába rakosgatta. Legalább neki legyen része benne - gondolta -, ha már az édes apja nem ehetik belőle.

- Egyharmada a tiéd, még egyet ráadásul is kapsz - szólt némi részvétellel Hájas Muki, aki nagylelkű is tudott lenni, ha a szükség úgy hozta magával.

Hájas Muki mindjárt ki is gombolta az ingét és a kebelébe nyúlt, hogy kiszedje a drága zsákmányt. Én is, Füstös Katona Pista is, szorosan melléje álltunk, nehogy vagy egyet is bent találjon hagyni. Aztán szorongva, rózsás reményekkel eltelve vártuk, hogy milyen színű tojások kerülnek elő az ing mögül.

- Baj van - szólt hirtelen Hájas Muki mély szomorúsággal.

- Mi? - kérdeztük ijedten.

- Hát ez e! - s kihúzta a kezét.

Csupaadta egy tojás volt a keze.

Összetört hát minden szép reményünk. De nem akartuk, nem tudtuk elhinni ezt a páratlan szerencsétlenséget. Szemeinkkel is látni kívántuk a szomorú valóságot és ezért sorra betekinttünk az öcsém ingébe.

Minden igaz volt. Olyan hatalmas tojástenger hullámozott odabenn, hogy három emberre is bőven elég lett volna rántottának.

- Vidd el apádnak a krumplileves helyett - mondta Hájas Muki jószívűen Füstös Katona Pistának.

- De miben?! - zokogott Füstös Katona Pista, akin ismét erőt vett a fájdalom, látva, hogy se tojás, se krumplileves.

- Azért kísérjük el Pistát az iratosi határba - szóltam szánakozva, hiszen nem mindennapi verésnek nézett elébe a szegény.

- Nem bánom - felelte lassú hangon Hájas Muki és révedező szemekkel vizsgálta Füstös Katona Pista vékony vászonnadrágját, amely kétségen kívül jelentékeny szerepet fog még ma játszani a krumplileves történetében.

Összeszedelőzködtünk hát nagy szomorúan, hogy meginduljunk az iratosi határ felé.

- A kis szilkét majd én viszem - ajánlotta nagylelkűen Hájas Muki. - Ti pedig húzzátok a boronát.

Füstös Katona Pista bánatos szívére olyan jótékony hatással volt Hájas Muki nagylelkűsége, hogy mindjárt megjött a kedve is.

Mejött, de nem tartott sokáig.

Amikor ugyanis kibogoztuk a kis szilkét a boronából, hát nagyon könnyűnek tetszett a szilke.

- Milyen könnyű ez a kis szilke - mondom Pistának.

- De milyen! - csudálkozik ő is, amint a kezébe veszi.

- Olyan, mint a pehely - emelgeti Hájas Muki is. Hát ahogy ott találgatjuk, törjük a fejünket, hogy miért könnyűsödött meg annyira a kis szilke, egyszerre csak rémült sikoltásban tör ki Füstös Katona Pista:

- Nincsen feneke! Leszakadt a feneke!

Nézzük, hát csakugyan nem volt a kis szilkének feneke.

Valószínűleg úgy történt a dolog, hogy nagyon mélyen belenyomtuk a boronába és így a feneke súrolta a földet.

- Mi volt benne? - kérde komolyan Hájas Muki, miközben alapos vizsgálat alá vette a kis szilke feneketlen tájkát.

- Paszuj, füstölt oldalassal! - fuldokolta szegény Pista.

- Igaz - vigasztalta Hájas Muki -, egy szem paszuj még itt van az oldalán. - És udvariasan Pistának nyújtotta.

- Még hozzá sárga paszuj volt! - ordította Füstös Katona Pista tele tüdővel és sűrűn potyogó könnyeinek záporában fűrésztötte a Hájas Muki által odanyújtott árva babszemet.

Na, ez már igazán nagy fájdalom volt. Beláttuk, hogy itt már nem sokat használhatnak a vigasztaló szavak. Az ilyen mély fájdalmat csak az idő gyógyíthatja meg. Szép csendesen letelepedtünk hát az árok partjára és némán, megilletődve várakoztunk, amíg Füstös Katona Pistának a fájdalmai megenyhülnek.

És az idő csakugyan jó orvosszernek bizonyult. Egy fertályóra múlva Pista alább hagyott a hangos sírással, zokogva mellénk ült a zöld fűre és közös erővel alaposan meghánytuk-vetettük az egész ügyet.

Ámbátor ezen a tanácskozáson nagyon sok okos szó hangzott el, ám a szilkék szomorú esetét még sem lehetett meg nem történné tenni. A végén aztán abban egyeztünk meg, hogy szép nyugalmasan hazamegyünk és - jöjjön, aminek jönni kell.

És úgy is történt. Nagy szomorúan és éhesen megindultunk hazafelé. Mivel pedig egyáltalán nem volt okunk a sietésre (hiszen jobb, ha a baj minél később éri az embert), csak alkonyatra értük el a szülői hajlékokat, ahol hosszú távolmaradásunk miatt nagy vala a felháborodás.

De minek folytassam tovább. Másnap, amikor találkoztunk Füstös Katona Pistával, megkönnyebült szívvel ujságoltuk egymásnak, hogy már megtörtént, aminek meg kellett történnie.

HADI TAPASZTALATOK GYÜJTÉSE.

A gyereknépséget a dinnyeföld csak akkor kezdi igazán érdekelni, amikor elkövetkezik az érés ideje. Addig bizony nem sokat törődik vele, sőt gyakran még meg is haragszik rá, mert az apró-cseprő munkából bőven kijut neki is.

Ilyenféleképpen voltunk mi is a mi dinnyeföldünkkel. Örültünk, nagyon örültünk, amikor édes apámék kibérelték a nádas legelőt, jelen voltunk a felszántásánál is, a dinnyemag elfészkelésénél is, olykor-olykor a koppasztóteknőn - akarom mondani a Vörös sirály hadihajón - kivitorláztunk a fesledező csírák megtekintésére is, de a gyomláláshoz már karhatalommal kellett kiszállítani bennünket.

Annyi hasznunk azonban mégis volt a dologból, hogy alaposan beletanultunk a hajókázás mesterségébe. A kertlábtól a dinnyeföldig sokszor megtettük már az utat a jámbor vízű Csendes-óceánon, anélkül, hogy valami szokottabb tengeri veszedelem ért volna bennünket.

Hájas Muki, az öcsém, rendületlen buzgalommal látta el a kormányosi teendőket, nemkülönbén megbízható tengerészeknek bizonyultak Sutyi és Putyi is, a két doktorgyerek, mint hajóshadnagy, illetve őrtálló tiszt. A hajó legénysége időközben még ki is bővült Füstös Katona Pistával, akit a szomorú emlékezetű tojásszedés óta melegebb baráti kötelékek fűztek hozzánk. Mivel azonban neki nem jutott hely a Vörös sirály hatalmas gyomrában, egyelőre csak mint szárazföldi tengerész szerepelt.

De ne gondoljátok ám, hogy valami könnyű hivatal volt Füstös Katona Pistának ez a szép méltósága!

Amikor ugyanis a Vörös sirály a falu végére ért és a cigánysoron hasította a fodros hullámokat, akkor Füstös Katona Pistának a parton kellett követni bennünket, hogy a cigánygyerekek ne hajigáljanak göröngyöket utánunk.

És bizony mind gyakrabban megtörtént, hogy szegény Pista áldozatul esett az ellenség túlerejének.

Különösen két vásott cigánygyerek, Fardi és Ruca okoztak sok kellemetlenséget Füstös Katona Pistának is, meg nekünk is.

Kitünt, hogy ha még oly pompás hadihajó is a Vörös sirály, ám a szárazföldi ellenséggel szemben nem sokat ér, mert a legénysége nem ért kellőképpen a harchoz.

- Hadi tapasztalatokat kell gyűjteni! - jelentette ki haragosan Hájas Muki a legközelebbi haditanácsban.

- Jó, jó, de honnan? - vetém ellene szigorú hangon, mert nem tűrhettem, hogy a haditanácsban valaki hangosabban merjen beszélni, mint én - a kapitány.

- Honnan? Hát Robinsonból! - vágta ki mérgesen Hájas Muki.

- Inkább »A kalózkirály«-ból - vélekedett Sutyi.

- Vagy »A helgolandi fiú«-ból - szaporította a szót a kis Putyi.

- Talán »Ludas Matyi viszontagságai«-ból - jegyezte meg szerényen Füstös Katona Pista, akinek a haditanácsban egyébként még nem is volt szavazati joga.

- Csend legyen! - kiáltottam középük és erősen megráztam a Riska tehén kolompját, amelyet csak nemrégiben szenteltünk föl a Vörös sirály hadi harangjává.

Aztán, hogy nagynehezen elcsendesedtek, feddő hangon tettem fel a kérdést:

- Van-e valaki közöttetek, aki a felsorolt hadi munkákat mind elolvasta?

Senki sem felelt.

- Hát én nemcsak ezeket, hanem még »Rontó Pál«-t és »Rüsztig Zsigmond«-ot is olvastam.

Mindenki mély tisztelettel és bámulattal tekintett rám. Még a vastagnyakú Hájas Muki is egészen megjuhászodott. Szóval a nyers erő alázatosan fejet hajtott a tudás előtt.

Miután pedig kapitányi tekintélyemet ily módon teljesen biztosítottam, a következő felvilágosítással szolgáltam a Vörös sirály hadi népének:

- Sem Robinsonban, sem a többi jeles hadi munkában egy árva szó sincs cigánygyerekekről.

És ennek a kijelentésnek az igazságában senki sem kételkedett. De nem is lehetett. Meg aztán a kapitány szavaiban kételkedni nem is szabad.

Ilyenformán arra a komoly meggyőződésre jutottunk, hogy a mi helyzetünk nemcsak veszedelmes, hanem egyszersmind párját ritkító is. Mert íme a világtörténelemben Érfalva szolgáltatja az első példát arra, hogy a cigánygyerekek tengeri dolgokba avatkoznak.

Hát ahogy így tanakodunk a kert alján az erősen kiláncolt Vörös sirály mellett, egyszerre csak trombitaszó üti meg a fülünket.

- Katonák! - ugrott fel örömpesve Hájas Muki és anélkül, hogy engedelmet kért volna a távozásra a fontos haditanácsból, mint valami vadmalac, rohant kifelé az utcára. A többiek pedig utána.

Amikor körülnéztem, hogy némi dorgáló szavakkal rendre intsem őket, már senki sem volt a haditanácsban. Egyedül maradtam.

- Most aztán mit csináljak? - tűnődtem haragosan. - Bevárjam, amíg visszajönnek? Na, azt ugyan várhatom. Lemondjak a méltóságomról? Hm, még el találják fogadni és a Vörös sirály meg a Csendes-óceán Hájas Muki hatalmába kerülnek.

Egyikre sem határoztam magamat, hanem utánuk szaladtam azzal a lelki megnyugtatóssal, hogy a kapitánynak a hajó legénysége mellett van a helye.

Csakugyan katonák jöttek a földeáki útról és éppen a mi házunk felé tartottak. Lehetek vagy huszan. Nagyon fáradtak és olyan porosak voltak, hogy alig-alig látszott a sapkájukra kötött fehér vászon.

- Ez vagy az ellenség, vagy nem az - magyarázta Hájas Muki, aki a katonai dolgokban némi jártasságot szerzett tavaly, amikor ugyanis követválasztás volt Érfalván.

Ez a követválasztás egyébként hadi tekintetben mindnyájunknak nagy hasznára volt. A frájtertől a kapitányig minden sarzsit alaposan kitanulmányoztunk. De hogy a kapitányon túl mi van, az még hosszú ideig titok maradt előttünk.

- A kadét bácsi! - riadt föl hirtelen Hájas Muki és rohant a poros hadfiak elé.

Nézem, nézem, hát valósággal a kadét bácsi volt, akit tavaly éppen hozzánk szállásoltak be és akkor nagyon összebarátkoztunk vele.

- Te vagy az, Tóni? - örvendezett a kadét bácsi is és azon mód az ölébe kapta az öcsémet, akit nagyon megszeretett eleven természete miatt.

- Kadét bácsi, hát még nem lett kapitány? - csodálkozott Hájas Muki, ujjaival a kadét bácsi gallérját birizgálva.

- Nem bizony! - kacagott a kadét bácsi.

- Lám - magyarázta részvétellel Hájas Muki - Kávét azóta már kapitány, én fő kormányos vagyok, Sutyi pedig hajóshadnagy.

- Tyűh, hát miért nem szóltál előbb, hogy szalutáltunk volna nektek?! - tréfálkozott a kadét bácsi.

- Mondjam édes anyámnak, hogy csirkét öljön? - vetettem fel a szót én is, mert még élénk emlékezetemben volt, hogy tavaly milyen nagy pusztítást vitt véghez a baromfiak soraiban a kadét bácsi.

- Nem, nem! - tiltakozott mosolyogva a kadét bácsi. - Addig se nem eszünk, se nem pihenünk, amíg az ellenséget meg nem találjuk.

- Édes apám látta az ellenséget! - kiáltott fel Füstös Katona Pista.

- Hol, mikor? - tudakolta mohón a kadét bácsi.

- Hát negyvennyolcban a dombszögi határban! - magyarázta Füstös Katona Pista a sipkája csücskét harapdálva.

- Hahaha! - nevetett a kadét bácsi, de úgy ám, hogy a fejét szinte a térdjei közé kapta. A legénység meg éppen dűledezett a hahotázástól s ha egymást nem tartják, bizonyosan a porba vágódnak.

- Hej, katona uramék, a dombszögi határban az ellenség! - kiáltott le a magasból Suba Bertók András, az alvégi szomszéd, aki egy nagy szekér búzakévével igyekezett hazafelé.

- Na nézd csak - mondta a kadét bácsi a nevetéstől még mindig fuldokolva -, igazán jól látta apád az ellenséget. Azóta folytonosan ott vannak. Hát el tudnál-e oda vezetni bennünket?

- Egy perc alatt - vágott közbe Hájas Muki, udvariatlanul hátra tolván Füstös Katona Pistát, aki együgyűségével talán örök időkre szóló szégyent hozott a Vörös sirály hadi népére.

- Akkor a tied lesz ez a hatos - mondta a kadét bácsi és mindjárt egy fényes hatost halászott ki a zsebéből.

- Nekem a hatos helyett inkább rézpatrony kell! - tört ki Hájas Mukiból a katonai vér.

- Azt is megkapod - nyugtatta meg a kadét bácsi és a fráternek megparancsolta, hogy adjon három üres patronrt Hájas Mukinak.

Aztán haladék nélkül indultunk az ellenség felkeresésére.

Előbb természetesen el kellett volna kéredzkedni. Most azonban még én sem tartottam helyesen a kéredzkedést. Könnyen megeshetett volna ugyanis, hogy nem eresztenek el bennünket. Már pedig ezt a kitűnő alkalmat okvetlenül fel kellett használni hadi tapasztalatok gyűjtésére. Mert mi lesz majd a dinnyeszállítással, ha védtelenül ki leszünk szolgáltatva Fardinak, Rucának, meg a többi ellenséges érzelmű cigánygyerekeknek?

Úgy fogtam fel tehát a dolgot, hogy ez a kis kirándulás voltaképpen nemcsak a mi érdekünk, hanem a családunké is.

Ennek a hadjáratnak a vezetője heves szóváltás után Hájas Muki lett. Végre is bele kellett nyugodnom - még Füstös Katona Pista is ellenem beszélt -, hogy én csak a Csendes-óceánon parancsolok, a szárazföldön azonban Hájas Mukit illeti meg a kapitányság. Mert ő a legerősebb és ő kapott három rézpatronyt a kadét bácsitól.

Kettős sorokba álltunk tehát és Hájas Muki parancsait követve szaladtunk a katonák előtt.

A Hájas Muki által a kadét bácsinak ígért egy perc (talán mondanom sem kell) egy jó órára bővült ki, amikorra elértük a dombszögi határt. A hosszú út azonban nem volt hiába való. A

dombszögi csordás, aki az árok partján az ákácfa alatt heverészett, a kadét bácsi barátságos kérdezősködésére lábával udvariasan a Csikóhalom felé mutatott és azt mondta a pipája csutoráján keresztül, hogy az ellenség ott lebzsel már reggel óta.

Fával, szúrós kökénybokrokkal és csípős csalánnal sűrűn benőtt dombocská volt ez a Csikóhalom. Persze, csak afféle vakondtúrás az Alföld végtelen rónáján. A legteteje sem volt magasabb, mint az aljában örökdő vén ákácok hegye. Ám azért mégis híres egy hely volt ez a Csikóhalom. Szárazdajkáknak, az öreg Sidri Márinak a meséiben itt szálltak meg pihenni a különféle tündérek és manók. Három falu betyárhistóriáinak ez volt a középpontja. Az meg éppen köztudomású volt, hogy minden holdtöltekor felvetődik kék láng kíséretében a domb gyomrában elrejtett, elásott töméntelen pénz.

Megdöbrentünk hát egy kicsit, amikor a kadét bácsi a katonáival együtt leheveredett az útszéli ákacos árnyába (mert nagyon kifáradtak szegények az ellenség hajszolásában), Hájas Mukinak pedig meghagyta, hogy újabb rézpatronyok fejében kutassa fel az ellenséget és aztán tegyen neki jelentést.

Hájas Muki azonban nem olyan fából volt faragva, aki fényes nappal ne merne a Csikóhalomra felmenni, ha hozzá még négyen kísérik is. Aztán meg jártunk mi a Csikóhalmon kukoricatöréskor elégszer. Az igaz, hogy olyankor az egész familia ott tanyázott.

El is indultunk. Útközben aztán, hogy egymást bátorítsuk, felfrissítettük mindazokat a rémes meséket, amelyeket valaha a Csikóhalomról hallottunk. Aminek természetesen épp ellenkező eredménye lett. Amikor a domb lábához érkeztünk, már annyira erőt vett rajtunk a félelem, hogy még a szemünket sem mertük egészen nyitva tartani.

- Mintha kék lángot láttam volna ott a kökénybokor alján - susogta remegve a kis Putyi.
- Az ám - erősítette Sutyi, pedig éppen a másik oldalra nézett.
- Mintha repülne valami - gyáváskodott Füstös Katona Pista is.
- Fölmenjünk? - kérdeztem tétován az öcsémet, aki a kásaszemnél is kisebbre hunyorította a szemét.
- Ne - lehelte félénken Putyi.
- Aki nem mászik utánam, annak nincs többé helye a Vörös sirályban! - jelentette ki elszántan Hájas Muki és mindjárt neki is látott a nagy munkának.
- Ej, beh vakmerő egy gyerek ez a Hájas Muki - gondoltam magamban és merészen melléje bújtam a kökénybokrok közé, ahol legsűrűbben burjánzott a csípős csalán. A félelem ugyan bennem is szörnyen lüktetett, de hinni kezdtem, hogy Hájas Muki a leggonoszabb manókat is leöklözi, ha esetleg ki mernek vele kezdeni.

Amikor a többiek látták, hogy a csalánnal vegyes kökényesben egyikünknek sem harapták le a fülét, őket is megszállta a virtus és remegve utánunk sompolyogtak.

Hát ahogy így mászunk szótlanul, rettegve fölfelé, óvatosan tágabbra nyitom a szememet és fogyadozó bátorságom erősítése végett lopakodva rápillantok az öcsémre. Hát majdnem elszédültem ijedtemben: képzeljétek, a vakmerő Hájas Muki vakondok módjára vezetett bennünket! Mindkét szemét szorosan behunyva tartotta s úgy bibergélt a szája széle, mint a nyárfalevél.

Kétségbeesetten kiáltani akartam, hogy forduljunk vissza, de a szót torkomon ragasztotta Hájas Mukinak szinte alázatos kérdése:

- Félsz-e még, Pista? - És ezt annyi melegséggel, barátsággal kérdezte Füstös Katona Pistától, mintha az lett volna a szárazföldi kapitány.

- Nem - sipegte alig hallhatóan Füstös Katona Pista, mert ott hátul ugyancsak megszűkült neki is a torka.

- Gyere ide mellém - biztatta szelíden Hájas Muki Füstös Katona Pistát, akiben kétségen kívül kemény lélek lakozott, hogy egyáltalában szólni tudott itt a manók birodalmában.

A szép hívásra aztán Füstös Katona Pista oda is mászott Hájas Muki mellé. Ezt ugyan nem bátorságból, hanem inkább félelemből cselekedte, amennyiben az öcsém mellett ő is nagyobb biztonságban hitte magát.

- Kucorogj ide elébem! - rendelkezett Hájas Muki most már keményebb hangon.

- Nagyon félek - szepegett Füstös Katona Pista.

- Hát nem fogom az ingedet? - szólt rá kicsinylőleg Hájas Muki, akinek ismét rohamosan nőtt a bátorsága, amióta ugyanis Füstös Katona Pistát maga elé gyömösölte.

- Fogod, fogod, de jobban fogd - dideregte szegény Pista.

- Neked báránybőr sipkád van - magyarázta Hájas Muki - annak nem árt a csalán, sem a kökénytüske. Csak húzd le jó erősen a füledre, hunyd be a szemedet, én aztán majd tollak.

- Inkább odaadom neked a sipkámat, csak te másszál elől - szabadkozott kézzel-lábbal Füstös Katona Pista.

- Nem lehet, az én fejem kisebb.

- Hiszen annál jobb - ragadta meg a szót Pista.

- Akkor hát nagyobb - türelmetlenkedett Hájas Muki és már keményen tolt a kétségbeesett Pistát.

Én toltam Hájas Mukit, a doktorgyerekek engemet és így hiábavaló volt Füstös Katona Pista minden ficánkodása.

Na, ilyen furcsa karavánt se látott még a világ. Nem volt ennek még csak egy pirinkónyi szeme se. Nevezetesen Füstös Katona Pista egészen az álláig lecibálta a sipkáját, Hájas Muki viselkedését már említettem, a doktorgyerekek pedig szinte nyakig a kabátom alá dugták a fejüket. Nem merem biztosan állítani, de azt hiszem, hogy talán még bennem lakozott a legtöbb bátorság. Még pedig azon egyszerű okból, mert én a karaván közepén voltam. Ha valami baj támad, az bizonyosan vagy az elsőket vagy az utolsókat éri. És ez a jóleső tudat hamarosan kinyitotta mindkét szememet. Keztem bátran lélegzeni, sőt még mosolyogni is. Később már nevetni is megpróbálkoztam, de ez még nem sikerült.

Hát ahogy így gyűjtögetem, szaporítom a bátorságomat, egyszerre csak azt veszem észre, hogy szerencsésen felérkeztünk a Csikóhalom tetejére, sőt Hájas Muki vak buzgalommal már a másik oldalon készül lefelé tolni Füstös Katona Pistát.

- Álljunk meg. Itt vagyunk - figyelmeztettem a többieket, akiknek a füle a hosszú némaságban egészen elszokott az emberi hangoktól.

Óvatosan feltápáskodtunk. Füstös Katona Pista fejét kihámoztuk a báránybőr sipkából, a csenevész fattyú-ákácok között körültekintgettünk s ezzel aztán a félelem is végképpen elszállt a szívekből. Már miért is féltünk volna tovább, mikor a szemeink egészen Érfalváig elláttak.

- Ott a dinnyeföldünk! - ujjongott Hájas Muki, öklével a nádasi legelő felé mutatva.

- Milyen girbe-görbén folyik a Csendes-óceán! - álmélkodott Sutyi, meghatottan szemlélvén a búza- és kukoricatáblák között kanyargó Ér vizét, amely oly ragyogón tündöklött a nap fényében, mint valami ezüstszalag.

- Ott alszanak a kadét bácsiék e! - magyarázta Füstös Katona Pista a kis Putyinak, akit fel kellett emelni, hogy az árokparti ákácossáig elérjen a szeme.

- Mi az? Nem halljátok? - rezzent össze hirtelen Hájas Muki, mire újból rémület fogott el mindnyájunkat. Egy pillanat alatt vége volt a jókedvünknek. Mélységesen elcsendesedtünk és ekkor tisztán hallottuk, hogy a közelben legalább is valami hétfejű szörnyeteg hol vastagon, hol meg vékonyan dönög, riszálja a torkát, olykor mintha rőfögne is.

- Itt van ni - gondoltuk valamennyien -, a sok mesének hát a fele se tréfa, mert mégis csak gonosz egy hely ez a Csikóhalom.

Bezzeg, nem kellett most Hájas Mukinak parancsokat osztogatni. Közös akarattal úgy odalapultunk a Csikóhalom hátához, mint nemrégiben a Csendes-óceán piócái a kis Putyi lábához.

Aztán kezdtünk lefelé csúszni egymás hátán keresztül, mert a menekülésben mindenki első akart lenni. De annyira megzavarta már fejünket a hétfejű sárkány, hogy éppen az ellenkező oldalon iparkodtunk lejutni. Pedig a mesebeli hangok éppen arról felől jöttek és most már fokozatosan erősödtek is. A végén már valóságos orgonázáshoz hasonlítottak.

- Pszt! Pszt! - sipegett hirtelen hátrafelé Hájas Muki, aki mint szárazföldi kapitány mindenkit legyűrt a menekülésben és ilyenképpen néhány lépésnyire előttünk mászott.

- Mi az? - kérdeztem nekibátorodva, mert észrevettem, hogy Hájas Mukinak a kövér képéről az ijedtségnek minden jele egyszerre eltűnt.

- Ne féljete! - susogta fontoskodva -, nem a hétfejű sárkány orgonál, hanem csak az ellenség horkol.

Na, de ilyen csodát! Villámgyorsan felugráltunk és Hájas Muki mellé siettünk, hogy lássuk az ellenséget.

Négyen voltak és úgy aludtak a jó hűvös árnyékban, mint a bunda. Még a kabátjukat, bakkancsukat is levetették szegények. A sok cók-mók pedig szanaszét hevert a fűben és egész sereg veres hangya gyakorlatozott rajtuk.

- Mindjárt gondoltam, hogy ezek orgonálnak - jelentette ki Füstös Katona Pista, hogy a feljövethetnél tanúsított nyúlászóságát elfeledtesse.

- Hát nem mondtam én mindig, hogy nincsenek manók, sem sárkányok? - kérdezte kihívóan Hájas Muki.

- Ugyan ki hitt a manókban?! - fitogtatta a bátorságát Sutyi is.

- Most pedig szaladjunk vissza a kadét bácsihoz, megjelenteni az ellenséget - mondtam az öcsémnek.

- Talán vinni kellene valami jelt az ellenségtől - vélekedett Hájas Muki.

- Hátha felébrednek? - vetém ellene.

- És ha felébrednek? - vonogatta a vállát Hájas Muki. - Majd megvédelmez minket a kadét bácsi, mert ők huszan vannak, ezek pedig csak négyen. Nem igaz?

- Igaz - bizonyították a többiek.

- Hadizsákmányt ejtünk. Ez lesz aztán haditapasztalat! - lelkesedett Hájas Muki.

Ez a szó, hogy »haditapasztalat«, mindenkinek nagyon tetszett. Ez ellen nem lehetett tiltakozni, különösen nekem nem, mint a Vörös sirály kapitányának.

Lekerültünk hát a domb aljába és onnan közelítettük meg az ellenséget, hogy így a futás mindig kéznél legyen. Aztán megkezdődött a zsákmánygyűjtés. Az első sipkát Füstös Katona Pista csente el, az első bakkancsot pedig Hájas Muki. Hiába, a tavalyi szilvaéréskor ők már némi gyakorlottságra tettek szert. A zsákmányolás különben olyan könnyen ment, hogy szinte nevettünk rajta és alig tudtunk betelni vele. Ebben már senki sem mutatkozott gyávának. Jó magam is szereztem egy sipkát, egy bádoggulacsot, egy félstrimflit, meg egy skatulya subickot. Néhány perc alatt rogyásig megrakodtunk hadizsákmánnyal, hogy akár búcsura indulhattunk volna handlérnak.

- Most aztán fussunk a kadét bácsihoz! - adta ki a parancsot Hájas Muki.

És nekieredtünk a futásnak vígan, mint akik a lehető legjobban végezték dolgukat.

- Vigyázzatok! Darazsak! - figyelmeztetett bennünket Hájas Muki, amikor a Csikóhalom aljából egy vén odvas fa mellett a dombszögi országútra kanyarodtunk.

- Már meg is csípte a képemet! - sikoltott élesen Hájas Muki mindjárt a figyelmeztetés után és elkezdett torkaszakadtából ordítani.

- Hallgass, felébred az ellenség! - csitítottuk az öcsémet és hamarjában egy marék vad bazsalikumot téptem, hogy bedörzsöljem vele a képét.

De minden késő volt már. Még csak rá sem gondolhattam a bazsalikum gyógyhatásának a kipróbálására, mert az ellenség valóban felébredt és éktelen kiabálással, mezítlábasan, ingben, hajadonfővel rohant utánunk.

De száguldottunk ám mi is, mint a nyúl az agár előtt. Az ellenségnek azonban jóval hosszabb volt a lába, nagyobb a haditudománya a futásban és így a távolság pillanatról pillanatra fogyott, a veszedelem pedig nőttön nőtt.

Elsőnek a kis Putyi esett foglyul, aztán Füstös Katona Pista bukott fel egy kemény göröngyben, rá mindjárt a Sutyi kétségbeesett jajgatását hallottam és még mielőtt meleg részvétellel visszatekinthettem volna, a tulajdon hátamon is végignyargalt valami hámozatlan vesszőféle. Csak Hájas Mukinak volt még némi egérútja, mert ő kezdettől fogva legelül loholt.

De ekkorra már a kadét bácsiék is figyelmesekké lettek az őszinte jajgatásra, az ellenség szilaj riogatására és teljes erővel rohantak elébünk.

Meg voltunk mentve.

A mezítlábas ellenség a fegyveres csapat láttára meghökkent, vissza akart fordulni, de a kadét bácsi parancsára megállt és szégyenkezve megadta magát.

Ugyanekkor Érfalva felől roppant sok fehérvásznas katona nyomult előre és a kadét bácsiékkel együtt sebes lépésben elsiettek Iratos felé.

Hogy aztán hogy és mint történt az ellenség leveretése, azt én már nem tudom. Mert hogy kölcsönösen emlékezetünkbe idéztük a nadrágszíjat, a pipaszárt, meg a Füstös Katona Pistáék seprűnyelét, nem tartottuk tanácsosnak a továbbmenetelt. De hogy nekünk is részünk volt a győzelemben, azt nemsokára megtudtuk. Amikor ugyanis alkonyat felé a katonák visszatértek Érfalvára és a kadét bácsi, meg egy vörösorrú kapitány bácsi nálunk az eperfa alatt jóízűen ették a csirkepaprikást, hát akkor a kadét bácsi nevetve mondta édes apámnak:

- Higgye el, Pista bátyám, hogy a mai csatát ezek a gyerekek nyerték meg!

- Kaptak is tőlem egy csomó ajándékot - tette hozzá a vörösrú kapitány bácsi, a bajuszát törülgetve, amely szintén vörös volt.

A nagy dicséretre még édes apánk is felénk fordult és büszkeséggel nyugtatta meg rajtunk a szemeit.

Mi ugyanis folytonosan ott lábatlankodtunk az asztal körül és vakmerően bizalmaskodtunk a kiváló vendégekkel. Az újabb elismerést pedig egyenesen arra használtuk fel, hogy a kadét bácsinak, meg a vörösrú kapitány bácsinak a kerítésre akasztott táskáit alaposan átkutattuk.

- Ez kellene a Vörös sirályra - súgta Hájás Muki és az egyik táskából fényesvasú revolvert húzott ki.

- Nézzük meg jobban - mondta Füstös Katona Pista.

- Vigyük egy kicsit odébb - ajánlotta Sutyi.

El is vittük a disznóól mellé, ahol aztán Hájás Muki addig bizgette, addig babrálta a veszedelmes jószágot, amíg egyszerre csak elsült. Olyan hatalmasat puffantott, mint húsvétkor nagymise alatt a templom oldalánál a mozsárágyú.

Hej, de lett is erre olyan riadalom, amelyet rég látott a disznóól környéke. Ez volt aztán az igazi csata. Ránk rohant, összefutott az egész ház népe, a Riska tehenet, a kadét bácsit, a disznókat, a vörösrú kapitány bácsit, a Bársony kutyát sem véve ki. És úgy, de úgy elpotyoltak bennünket, mint a kétfenekű dobót.

Ennek a nagy harcnak egyes részletei még most is élénk emlékezetemben vannak. Milyen keservesen siratta Sidri Mária a fehér gunárt, amelyet a fényesvasú revolver golyója halálra sebzett. Édes anyánk pedig határtalan örömeiben, hogy egyikünknek sem esett baja, hol csókolgatott, hol meg ütögetett bennünket. A katona bácsiék Hájás Muki vakmerőségén szörnyülködtek, édes apám nadrágszíja pedig fekete villámként cikázott erre is, arra is, de szüntelenül a hátunkon és egyebütt is táncolva, kiköszörülhetetlen csorbát ejtve a vendégjogon is, mert egyáltalán nem kímélte sem a doktorgyerekeket, sem Füstös Katona Pistát. A váratlanul kitört háború lecsillapulása után zokogva vonultunk el a kertlábbá. Búsan leültünk a Vörös sirály kicövekezett láncá mellé és megpróbáltunk felejteni.

- Ez nehéz nap volt - szóltam némi szünet után.

- De sok hadi tapasztalatot gyűjtöttünk - jegyezte meg Hájás Muki, akinek félképe a darázs-csipéstől tisztességesen megcípődött.

- És mennyi verést kaptunk - sóhajtott a kis Putyi.

Aztán Füstös Katona Pista ajánlatára levetettük az ingünket és apróra megvizsgáltuk egymás hátát, már hogy ki mennyit kapott.

Az ellenség vesszőcsapásait és a nadrágszík nyomait már nem lehetett megkülönböztetni egymástól. Azt azonban egyértelműen megállapítottuk, hogy Füstös Katona Pista kapta a legtöbbet.

- Ezennel kinevezlek a Vörös sirályra kadétnak! - mondtam komoly hangon Füstös Katona Pistának, mert éreztem, hogy a kapitánynak kötelessége megjutalmazni a hadi erényeket.

- Akkor engem is nevez ki valaminek - követelőzött Hájás Muki.

- Mi is eleget kaptunk, mi is megérdemeljük! - vágta közbe a doktorgyerekek is.

Egy pillanatra megállt az eszem, hogy most mit csináljak ezzel a lázadó hajósnéppel, honnan vegyek annyi rangfokozatot?! De csakhamar tisztában voltam a teendővel, hiszen azért olvastam oly sok kitűnő hadi munkát.

- Hájas Mukit kinevezem kormányos-kapitánynak, Sutyit hajós főhadnagynak, Putyit pedig hajóshadnagynak - jelentettem ki ünnepélyesen.

- Éljen! Éljen a kapitányunk! - lelkesedett a Vörös sirály hadi népe.

S ezzel aztán véget is ért a további rangemelés, mert a kertajtóban megjelent a doktorgyerekek papája az ismeretes pipaszárral, hogy az újdonsült főhadnagyot és hadnagyot hazakergesse vacsorázni.

A TOLVAJ.

Addig-addig múltak, teltek a meleg nyári napok, amíg egyszerre csak beköszöntött a dinnyeérés. A hét elején még csakhogy a nagyja kezdett zsendülni és a hét végén már tízével, huszával heverték az érett gömbölyűségek.

Két hétre rá pedig érésnek indult az egész tábla. Mint a malacok az ólban, olyan szorosan heverték egymás mellett a zöldsávós görögdinnyék. A vékonyszárú indák ki se látszottak a szakajtónagyságú gömbök közül és szinte nagyítóval is alig-alig találhatott az ember annyi helyecskét közöttük, ahol a talpát biztosan megvethette volna.

A tábla alján szerényen meghúzódó sárgadinnyeágy már nem volt ennyire mutató, mert a karéjos levelek jóval magasabbra nyújtották a nyakukat és így a kíváncsi szemek elől gondosan elrejtették az alattuk nyújtózkodó, gerezdes édességeket.

Ime, elkövetkeztek hát a boldogság napjai, amelyek után egy egész télen át epekedtünk. De volt is aztán öröm annyi, hogy csak úgy úsztunk benne.

Kora reggeltől késő estig szakadatlanul a dinnyeföldet bujtuk és mégis azt hittük, hogy nagyon keveset vagyunk kint.

Különben a dinnyeföldnek nemcsak az öröme, hanem minden egyéb gondja is a mi vállainkra nehezedett. Mielőtt a nap forró sugarai a hajnali harmatcseppeket ismét felszívhatták volna, mi már kint voltunk, mert csak olyankor tanácsos az érett dinnyét leszedni.

Kiváló szakértelemmel sorra kopogtattuk a hamvas gömböcöket és élesre fent budlibicskánkkal lenyisszantottuk azokat, amelyeket éretteknak hittünk. Közben pedig a külső jelek után megállapítottuk, hogy melyik milyen fajta, milyen bélű és milyen színű a magja.

- Ez turkesztáni, az dorozsmai - magyarázgatta Hájas Muki.

- Itt egy valódi orosz kesely, amott egy közönséges cigányhajú - figyelmeztettem én is az öcsémet.

- Ez vörösbélű lesz.

- Ez meg citromsárga és barátmagú.

- Nini, ebbe a kis görcsbe már beleesett a »Lőrinc«, pedig jóval Szent István előtt kötött a virágja?!

- Az ám, milyen csuda. Ezt már csak a malacok eszik meg.

S amikor készen voltunk a szedéssel, valamennyit a Csendes-óceán partjára görgettük, hogy a Vörös sirály rendre hazaszállítsa őket. Vitte is, hordta is a dinnyét a pompás hadihajó napkeltétől napnyugtáig, de azért még sem tudta lebonyolítani a forgalmat, olyan bőséges volt az Isten áldása.

De nemcsak dinnyét vitt haza a Vörös sirály, hanem olykor még pénzt is. Édes anyánk ugyanis felhatalmazott bennünket, hogy útközben, ha vevő akad, hát adjuk, ahogy éppen veszik, mert otthon már nem igen fér.

Valóban az ágyak alja színültig volt már dinnyével, a kamraajtót meg ki sem lehetett már nyitni. Szakadásig ették a dinnyét a malacok is, a koca meg a Riska tehén is. De nemcsak hogy ették, hanem már finnyáskodni is kezdtek és úri módra válogattak benne. A Riska tehén már csak a mézédeseit ette meg, a koca pedig csak a veresbelűt.

Aki emberfia benyitott az udvarunkba, még mielőtt »jó napot« köszönhetett volna, Sidri Mária már a markába nyomott egy nagy túlérétt dinnyét.

Mi aztán útközben adtuk is a dinnyét, ahogy éppen kérték. Bizony gyakran megesett, hogy két hatosért az egész hajórakományt eladtuk. Különösen a cigánysoron csaptunk nagy vásárokat, ahol hallatlan olcsóságunk következtében erősen megnövekedett a becsületünk.

Ezt a kedvező fordulatot legott fel is használtuk a béke érdekében és az ellenséges érzelmű Fardit két hatalmas görögdinnyéért, meg egy »lőrincses« sárgáért alaposan elverettük a tulajdon édes apjával, a nagybögössel, de aztán mindjárt fegyverszünetet is kötöttünk vele szeptember 15-ig.

A nevezetes szerződést én írtam meg két példányban egy rizskásás stanicli két oldalára s aztán a staniclit bicskával kétfelé hasítottuk. Az egyik felét odaadtuk Fardinak, a másikat pedig a Hájas Muki lajbizsebébe tettük.

Szólt pedig a fontos irat ilyképpen:

Hadi fegyverszünet.

Én, Fardi, megígérem az egész Cigánysor és Ruca nevében, hogy a Vörös sirály hadihajót (futár- és postahajót) szeptember 15-ig nem hajigáljuk meg. Aki megszegi, szemtelen.

Előttünk:

Kávé
hajóskapitány.

Hájas Muki
főkormányos-kapitány.

Sutyi
hajósfőhadnagy.

Putyi
hajóshadnagy.

Füstös Katona Pista
szárazföldi tengerész és hadi-kadét.

Fardi
a nagybögös fia +

Ruca
a klarinétos fia +

A két kereszt pedig azt jelentette, hogy Fardi és Ruca nem tudnak írni. Aztán úgy szóbelileg azt is megígértük, hogy Fardi és Ruca minden második nap egy kisebb dinnyét kapnak tőlünk. Válogatni nem szabad.

Ebbe a kikötésbe még így szóbelileg sem akart Hájas Muki beleegyezni, mert a legkisebb dinnyét is hadiadónak tekintette. De végre mégis csak belenyugodott, mert Füstös Katona Pista határozottan kijelentette, hogy ő nem teljesít tovább szárazföldi szolgálatot a Cigánysoron, ha meg nem kötjük a fegyverszünetet. Nem lesz bolond - úgymond -, hogy napjában kétszer is elpáholtassa magát a Cigánysoron, amíg mi finoman bent ülünk a Vörös sirály gyomrában.

Ezzel a Füstös Katona Pistával, amióta kineveztem hadi kadétnak, különben is nagyon meggyűlt a bajunk. Szüntelenül azt követelte, hogy neki is adjunk helyet a Vörös sirályban. Megmagyaráztam neki egyszer, százszor, hogy nem férünk el annyian a hajón, de ő azért még sem tárgított. Emiatt a türelmetlen Hájas Mukival már össze is verekedtek. Ekkor komolyan megintettem Füstös Katona Pistát, hogy megfosztom a rangjától. Ha azonban jól viseli magát, úgy télire kinevezem ideiglenes hajóshadnagynak.

- Amikor be lesz fagyva a Csendes-óceán?! - támadt rám kihívóan Füstös Katona Pista.

- Nem kell a kinevezés? - pattant fel dühösen Hájas Muki.

- Nem! - dacoskodott Füstös Katona Pista.

- Akkor mehetsz! - szólt rá haragosan Hájas Muki és Füstös Katona Pistát nyomban kilódította a kiskapun az utcára. Mert este lévén, éppen ott állottunk az utcaajtóban és szívélyesen búcsuzkodtunk a másnapi viszontlátásra.

- Megállj, Hájas Muki, megállj! - fenyegetőzött kívülről Füstös Katona Pista - az éjszaka kifúrom annak a rongyos disznókoppasztó-teknőnek a fenekét!

- Mit mondtál? Disznókoppasztó-teknő? Na várj csak! - sipította nekivörösödve Hájas Muki és rohant Füstös Katona Pista után. De nem tudta beérni már. Kadét letére Füstös Katona Pista is pompásan értett a futáshoz.

Ez a hallatlan sértés még az én kapitányi véretem is egészen felkavarta. Ilyent csak Fardi mert a szemünkbe mondani, az is csak egyszer. Aztán még hogy kifúrja a Vörös sirály fenekét?! Rágondolni is szörnyűség. Annyira erőt vett rajtam a kétségbeesés, hogy szinte belebetegedtem. Hozzá se nyúltam a vacsorához, csak éppen hogy négy túrósgombócot kebeleztem be és mindjárt feküdni mentem. Hájas Muki a hátam mögött már régen aludt, édes anyám is elimádkozta már kétszer is a szent olvasót, édes apám rég kiverte a pipáját és én még mindig izgatottan fészkelődtem a paplan alatt. Amikor pedig nagysokára elaludtam, azt álmodtam, hogy vihar fogott el bennünket a Csendes-óceánon. Az orkán rettenetes erővel forgatta a Vörös sirályt, amelynek a fenekét Füstös Katona Pista bosszúból kifúrta. A szűk nyíláson csak úgy ömlött befelé a víz és Hájas Muki a hurkatöltővel szüntelenül szivattyúzta kifelé. Szivattyúzta, de hiába, mert a veszedelmes elem rohamosan szaporodott és a hajó csendesen merülni kezdett.

- Elsülyedünk! Léket kaptunk! - sikoltottam fel élesen, amire nagy reccsenés következett és én szerencsésen felébredtem.

A szobában már egészen világos volt. Édes anyánk ott állott az ágy előtt, én pedig Hájas Mukin keresztben feküdtem az ágy alatt, az illatos dinnyék tetején, mert az ágyacska a tengeri izgalmak következtében leszakadt alattunk.

Az első gondolatunk természetesen a Vörös sirály volt. Siettünk is megnézni, hogy nem történt-e valami baja.

Egymással vetekedve futottunk a kertlábbá és nem minden aggodalom nélkül nyitottuk ki a Csendes-óceánra nyíló kertajtót. De majdnem hogy ismét becsaptuk a nagy megrökönyödés következtében. Mindent vártunk, csak azt nem, ami a szemünk elé tárult.

Képzeljétek, a Vörös sirály mellett ott horgonyzott Füstös Katona Pista a mosóteknőjünkben.

- Ejnye, be későn keltetek ma! - mosolygott ránk barátságosan Füstös Katona Pista.

- Hogy jöttél ide? - álmélkodott Hájas Muki.

- Hát ezen e! Édes apámék ma hajnalban elmentek Kamarásra kubikolni, aztán csak öreg-anyám maradt itthon meg én.

- És te kiloptad a mosóteknőt? - kérdezte Hájas Muki elismerő hangon, mert határozottan tetszett neki a dolog.

- Ki én, amikor öreganyám a templomba ment - hetvenkedett Füstös Katona Pista.

Aztán elhallgattunk egy rövidke pillanatra, mintha valamennyien arra gondoltunk volna, hogy mi lesz akkor, ha majd a Füstös Katona Pista apja hazatér a kubikolásból. - A kellemetlen rémképek azonban hamarosan elröppentek és kezdetét vette a komoly tárgyalás. Közben megérkeztek a doktorgyerekek is, úgy hogy most már rendes haditanácsot tarthattunk. A tegnap

esti vizzályról, talán mondanom sem kellene, egy szó sem esett közöttünk. Ami volt, az volt: most a mosóteknő foglalta le minden érdeklődésünket.

Az igazság kedvéért meg kell jegyeznem, hogy még egy hadigyűlésen sem hangzott el annyi okos szó, mint ezen a mostanin. Sorra felszólalt mindenki, aztán kettesével beszélünk, végre pedig valamennyien egyszerre. A nagy zűrzavarból csak a Riska tehén kolompja, azaz a Vörös sirály hadiharangja hallatszott ki, amelyet szüntelenül ráztam, de hiába, mert Hájas Mukit nem lehetett elcsitítani. Torkaszakadtából kiabált és semmiképpen sem akart beleegyezni abba, hogy a mosóteknőnek is legyen evezőrúdja. Ebben az ő fő kormányosi méltóságának a megrövidítését látta. És hát nem is lett semmi a Füstös Katona Pista nagyravágyságából. Határozatba ment, hogy a mosóteknő egy szalmaszálnyi evezőt sem kap, hanem egyszerűen a Vörös sirály fogja maga után húzni. Vontatókötélnek pedig Füstös Katona Pista elhozza a ruhaszáritókötélüket, amikor az öreganya vecsernyére megy. Továbbá Füstös Katona Pista egyedül ül a mosóteknőben, egyelőre a hadnagyi rangot sem kapja meg, hanem a jövő tavaszig közönséges hadikadét marad. Mindenben engedelmeskedni tartozik, mert ellenkező esetben Hájas Mukinak jogában áll a kötelet elvágni és Füstös Katona Pistát a Csendes-óceán kellős közepén a faképnél hagyni.

Azután nagy nehezen megállapítottuk a mosóteknő nevét is és mivel jó puhafából volt az oldala, hát mindjárt bele is véstük a díszes címet:

DUNNALÚD
kereskedő- és teherhajó.

És ezzel az én forró vágyam is beteljesült. Hiszen emlékezhetek rá, hogy én a Vörös sirálynak is ezt a gyönyörű nevet akartam adni, de akkor Hájas Muki meg a doktorgyerekek leszavaztak.

Ettől a naptól fogva tehát két hajóval jártunk a dinnyeföldre és még egyszer annyi dinnyét szállítottunk haza. Most már nemcsak hogy könnyedén lebonyolítottuk a nádas forgalmat, hanem még arra is ráértünk, hogy kunyhót építsünk magunknak a dinnyés szélében, közel a Vörös sirály hadi-kikötőjéhez. Mert az volt a szándékunk, hogy egyszer-másszor kint hálunk a dinnyeföldön. Édes anyánk ugyanis folytonosan arról panaszkodott, hogy lopják a dinnyésbe palántált paradicsomot meg azt a hírneves lófogú kukoricát, amelynek a vetőmagját Jóska bátyánk küldte Mezőhegyesről postán. Hogy a dinnyét is lopják, azzal nem sokat törődtek otthon. Hiszen nem is azért tartották az öreg Fityulát, a hivatalos csősz, hogy az majd megőrzi a nádas dinnyegazdaságot, hanem inkább csak azért, mert hogy a csősz a dinnyeföld becsületéhez hozzátartozott.

Az öreg Fityuláról különben is mindenki jól tudta, hogy ő a falu legnagyobb tolvaja. A zsenge termést már virágjában elhordta a fortélyos öreg, a kis Krámerék vegyeskereskedésébe, mert a boltosék nagyon szerették az ujságot. Fityula pedig a pálinkát.

Lassacskán aztán elkészült a kunyhó is. Nem is volt valami nehéz munka. Az öreg Fityula szűrét leterítettük a földre, körültüzdeltük embermagasságnyi fűzfakarókkal, ezeknek a hegyét fönt egy csomóba kötöttük és készen volt a kunyhó váza. A Csendes-óceán partjáról aztán annyi frissen vágott nádat hordtunk rá, amíg minden oldalról szépecskén befedtük. Ablaka persze nem volt, de a kunyhónak nincs is affélére szüksége. Még az ajtónyílást is nagyon szűkre s alacsonyra csináltuk, hogy minél kevesebb szűnyog sétálhasson be rajta.

A munka végeztével engedelmet kértünk, hogy kint hálhassunk. Na, nem ment valami könnyen a dolog. Édes anyánk háromszor is behívatta az öreg Fityulát, szép, szóval s miegymással erősen a lelkére kötött bennünket és csak azután adta beleegyezését. A doktorgyerekeknek meg pláne négy napig kellett sírni-ríni, amíg csak valamennyire is megpuhult a papájuknak, a hájas ténsúrnak a szívetájéka. De aztán mégis csak megpuhult. Itt is az öreg Fityula vállalta a

jótállást. Akár írásban is hajlandó volt a tekintetes ténsurat biztosítani, hogy semmi baj sem eshetik ott kint a dinnyeföldön. De aztán még sem adott írást, mert az ő gyerekkorában még nagyon újmódi volt az afféle ákumbákumok tanulása.

Még egy harmadik helyen is el kellett járni Fityulának a kinthálás ügyében. Nevezetesen a boltoséknál.

Lám, lám, erről a dologról egészen megfeledkeztem és csak most jut eszembe, hogy a boltosék kis fiáról, a Dolfikáról még nem is szóltam.

Aprócska zsidógyerek volt ez a Dolfika és olyan félős, mint a nyúl. Télen-nyáron rövidszárú pundrában járt, amelynek a gombjai nem elől voltak és a zsebkendőjét is valamivel hátrább viselte, mint más emberfia.

Egyébként a Hájas Muki védenca volt, aki mindenki ellenében vitézül megoltalmazta a félénk csöppséget.

Az alvégi parasztgyerekeknek még csak a nyelvüket sem volt szabad Dolfikára kinyújtani, mert Hájas Muki már ezt is személyes sértésnek vette és biztosan megnyakalta őket, ha kezeügyébe kerültek.

Na, de szerette is ám Dolfika Hájas Mukit, akár az édes tátikáját. De nemcsak szerette, hanem egyenesen bámulta a vakmerő és izmos fiút és úgy engedelmeskedett neki, mint valami kuttyuska. Ha Hájas Muki leült, mindjárt melléje telepedett Dolfika is. Ha felállt, rögtön felugrott ő is. Ha prüsszentett, hasonlóképpen cselekedett Dolfika is. És aztán ami nyaláncság, édesség csak akadt a boltjukban, mindabból szorgalmasan lopogatott Dolfika és boldogan traktálta Hájas Mukit, aki a medvénél is jobban szerette az afféle ízletességeket. A sok jóból természetesen nekünk is jutott valami (de csak szűkecskén), amiért mi is igaz szívvvel láttuk sorainkban Dolfikát, akit figyelmességéért közönségesen csak Csemegeként hívtunk.

Ez hát a magyarázata annak, hogy a kis Csemeget Hájas Muki kívánságára újabban hozott, nagy csomó szentjánoskenyér, sárgacukor és más gyarmatárúk fejében néhányszor még a dinnyeföldre is kivittük. A teherhajóba ültettük Füstös Katona Pista mellé, ahol olyan pompásan érezte magát, hogy mindenképpen tengerész akart lenni ő is. S mivel különben is jó fiúcska volt, Hájas Muki közbenjárására három rúd feketecukorért kineveztem tengeri inasnak.

Amikor a kis Csemege neszét vette a kinthálásnak, természetesen ő is minden mesterkedést elkövetett, hogy a tátikája elérhesse. És el is eresztette a jószívű tátika a drága csemetét, hiszen az öreg Fityula eget-földet ígért ott is, meg aztán maradt is otthon még éppen kereken tíz gyerek.

Végre ránk virradt a várva-várt nap hajnala. Délelőtt szorgalmasan behajóztuk a leszedett dinnyéket, délután pedig megkezdődött a készülődés, a pakolás a kinthálásra.

A kis Csemege háromszor is hazafutott és mindannyiszor olyan tisztességesen megrakodva tért vissza a láncon horgonyzó Vörös sirályhoz, hogy az csak úgy roskadozott a sok stanicli súlya alatt. Volt is azokban mindenféle kigondolható cukor, füge, ezüstös papirba hajtogatott édesség, savanyú bombóc és extra angolkeserű az öreg Fityula számára. Hájas Muki pedig gondosan átvizsgálgatta a staniclikat és szeretettel figyelmeztette Csemeget, hogy egy s más kívánni való még hiányzik. És a kis Csemege hozta őszinte buzgalommal a tátikája megkérdezése nélkül, mert mint jó fiú nem akart neki folytonosan alkalmatlankodni.

Füstös Katona Pista zsíros lángossal gazdagította az éléstárt, mert éppen kenyeret sütött az öreganyja. A doktorgyererek finom téztaféléket hoztak és dohányt Fityulának, mi pedig fehér cipót és szalonnát kaptunk, hogy legyen mit nyárson sütni.

Amikor gondosan elpakkoltunk mindent a Vörös sirály gyomrába, Hájas Muki feltűzte a mellére a kadét bácsitól kapott rézpatronokat, kezébe vette a tolórudat, én pedig erősen megráztam a hadiharangot, mire kiki gyorsan a helyére sietett. A hajóshadnagy behúzta a Vörös sirály láncát, a főhadnagy kiakasztotta a rőzsekerítés oldalából a szárazföldi vasmacskát, mire Hájas Muki mélyen a Csendes-óceán fenekébe nyomta a fűzfakarót és a Vörös sirály szelíden ringva nekilódult a végtelen víztengernek. A Vörös sirály megindulásával a ruhaszáritókötél is keményen megfeszült és a Vörös sirály után rántotta a Dunnaludat, hogy csak úgy forrt, tajtékozott bele a felcsapódó hullámáradat.

- Megyünk Amerika felfedezésére! - kiáltotta Hájas Muki lelkesülten.

- Éljen a kapitány, a Vörös sirály Kolumbusza! - zúgtak rá a többiek.

- Én vagyok Kolumbusz, mert én mondtam, hogy Amerika felfedezésére megyünk! - követelőzött Hájas Muki.

- Nem vagy! - vágták vissza a többiek, akiket nagyon bántott Hájas Muki fennhéjázása.

- Igen, Hájas Muki az! - szólalt meg félénken a kis Csemege, aki a világért sem mert volna Hájas Mukinak ellenmondani.

- Dehogyan is az! - nevetett gúnyosan Füstös Katona Pista.

- Az vagyok, mert különben elvágom a kötelet - berzenkedett Hájas Muki és a kormánykaróval megfenyegette Füstös Katona Pistát.

Már-már tengeri csatát zúdított a fejükre a megboldogult Kolumbusz, de aztán mégis csak sikerült szépecskén meggyőznünk Hájas Mukit, hogy Kolumbusz csakis a kapitány lehet, ő pedig mint főkormányos legfeljebb csak Kolumbusz tojása.

Akkor még csak ennyit tudtunk a történelemből, de ez a kevés is elég volt a Hájas Muki megnyugtására.

Más veszedelem aztán nem is adta elő magát az egész úton. Az idő állandóan szép volt, a szelek kedvezően fujdogáltak mindvégig, a Cigánysor tisztességesen viselkedett és így alkonyatra szerencsésen begőzöltünk a Dinnyeöbölbe, mert újabban ezt a nevet kapta a nádas kikötő.

Az öreg Fityula már epedve várta érkezésünket s miután kitörő örömmel üdvözölt bennünket, elsősorban is a számára hozott ajándékok irányában tudakozódott. Természetesen mindent megkapott. Az angolkeserűt nyomban meg is kóstolta és becsületére fogadta, hogy csak negyvennyolcban, katonakorában ivott olyan jót, azt is a patikában.

Az öreg Fityula a szülőknek adott szavához híven egy tapodtat sem mozdult el mellőlünk. Csendes pipaszó mellett megvárta, amíg apróra kipakoltunk mindent a hajó gyomrából s aztán megindultunk a sok cók-mókkal a kunyhó felé.

A nap már lemenőben volt. Erősen húzták lefelé a tótok a Csikóhalom háta mögé. Mert az érfalvi csillagászat szerint a napot hajnalban a tótok tolják fel az égre és estenden ismét az ő kötelességük vissza is húzni.

- Éljen a hadikunyhó! - kiáltotta harsányan Hájas Muki, amikor odaértünk.

- Éljen! - zúgták a többiek is.

Aztán egymás hátán igyekeztünk a szűk nyíláson a kunyhóba bujni, hogy lehetőleg minél hamarabb kitapasztaljuk a bentfekvés kellemetességeit.

- A király ágya se puhább, mint ez a friss széna - jelentette ki nagy hangon Füstös Katona Pista.

- De milyen puha! - ujjongott a kis Putyi és olyan élvezettel hengergőzött a finom szálak között, mint a dunyhába esett mézes ember.

- Ide feküdjél mellém! - szólt Hájas Muki atyailag Csemegének, aki éber figyelemmel leste, hogy mit fog csinálni Hájas Muki.

- Fekszem - válaszolta szaporán Dolfika és hamarosan a Hájas Muki háta mögé bujt, mert a kunyhó sötétes belvilága máris erősen megcsappantotta a bátorságát.

- Itt aztán igazán nincs mitől félni! - hetvenkedett Sutyi.

- Még a medvét is lefognánk - tette hozzá Füstös Katona Pista.

- Akár kettőt is! - jelentettem ki magam is, hogy a kapitányi tekintély valamiképpen a többiek bátorsága alatt ne maradjon.

- Jól vagy? - kérdezte melegen Hájas Muki Csemegét, aki egyáltalán nem vett részt a társalgásban.

- Jól, nagyon jól, - dadogta félénken Dolfika - csak valami mozog a fejem alatt.

- Mozog?! - rebbent fel az egész hadnép és a kényelmes henyélésből egyszerre felütöttük a fejünket valamennyien.

- Szuszog is! - kiáltotta rémülten Dolfika.

- Vau! Vau! - hangzott ebben a pillanatban.

- Farkas! - adta meg szörnyűködve a vészjelzést Sutyi, amire mindenkit leírhatatlan ijedelem fogott el és eszeveszetten menekült kifelé.

- Hájas Muki, Hájas Muki, - jajgatott kétségbeesetten Dolfika - megesznek a farkasok.

- Ne félj, nem hagylak - biztatta Hájas Muki Csemegét és nagy erővel cibálta kifelé a folytonosan jajveszékelő csöppséget.

- Már eszi is a nadrágomat, eszi, harapja! - sikongott még emelkedettebb hangon Dolfika.

Na, nagynehezen kivergődtünk a veszedelmes farkasfészekből. Utolsónak persze Hájas Muki, mert neki Dolfikát is vontatnia kellett, meg a Dolfika pundrájába ragadt farkast is.

- Farkas van a kunyhóban! - rohantam lihegve az öreg Fityulához, mihelyt ismét napvilágra kerültem.

- Farkas? - ütődött meg a vén hadfi is, aki a kunyhótól néhány lépéssel távolabb tűzrakásban fáradozott.

- Még pedig nagy! - jelentette rémült ábrázattal Füstös Katona Pista is, aki mindjárt utánam mászott ki.

- Hol a puskám?! - pattant fel erre a füstölgő szalmacsutak mellől az öreg Fityula és nem tudott hová lenni a csudálkozástól, hogy harcedzett kutyája, amely nálánál csak valamivel lehetett fiatalabb, már előbb ki nem szimatolta a nádi farkas szagát.

- Ide, ide, Fityula bácsi - kiáltozták a doktorgyerekek -, Dolfikát már megette a farkas!

- Tyűh, aki ángolkeserűje van a világnak! Hát mért nem szóltatok előbb? - riadt fel rémülten az öreg és most már nem kereste tovább a puskáját, hanem csak úgy pusztá kézzel loholt a kunyhó bejáratához, hogy amit még lehet, megmentsen Dolfikából.

Éppen a legvásárosabb pillanatban érkezett a tethelyre az öreg Fityula. Hájas Muki már kimászott a kunyhóból s beléje csimpajkozva a halálra rémült Dolfika is és a Dolfika pundráján rágódó, mormogó farkas is.

Én, Füstös Katona Pista és a doktorgyerekek tisztességes távolban maradtunk, mert egyáltalán nem volt szándékunk a véresnek ígérkező harc eldöntésében részt venni.

- Bent van még a farkas? - tudakolta ökölbe szorított kezekkel az öreg Fityula Hájas Mukitól. De mindjárt rá feltűnően megenyhült a szava, mert észrevette, hogy Dolfika a Hájas Muki háta mögött megvan a maga teljes egészében.

- A nadrágomban van a farkas! - jajgatta fáradt zokogással Dolfika.

- Ördögadta! - lélegzett fel megkönnyebbülve az öreg, aki a farkasokkal maga sem állott valami túlbizalmas lábon. - Hiszen ez nem farkas, hanem a Szivar?

Erre a kijelentésre bátran odarontottunk mi is a veszedelem színhelyére, mert hát Szivarnak az öreg Fityula vén kutyáját hívták.

- Szivar, eliszkolsz mindjárt innen! - kiáltott rá Fityula a lomposzörű vén bundásra, mire a jámbor állat legott eleresztette a Dolfika pundráját és szégyenkezve tovább sompolygott.

Most következett aztán a farkaskaland részletes megbeszélése. Először is mindenki határozottan tagadta, hogy csak egy pillanatig is hitt volna a farkasban. Másodszor pedig mindenki fel tudott mutatni valami kis vitézi tettet, amelyet a veszedelem közepette hősieken véghez vitt. A legtöbb dicsőséget azonban ezúttal is Hájas Muki zsebelte el, mint aki utolsónak maradt a kunyhóban - az igaz, hogy nem a saját jószántából. De ezt a csorbát is hamarosan kiköszörülte azzal a kijelentésével, hogy a mikor az öreg Fityula odaérkezett, éppen akkor akart visszafordulni, hogy megfojtsa a fenevadat, ha menten el nem ereszti a Dolfika pundráját.

És amikor ezt mondta Hájas Muki, a kis Dolfika a nagy tisztelettől és bámulattól egészen elképedve tekintett fel a farkasfojtogató Hájas Mukira és boldogan lapult meg a vakmerő fiú izmos könyöke alatt, amely véletlenül éppen kikandikált a végighasadt ingujjból.

Aztán szép szóval, bizalmas füttyögéssel előédesgettük a békés természetű Szivart is és egy kis szalonra révén felújítottuk vele a régi ismeretséget. Még Dolfika is annyira megszerette, hogy melegen magához szorította a lomhaságig jámbor állatot.

Hiszen nem is volt ebben a Szivarban egy fikarcnyi ellenséges indulat sem. Meg aztán az öregség miatt jártányi ereje is alig volt a szegény párának. Amikor mi berohantunk a kunyhóba, ő, a jámbor már rég bent hűsölt. Azt még csak eltűrte valahogyan, amikor Dolfika rátelepedett, de az azt követő óriási lárma már az ő vén fejét is megzavarta és a veszedelemből úgy remélt szabadulni, hogy beleragaszkodott valamibe.

Hát ahogy így szőttük a szót szóba, gondolatot gondolatba, dicsérgettük egymás bátorságát, meg az öreg Fityula katonás fellépését (ami láthatóan jól esett neki), szép lassacskán egészen besötétedett. Fönt a magas égbolton kigyúltak az aprószemű csillagok ezrei, lent pedig a Csendes-óceán ezer meg ezer kecskebékája rákezdte azt a szomorú nótát, amely csak napfelkeltekor szokott véget érni. Egyébként mélységes csend ülte meg a végtelen rónát. Egy-egy álmatlan kuvasznak a vakkantása még a harmadik faluból is elhallatszott. Néha-néha felcsendült a szénagyűjtő lányok danája is, akik ilyenkor fonják a kötelet szalmából a másnapi használatra. A kaszások pásztortüzeinek a pislákolását pedig a hetedik határból is látni véltük. Olykor-olykor hűvös szellőcske surrant át a dinnyésen, aztán nekiszaladt a víznek, összeveregtevén a partszéli nádas érdes leveleit, amelyek úgy összesúgtak-búgtak erre, hogy szinte érteni hitte az ember a beszédjüket.

Mi pedig valamennyien ott guggoltunk az öreg Fityula által rakott pásztortűz körül. Beszélgettünk, tréfálkoztunk, égő üszökkal fényes karikákat rajzoltunk a sötétségbe, majd ismét elhallgatva, csendes boldogságban szemléltük a magasra lobbanó lángnyelveket és óvatosan fűleltünk minden gyanús kis neszre.

Aztán az öreg Fityula példáján indulva, hozzáláttunk az evéshez. Előbb az édességeket, a törékeny holmikat, a tésztaféléket ettük meg, majd pedig kenyeret pirítottunk és szalonnát süttünk nyárson. Ez volt a gazdag trakta legkimagaslóbb pontja és éppen azért hagytuk legutoljára.

Kiki egy kis ágaskát szúrt maga elébe és az ágaskára fektette a nyársat, amelyen felváltva egy darabka szalonna, vöröshagyma, rókagomba, szerván-paprika és aztán megint szalonna következett. A jobb kézzel ugyancsak gyorsan kellett forgatni a nyársat az izzó parázs fölött, hogy a sziporkázó zsarátnok oda ne kapja a szalonnát, amíg a balkéz a lecsepegő zsírt fogta fel a pirított kenyérral.

Bíz ez nem valami könnyű munka annak, aki még nem próbálta. Így Dolfikának mindjárt-mindjárt a kezére cseppent a forró zsír, ami elég sok gondot adott Hájas Mukinak, mert neki kellett friss agyagot hozni a Dolfika kisercent bőrére. Végre is úgy állta útját Hájas Muki a folytonosan ismétlődő kellemetlenségnek, hogy kivette a Dolfika kezéből a nyársat és azt is ő sütötte ki.

Az öreg Fityula természetesen bőven kivette a részét mindenből. Nem tudtuk olyannal megkínálni, amibe hálásan bele ne markolt volna. Még a fügeből is evett, amit Hájas Muki határozottan zokon vett tőle, mert a füget Dolfika szerint csak egyedül neki hozta.

- Itt az én tarisznyám is! - mondta vacsora után az öreg Fityula és a nagy szőrös holmit előkelő mozdulattal felénk tolta.

- Mit csináljunk vele? - kérdeztem csodálkozva.

- Hát egyetek belőle. Én is ettem a ti elemózsiáitokból. Tanuljátok meg, hogy ez a magyar vendégszeretet! - felelte büszkén az öreg.

- Köszönjük, de már eleget ettünk - válaszoltunk neki udvariasan.

De Hájas Muki nem nyugodott. Szuszogni is alig tudott ugyan már, mert Dolfika szüntelenül dugta pörkölt, cukros mandulával, ám azért még sem állhatta meg, hogy ki ne bogozza az öreg Fityula szőrös éléstárát. Ugy látszik, hogy mindenképpen a füget akarta leenni a vén pásztoron. A tarisznyával azonban roppantul felsült. Nem volt abban sült krumplin kívül semmi egyéb és az is hideg volt már. De Hájas Mukit annyira kínozza a füge miatti bosszuvágy, hogy csak azért is nekilátott a sült krumplinak, sőt még a kis Csemegébe is tömte, hogy csakúgy zöldült bele az engedelmes fiúcska.

Vacsora után végigheveredtünk a hamvadó tűz mellett és néztük a csillagokat, hangosan figyelmeztetve egymást, ha egy-egy hullócsillag végigszántotta az eget. Amire különben kíváncsiak voltunk az égbolt titkaiból, mindarra az öreg Fityula kimerítő felvilágosítással szolgált. Régiféle pásztorember volt ő, hát töviről hegyire ismerhette az eget.

- Miből van a csillag? - vetette fel a többek között Hájas Muki a kérdést, nyilvánvalóan azért, hogy az öreg Fityulával ily módon is leszolgáltassa a füget.

- Hm, hogy miből van a csillag? - mormogott a vén csillagász és jobbról balra tolta át a pipája csutoráját. Ami kétségen kívül a legmélyebb gondolkodást jelentette.

- Igen-igen, miből van? - erősködött Hájas Muki, aki már azt hitte, hogy erre nem tud megfelelni az öreg csősz.

- Hát azt is megmondom, mert láttam.

- Ne mondja!

- Úgy láttam gyerekkoromban ezzel a két szememmel, mint ahogy most benneteket látlak.

Na erre már valamennyien felütöttük a fejünket és nagy érdeklődéssel lestük, vártuk Fityula bácsi magyarázatát.

- Azaz hogy nem is egészen én láttam, hanem az öregszülém - vette fel a szót ismét a vén pásztor. - Úgy történt, hogy az öreg szüle korahajnalban felkelt és kiment az eresz alját elsöpörni. Hát ahogy söpör, söpör, egyszerre csak azt látja ám, hogy egy halovány csillag lefut az égről. Azért mondom, hogy halovány, mert már virradt és olyankor a csillagok is csak felefényesek már, mint éjszaka. Mondom, lefutott a csillag és éppen az eresz alá pottyant. Na, az öreg szüle se volt rest, menten kétmarokra kapta a ragyogó jószágot és hozta befelé. Úgy didergett a kezében, mint a kocsonya reszketőse. De amíg fellármázott bennünket, addigra a csillag kifogyott a markából.

- Bizonyosan nagyon szorította - sajnálkozott Hájas Muki.

- Az lehet. De mondom, kifogyott.

- A tanító úr azt mondta, hogy a csillag nagyobb, mint a föld - jegyeztem meg szerényen.

- Mondta, mondta - méltatlankodott Fityula bácsi. - Mit tudja azt a tanítótok? Láta-e vagy nem? Én ezzel a tulajdon két szememmel láttam, hogy kocsonya. Az öreg szüle meg is fogta. Ezt csak elhihetitek?

- El-el! - felelték a többiek.

Igy folyt a beszéd még egy darabig a csillagokról, legfőképpen pedig a Göncölről, a Fias-tyúkról és a Nagyasszony lepedőjéről, ahogyan az öreg Fityula a Tejutat nevezte. Amíg aztán apránként ránk nehezedett az álom és szépecskén behúzódtunk a kunyhóba.

Az öreg Fityula biztonság kedvéért az ajtó előtt terítette le a subáját és arra dőlt le. Maga mellé helyezte a puskáját, amellé fektette a kutyáját, kiverte a pipáját, szerencsés jó éjszakát kívánt mindnyájunknak és ezzel aztán így el is aludtunk, hogy még egymástól elköszönni se értünk rá. Az éjszaka hűvös levegője a nappali lótás-futásban kifáradt tagjainkat olyan édes és mély álomba ringatta el, amilyent a legúriasabb szobák pelyhes párnái sohasem adhatnak.

Meddig aludtam, meddig nem, mit álmodtam, mit nem, mindezt már le nem írhatom, mert nem emlékszem rá. Még pedig azért nem emlékszem rá, mert az édes álomból nem szép csendesén ébredtem fel, hanem hirtelen és még hozzá halálra rémülve. Hájas Mukinak ugyanis az erőszakkal begyömöszölt sültkrumpli alaposan megfeküdte a lajbija tájékát és fő-kormányos léteire valóságos tengeri vihar érte a szárazföldön, amely annyira fokozódott, hogy a kunyhót is el kellett hagynia. Persze, Dolfika is utána mászott, mert még álmában sem tudott Hájas Mukitól elszakadni. Amikor aztán visszamásztak, Hájas Mukinak (aki különben is mindenütt ellenséget látott) úgy rémlett, mintha valaki lopná a paradicsomot. És ahelyett, hogy csendesen figyelmeztette volna az öreg Fityulát a veszedelemre, tele torokkal kezdett rikoltozni: Tolvaj! Tolvaj!

Az ijesztő vészkiáltásra egy pillanat alatt felugráltunk valamennyien és szívszorongva vártuk a történendőket.

- Lopják a paradicsomot meg a dinnyét! - riongott tovább Hájas Muki.

- Lassabban - szólt be az öreg Fityula -, én nem látom a tolvajt.

- Én látom! - erősködött Hájas Muki.

- Hol van?

- Ott a dinnyeföld közepén!

Remegve az ajtóhoz húzódtunk mi is és kipillantottunk a sötét éjszakába, hogy lássuk a tolvajt.

Olyan borongósféle idő volt. Dirib-darab felhőfoszlányok úsztak az égen, amelyek közül hol kibukkant a fogyó hold sarlója, hol meg ismét eltűnt. A bizonytalan homályban azt sem tudhatta az ember, hogy meddig lát a szeme.

- Hiába, nem látom - dörmögte bosszusan az öreg Fityula, puskáját lövésre emelve.

- Ott van a tábla közepén. Most lehajol, most felkel - magyarázta lihegve Hájas Muki és az ujjával a kellő irányba iparkodott terelni a Fityula szemeit.

- Ahán, most már látom - lélegzett fel elégűlten a vén pásztor. - Csak húzódjatok beljebb. A kutyát is vigyétek be, hogy el ne ugassa a gaz nációt.

Hájas Muki nyomban beemelte a nagybundájú kuvaszt és Dolfika mellé tette, aki nem tudott hová lenni örömeiben, hogy ismét valami melegbe fogódzkodhatik. Mert Hájas Muki most már a tolvajon kívül semmivel sem törődött.

- Ki vagy? - kérdezte rekedtes hangon Fityula a tolvajt, akit Hájas Muki most már nekünk is megmutatott.

Senki sem felelt.

- Ki vagy? - hangzott újból a kérdés, de már valamivel fenyegetőbben.

Ismét semmi válasz.

- Milyen vakmerő tolvaj - susogta Füstös Katona Pista.

- Most még egyszer és utoljára kérdezlek, hogy ki vagy? Ha nem felelsz, úgy beléd lövök! - kiáltotta dühösen az öreg Fityula.

Szorosan összébújtunk és remegve vártuk, hogy felel-e a tolvaj, vagy nem. De nem felelt. Hajladozott ide is, hajladozott oda is, de kutyába se vette az öreg Fityula felszólítását.

De erre már Fityulát is elöntötte ám a mérge. Ötven esztendő óta őrzi már Érfalva határát, de még ilyen megrögzött lóköetővel nem volt dolga. Hamarosan felkapszlizta hát a puskáját jobbról is, balról is (mert kétcsövű volt) és célba vette a paradicsom éjjeli dézsmálóját.

- Dugd be a füled! - parancsolta Hájas Muki Dolfikának, akit féltett a durranástól.

- Melyiket? - hebegte zavartan Dolfika.

- Mind a kettőt! - sürgette Hájas Muki. Mire Dolfika nagy serényen betolta az öklöcskéit a füleibe, mert kiadósabb dugó hamarjában nem volt kéznél.

De befogtuk ám a füleinket mi is, mert még élénken emlékeztünk rá, hogy milyen hatalmasat szólt a kadét bácsi revolverje.

Csak Hájas Muki állt szilárdan. Ő szembe akart nézni a veszedelemmel hátulról.

- Csett! - hangzott ebben a pillanatban.

- Csett! - hangzott ismételten.

Aztán minden elcsendesedett.

- Baj van - lehelte kis vártatva Hájas Muki.

- Mi? - kérdezte az orrán keresztül Sutyi, mert a száját a világért sem merte volna kinyitni.

- Mind a két kapszli csütörtököt mondott - magyarázta Hájas Muki.

S valóban úgy is volt. Az öreg Fityula a fogai között keményen szidta a boltost, aki pedig éppen a Dolfika taticája volt. De ilyenkor már az a dolog rendje, hogy a gyárost vagy a boltost szidja a puskás ember. Már amelyik jobban a nyelvére illik. Aztán újból felhúzta a kakasokat, a lajbizsebből friss kapszlikat szedett elő, azokat gondosan felrakta és ismét célzott.

- Ha ezek is csütörtököt mondanak, akkor végünk van - jelentette ki Hájas Muki.

- Miért? - kérdeztem rémülten.

- Akkor a tolvaj reggelig az egész dinnyeföldet ellopja, még a kunyhót is.

- Mi lesz velünk! - szepegte sírva a kis Sutyi.

- Ne féljetek, majd megadom én neki! - virtuskodott Hájas Muki. - Ha közelebb jön a tolvaj, akkor a hajóra rohanunk és fellármázzuk az egész falut.

Szerencsére ebből a beszédből Dolfika semmit se hallott, mert ijedtében még valami baja esett volna a félénk kis teremtésnek.

Végre az öreg Fityula is elkészült a célzással és elszántan megrántotta a kisebbik ravaszt.

- Dr-r-r-r! - ropogott a hatalmas fegyver, füstöt és tüzet okádva éppen akkor, amikor a harmadik csütörtököt vártuk és így a füleinket be sem dugtuk. Ahogy egymásba kapaszkodva gubbaszkodtunk a kunyhó ajtajában, azon mód egy csomóban hanyattvágódtunk a szörnyű dörrenés következtében. A teher fele Dolfikára meg a kutyára zuhant. Dolfika jajgatott, Szivar rettenetesen ugatott és tüzön-vizen kifelé iparkodott, miközben nagy, körmös talpaival tisztességesen helybenhagyta képes feleinket.

- Még se szólsz?! - riadt fel dühösen az öreg Fityula, akinek a türelme az utolsó csöppig elfogyott.

De a tolvaj most sem felelt.

- Nahát, akkor nesze még egy! - kiáltotta szilajul az öreg és még mielőtt feltápáskodhattunk volna, újból eldőrdült a fegyver.

Nem tudom, hogy a második lövés találta-e a tolvajt vagy nem, de annyi bizonyos, hogy bent a kunyhóban roppant hatást ért el. Még ugyanis fel se ocsúdtunk az első durranás keltette ijedelemből, még éppen csak hogy végiggázolt Szivar a képeinken és már jött a második durranás. A kis Csemege fülei sem voltak már bedugva és így a friss ágyúszót a maga teljes épségében élvezhette ő is. De élvezte is aztán olyan hangosan, hogy szinte kidagadt bele a kunyhó oldala.

- Kilyukadt a fülem! Bemászott valami a fejembe! Hájas Muki, Hájas Muki! - sikoltozta szüntelenül a halálra rémült Dolfika.

- Ne szorítsátok a fejemet! - kiáltozott Füstös Katona Pista.

- Kitöröd a lábamat! - jajgatott Sutyi.

- Aki még egyszer a fejemre lép, azt megütöm! - harsogta dühösen Hájas Muki.

Hát ilyen állapotok uralkodtak odabent a kunyhóban a két lövés után. Idegen fejeken, hátakon jártunk, keltünk és kegyetlenül gyúrtuk, dagasztottuk egymást a nagy kavarodásban. Szerencséje volt a tolvajnak, hogy alánk nem került, mert jobban kiszorítottuk volna belőle a szuszt, mint az öreg Fityula két lövése.

Na lám, az öreg Fityula meg ügyet sem vetett a kunyhóbeli zűrzavarra. Mert ő most kizárólag csak a tolvajnak élt.

Amikor nagy nehezen lecsendesedtünk és óvatosan az ajtóba másztunk, hát megrökönyödve láttuk, hogy a vakmerő tolvaj még mindig ott hajlong a dinnyés közepén, az öreg Fityula pedig, mint nepomuki Szent János szobra a Csendes-óceán piacmenti partján, szinte kővé meredve gubbaszkodik a subáján és merően nézi, lesi a lókött minden mozdulatát.

Hiszen ha jól vesszük a dolgot, hát az öreg Fityulának volt is oka a megkövülésre. Mert mégis csak csodálatos valami az, hogy két olyan kemény lövés után a fülét se billenti meg az a gazfickó.

- Belelőtt? - törte meg a csendet Hájas Muki nem minden félelem nélkül.

- Bele én, kétszer is - bökte ki akadozva a vén katona. - De csak nem akar elvágódni az az istentelen!

- Lőjjön még Fityula bácsi, nehogy még közelebb merjen jönni a tolvaj - biztattam kérlelő hangon.

- Nem lehet, nincs több puskaforom - súgta szégyenkezve a vén pásztor, mert bizonyosan már egy pár év óta a puskájában hordhatta azt a két lövést.

- Hájas Mukinak van három rézpatronya - avatkozott a dologba Füstös Katona Pista is.

- Az semmit se ér - legyintett a kezével kicsinylőleg.

- Nem-e? - pattant fel sértődve Hájas Muki. - De van ám egy jókora szem serétem is. Ni, milyen nagy!

S mindjárt elő is kapart a zsebéből valami ólomdarabot, amely liszteszsákból való volt és Dolfika hozta neki ajándékba.

- Van-e Fityula bácsinak ilyen nagy serétje? - kérkedett Hájas Muki.

- Serétem? Serétem az nincs - tűnődött az öreg és mintha ettől a kedve is megjött volna, csendesen nevetni kezdett, öklével a homlokára csapott és csak úgy magában mormogta:

- Most már értem, hogy mért nem vágódott el az az istentelen!

- Miért? - kérdeztem nekibátorodva.

- Mért, mért - aprózta a szót az öreg -, hát azért, mert a puskában se volt golyó. Ki a bolond jár töltött fegyverrel? Nem vagyok én zsandár!

És erre még hangosabban nevetett.

Mivel pedig a nevetés a bárányhimlőnél is ragadosabb, gyorsan jókedvre hangolódtunk mi is és csakhamar olyan jóízűen kacagtunk, hogy csak úgy harsogott bele a dinnyeföld.

Most már kutyába se vettük a tolvajt, pedig ugyancsak hajlongott még mindig és úgy tett, mintha köszönteni akarna bennünket.

A nagy csatározás alatt különben a tótok is felébredtek és szép lassan tolni kezdték a napot Domszög felől fölfelé. Előbb lágy szürkület öntötte el a tájat, aztán keskeny vörös sáv jelent meg az égbolt karimáján és rá mindjárt fölvirradt az első hajnalpír. Aranyos fény szóródott szét a harmatos leveleken és fönt a magasban megszólalt a pittyopalatty.

- Ott a tolvaj! - rikkantottuk valamennyien egyszerre és víg hujázással rohantunk a dinnyeföld közepére.

Csakugyan ott állt a gonosz csont és eszeágában sem volt elfutni. A friss hajnali szellőben most is olyan vakmerően hajlongott, mint az éji homályban és bizonyosan akkor is így hajlongana, ha az öreg Fityula puskájának magja lett volna.

A dinnyeföld közepén ugyanis egy fészekből három hatalmas kukoricaszár nőtt ki. Abból a vármegye híres mezőhegyesi lófogú kukoricából. Karvastagságú volt a száruk, tetőtől talpig tele csővel, tenyérszerű széles szalaglevelekkel, amelyek együttevén bőven kiadtak egy ember-vastagságot. A magasságuk is éppen akkora volt. A csalódást pedig csak növelte az a körülmény, hogy kukorica egyébként csak a dinnyeföld szélén volt. A közepén csak ez a három szár kelt ki.

Ezt nézte hát a farkasfojtogató Hájas Muki tolvajnak és az öreg Fityula meg mi valamennyien az éji homályban alaposan felültünk neki.

Na, de volt is ezért mit hallgatnia szegény Hájas Mukinak, akinek olykor-olykor még most is a szemére lobbantjuk a dinnyeföldi tolvajt.

BÁRSONY MEG A TÖLTÖTT KÁPOSZTA ÉS MENDI BÁCSI.

Amikor nálunk vendég volt a háznál, annyi mindenféle nyalánkság, kocsonya és fölözetlen aludttej került az asztalra, hogy még Bársony is feketekávét ivott.

Bársonynak a kutyánkat hívták, de csak otthon, mert az iskolában és az egész faluban »Töltött káposzta« volt a becsületes neve. És ezen a dolgon nem lehetett változtatni. Hájás Muki ugyan összeverekedett egy párszor az alvégi gyerekekkel a »Töltött káposzta« miatt, a csúf-nevet azonban semmiféle erőhatalom sem tudta többé lemosni a szegény Bársony fejről.

Most mindjárt elmondom, hogy ez a karcsú kutya, amely inkább a szivarhoz hasonlított, miképpen jutott a »Töltött káposzta« névhez.

Július vége felé járt az idő. Kint ültünk az udvaron az öreg eperfa alatt és nagyban készülődünk a vacsorához. A nap vörös képe félig már a templom háta mögé csúszott és jóéjszakát integető sugarai bizonyos tisztelettel búcsuzgattak a kecskelábú asztaltól, amelyen hófehér abrosz pompázott. Édes apánk már rég elhelyezkedett az asztal mellett és nagy buzgalommal olvasott egy darabka ujságpapírost, amelybe a Dolfika tátikája a hosszúszivarokat pakolta. A hosszúszivarok pedig azt jelentették, hogy ma este úri vendége lesz a háznak: Mendi bácsi, az öreg harangozó, aki egyszersmind a kántori teendőket is kitűnően lebonyolította.

Különben csendes boldogság honolt a széles udvar minden zúgában, amint az másképpen nem is lehetett, amikor az egész család otthon volt. A disznók a kurta kávéjú vályúból nagy dula-kodással habzsolták a darával fűszerezett tököt, a házinyulak káposztaleveleket majszoltak, a kacsák a kút mellett langyos fürdőt vettek, a libák a tyúkokkal kötekedtek a szemétdomb környékén, a Riska tehén a korpás vödröt nyalogatta, majd annak utána a konyhaajtó előtt őgylgett, szeretettel döfködvén nevetlen fiát, a kis Borcsát, mindnyájunk kényeztetett kedvencét. Mert az ostoba kis borjú erőnek erejével be akart menni a konyhába egy darabka sós kenyérért édes anyánkhoz, aki palacsintát süttött.

Már pedig a palacsintasütés nálunk nagy lármával és sok veszedelemmel volt összekötve. Az öreg Sidri Mária ugyanis vagy szörnyen megrakta a tüzet és kifuttatta a zsírt, vagy pedig elfelejtett tenni rá és akkor meg a tepsibe ragadt a tészta. Aztán egyik baj rendesen a másikat vonta maga után, ami viszont édes anyánkat hozta ki a sodrából és hamarosan olyan fel-fordulás támadt, hogy a házinyulak rémülten futottak az udvar legtávolabbi sarkába.

A tapasztalt Riska tehén éppen azért óvta tudatlan fiát, mert ilyenkor a sóskenyér helyett a kedveskedésnek egyéb fajtája szokott kijárni. Hanem a sors szeszélyeit nem ismerő borjúcska addig-addig ödöngött jobbra is, balra is, hogy mégis csak besurran a konyhába. Édes anyánk rá-rárvált a lábatlankodó jószágra, de a kis Borcsa nem tágított, sőt vakmerően mindig előbbre nyomult.

Én meg az öcsém unottan kullogtunk a vén eperfától a vályúhoz, a vályútól a kúthoz, megkapargattuk a malacok fülét, megveregettük a Riska tehén horpaszát, de a konyhaajtót gondosan elkerültük, mert a palacsintasütés körül nekünk is szomorú tapasztalataink voltak. Egyébként epedve vártuk a fényesnek ígérkező vacsorát, mert az egész délutánt lóással-futással töltöttük és nagyon megéhezünk.

Végre is, hogy az idő gyorsabban múljék, közös elhatározással bementünk a kocsiszínbe és segítettünk Gyurkának, a kisbéresnek, a Pejkót pucolni, kefélni. Komolyan mondom, hogy ilyen ló nem volt több a vármegyében. Nagy szőre volt, szép vastag lábai és olyan erős csontjai, hogy minden oldalbordája kilátszott. De ez a Gyurka tudott is ám a lóval bánni!

Magyarul csak nagy ritkán beszélt vele, hanem inkább csak franciául. Ilyenformán: Aló! Mars! Auf a fejed! Sén, sén, bon sén!

Bársony állandóan körülöttünk settenkedett és minden kiejtett szóra értelmesen figyelt. Ami Hájas Muki szerint onnan volt, hogy a kutya jól megérti a francia szót.

Régi, hűséges kutya volt ez a Bársony. A jókedve egy pillanatra sem hagyta el. Fülit, farkát szüntelenül izgette-mozgatta és okos szemeivel még a gondolatunkat is elleste. Apró lábaival a legkisebb hörcsöglyukba is belegyömöszölte magát és bármilyen gyanús helyen fordult is meg, gondosan ügyelt rá, hogy fényes fekete szőréen piszok ne maradjon valamiképpen.

Hát ahogy így töltöttük, lopkodtuk az időt, egyszerre csak megkondult az öreg harang. Lágyan, búsan szólt a szava, a nyelve nem kettőzött egyszer sem, mert Mendi bácsi hozzáértő keze húzta a harangkötelet és adta tudtára a falu népének, hogy esti nyolc óra van. Pedig dehogy is volt még nyolc óra. Csak Mendi bácsi sietett lerázni válláról a hivatalos munkát, hogy minél előbb nálunk lehessen. Valóban, alig hangzott el az utolsó kongás, és a kis harang »Üdvözlégy!« csilingelése, már nyíltott a kiskapu és rajta Mendi bácsi lépett be.

Őszhajú, harcsabajuszú és nagyszakállú bácsi volt ez a Mendi bácsi. Állandóan posztótopánkában és porcellánnadrágban járt. Bennünket gyerekeket nagyon szeretett. Mi is igen jó szívvel voltunk irányában és csak akkor húzódoztunk egy kissé tőle, amikor hivatalos vendégségbe jött hozzánk, mert ilyenkor a két tenyere közé kapta a fejünket és a fülünknel fogva a levegőbe emelt bennünket. Na, de azért nem szaladtunk ám el előle, sőt inkább rohanva rohantunk a körmei közé, mert a fájdalmas felemelés után egy-egy négykrajcárost nyomott a markunkba. Tyűh, micsoda vagy on volt az a két négykrajcáros akkoron! Mennyi szentjánoskenyeret, krumplicukrot és medvetojást lehetett vásárolni?! Valóságos királyfiaknak éreztük magunkat a négykrajcárosok birtokában, mert Hájas Muki szerint a királynak is legfeljebb csak két zsebrevaló négykrajcárosa lehetett.

Mondom, a harangszó után nyomban belépett Mendi bácsi a kiskapun, édes apánkkal duplán kezét fogott, bennünket felemelt, kiosztotta a négykrajcárosokat, vöröskockás zsebkendőjével leverte a táboriszéket és menten hozzálátott a nagyobbik aludttejes köcsögnek. De alig hogy lenyelte az első kanál falusi fagylaltot, a konyhából iszonytató riadalom zaja csapódott ki az eperfa alá.

Édes anyánk legalább is húsz asszony helyett kiabált, sírt, sivalkodott, jajgatott. A szörnyű lármával egyidejűleg a nyujtófának többrendbeli cuppanása hallatszott és a következő pillanatban örült kenguruként rontott ki a kis borjú a konyhából. Édes anyánk, mint a bibliában a paradicsom kapuját őrző angyal, kezében lángpallossal - akarom mondani a nyujtófával - mindenütt a szerencsétlen borjúcska nyomában volt és kétségbeesetten kiabálta:

- A szemtelen Borcsa fölborította a fazekat! Kifolyt a földre a palacsintatészta! Gyerekek, üssétek, verjétek a szemtelent!

Nekünk se kellett sok biztatás. A palacsinta szerencsétlensége elfelejtette velünk a Borcsa iránti nagy szeretetünket és egymással vetekedve hajszoztuk a megrémült állatot. A kis borjú végre is egészen elveszítette a mi kevés esze volt és vakon nekiszaladt a díszesen felterített kecskelábú asztalnak. A tányérok, kések, villák csörömpölve hullottak a földre, a föllibbent asztal pedig olyan erősen képen teremtette Mendi bácsit, hogy ijedtében az aludttejes köcsögöt apánkhoz vágta és aztán egyensúlyt veszítve a tábori székről a kékítés dészába zuhant, amely pedig nem azért volt odakészítve, hogy Mendi bácsi a porcellánnadrágjával ülőfürdőt vegyen benne.

Most aztán általános világfelfordulás támadt. Úgy nézett ki az udvarunk, mint valami óriási bolondkocsi. Minden mozgott, minden forgott, minden futott benne. Fia veszedelmén a Riska tehén is megvadult, felrúgta a vályút, mire a disznók dühösen utána vetették magukat és harcias rőfögéssel üzték a menekülő állatot.

Bársony pedig valószínűleg tévedésből beleharapott a Pejko lábikrájába. Erre a jámbor telivér felütötte a Gyuri állát és Gyuri megharapta a nyelvét. Szóval mindenkit ért valami baleset és ezért mindenki futott, hogy valamelyes elégtételt vegyen magának.

Elöl a Riska tehén loholt, utána a disznók, aztán Mendi bácsi következett a megkéült porcelánnadrágban, amelybe hátulról a gúnár vasfogóként beleragadt. Édes apánk a vesszősöprűvel jobbra-balra súlyos csapásokat osztogatott, anyánk pedig hol a Borcsa hátára szózott egyet-egyét a nyújtófával, hol pedig a Gyuriéra. A kakas az ártatlan házinyulákat csipkedte, az álmukból felriadt tyúkok pedig a fejünk fölött röpködtek és fülsiketítően kotkodácsoltak.

A nagy kavarodásban én meg Hájas Muki besurrantunk a konyhába és mit sem törődve Sidri Mári lármájával, aki a földről dicséretre méltó igyekezettel kanalazta a fazékba a híg tésztát, gonoszul kiloptuk a már kisült palacsintákat és mohón magunkba gyömöszöltük.

Közben Bársony is gazdag zsákmányra akadt. Az eresz alatt alacsony lócán természetes, de szűknyakú szilke állott, telve jóféle töltöttkáposztával, amely meglepetés akart lenni. Bársony addig-addig nyalogatta, kóstolgatta a kíváncsú meglepetést, eleintén félénken, később azonban mind bátrabban, hogy amikor édes anyánk észrevette, akkor a feje már egészen eltűnt a fazék szűk nyakában.

És a mesebeli lakomát élvező Bársony egyszerre csak azt kezdte tapasztalni, hogy az érdeklődés ugyancsak feléje fordulhatott, mert a külvilágban maradt részét valaki amúgy istenigazában símogatja a nyújtófával. Hirtelen ki akarta hát rántani fejét a fazékból, hogy szerényen tovább álljon, de óh, csodák csodája, feje úgy beleszorult a rosszindulatú szilkébe, hogy a szűk nyakon többé nem tudta visszahúzni.

Okos kutya léteire mit tehetett egyebet, minthogy a fazékkal a fején futásnak eredt.

Most aztán annyiban változott meg az udvar képe, hogy valamennyien Bársonyt zavartuk. A hajsza azonban nem tartott sokáig, mert a szilkének nincs szeme, de még csak pápaszemnek sem alkalmas. Így történt, hogy Bársony is hamarosan neki szaladt az istálló ajtajának, mire a szilke darabokra törött szét és a töltött káposzta felséges levét Mendi bácsi helyett a szomjas föld szívta magába.

Ezzel aztán vége is volt a világfelfordulásnak. Mendi bácsi rántottát vacsorált, mi pedig édesapánk nadrágszíjából jussoltunk bőségesen, mert az a keményszívű Sidri Mári beárult bennünket. Pedig mennyi mindenféle szépet ígértünk neki, hogy a palacsintaügyet is a Bársony nyakába varrja.

Ezt a dolgot persze nem lehetett titokban tartani. Másnap már az egész iskola tudta a nagy eseményt és ez időtől fogva Érfalva kicsije-nagyja egyszerűen csak »Töltött káposztá«-nak hívta a mi Bársony kutyánkat.

KOMÉDJÁSOK GYÜTTEK!

Iskola idején a szombati napot szerettük leginkább, mert ilyenkor csak délelőtt volt komolyabb tanulás, nevezetesen írás, olvasás, alanykeresés, délután pedig csak fejszámolás. Ilyenféleképpen: Ha egy kiló hal 39 krajcár, akkor mennyibe kerül 23 deka? Vagy: Ha két liter kakast 3 krajcárért ad Latyákné, akkor mennyiért ad egy litert? Amire rendesen azt feleltük, hogy egy litert két krajcárért ad. Mert hiába is magyarázta a tanító úr, hogy akkor egy liter másfél krajcárba kerül, mi tapasztalatból tudtuk, hogy Latyákné nem adja kettőn alul.

Latyáknénak hívták pedig Érfalva egyetlen kofáját. Roppant terebélyes és még annál is kövérebb asszony volt ez a Latyákné, aki virradattól késő estig ott árulta a faluháza sarkán a pattogatott kukoricát, azaz más néven a kakast.

Na, de a szombati napnál akarok most maradni, annak is éppen a délelőttjénél. A diktandó írás után a tanító úr felszólította a Hájás Mukit, hogy olvassa el a »Gipsz«-et, mert ez az olvasmány volt a szombati lecke. Hájás Muki persze bele se nézett az olvasókönyvébe, mert a doktorgyerekekkel meg Dolfikával az egész pénteket elhalászgatták a Csendes-óceánban. Mivel pedig a tanító úr ilyen esetekben nem értette a tréfát, Hájás Mukit a félelmetes nyírfavesszővel sajátkezűleg legott megcsapta, valamint halpusztító társait is, akiket Hájás Muki tiszta barátságból beárult, mert a nyírfavessző is olyan, mint a bánat, könnyebben elviseli az ember, ha mások is osztozkodnak benne.

A meggipszelt halászok olyan sírást-rívást vittek véghez, hogy jó darabig szó sem lehetett az olvasásról. Végre is a tanító úr úgy akarta a háborgó kedélyeket lecsendesíteni, hogy maga olvasta fel a gipszet és aztán magyarázni kezdte a gipsz hasznos voltát.

- A gipsz a világon a legjobb trágya - mondta a tanító úr. - Halljátok csak, hogy miképpen jöttek rá az emberek.

Erre már Hájás Mukiék is abbahagyták az erőltetett zokogást és nagy figyelemmel hallgatták az érdekes magyarázatot.

- Egy valaki - kezdte rá a tanító úr lassú titokzatossággal - kiment a szántóföldre és csak úgy jókedvében gipszporral a következőket írta, azaz hintette a szántásra: »Itt gipszelve van!« És amikor tavasszal a búza növekedésnek indult, hát uramfia, a begipszelt helyen egy arasszal nagyobbra nőtt a vetés és a zöldbársonyos szőnyegen tisztán el lehetett olvasni: »Itt gipszelve van!«

Mindnyájunknak tátva maradt a szája a nagy csuda hallatára és keményen föltettük magunkban, hogy a gipsznek ezt a bámulatosan termékenyítő hatását mi is kipróbáljuk.

A tanító úr a nagy csuda kijelentése után kezeit hátra téve, szótlanul sétálgatott a padok előtt, talán maga is a gipsz fölött szőtte tovább a gondolatait, vagy talán az iskola komenciós, sovány földje jutott az eszébe, amelyre ugyancsak ráférne egy kis gipszelés.

A gondolatok ünnepies csendjét Zsuska, a tanító úr cselédje zavarta meg.

- A ténsasszony hivatja a tanító urat! - jelentette nagyhangon Zsuska, mire a tanító úr engem kirendelt az asztal mellé vigyázónak, maga pedig sietett a konyhába a tanítónénihez.

Még jóformán ki se húzta a tanító úr a lábát az iskolaszobából, a mélységes csendet máris fül-siketítő láрма váltotta fel. A doktorgyerekek néhány szövetséges alvégi parasztyerekkel az árulkodás miatt megrohanták Hájás Mukit, aki felugrott a pad tetejére és ütött, vágott, rúgott mindenkit, aki csak közeledni is mert hozzá. Én a fekete táblára gondosan felírtam a verekedők névsorát, igazi római módra a testvéröcsémet, Hájás Mukit sem felejtettem ki, ami látha-

tólag csillapító hatással volt a garaboncásokra. Mert elvégre is a tanító úr nem marad örökké a konyhában. S ha visszatér, a bevett szokás szerint szigorú statáriumot ül a fekete tábla díszes társasága fölött. Most tehát azt követelték tőlem a verekedők, jóbarát és ellenség egyaránt, hogy töröljem le a nevüket, mert egyébként iskola után közösen elpáholnak.

Mivel pedig fényes példák igazolták a multból, hogy a nép haragjával szemben semmiféle felsőbb hatalom sem nyújthat kellő oltalmat, alkudozásokba bocsátkoztam Hájas Mukiékkal és egynémely kedvezmény fejében, amelyekért Dolfika vállalt kezességet, hajlandónak mutatkoztam a letörlésre.

Már éppen rá akartuk ütni a pecsétet a megegyezésre, midőn az utcáról egyszerre csak éles recsegés, dobolás, harsány trombitaszó verődött be a tudománygyűjtő hajlékba, mire valamennyien az ablaknak rohantunk és egymás nyakába, fejére mászva igyekeztünk az utcán történeteket megtudni.

- Komédjások gyűttek! - kiáltott tele torokkal Hájas Muki.

- Komédjások! - ismételte az egész iskola lelkesülten és olyan őszinte öröm, boldogság fogott el mindenkit, hogy azt leírni sem lehet.

A vigyázói tekintélynek persze egyszerre vége lett. A nagy ablak előtt hatalmas, eleven piramis formálódott, amelynek a tetejére nagynehezen magam is felkapaszkodtam, hogy valamiképpen ki ne maradjak a csodás dolgok látásából.

Ti városi gyerekek természetesen fölötte elképedtek ezen a falusi dulakodáson. Hogyan lehet egyszerű, vándor komédjásoknak ennyire megörülni? Ha azonban meggondoljátok, hogy Érfalvát évenként legfeljebb csak egyszer tisztelték meg látogatásukkal a komédjások, sőt - rettenetes kimondani is - az elmúlt esztendőben meg éppen egészen elmaradtak, akkor talán még sem fogjátok olyan szigorúan elítélni helytelen viselkedésünket.

Az utca ezenközben mind mozgalmasabb és mozgalmasabb képet öltött. És ezzel egyenes arányban az iskola ablakában is hovatovább elviselhetlenebbé lett a dulakodás, a szorongás.

Én már a legfelsőbb ablakfiókban feküdtem és elég jó helyem is lett volna, ha Hájas Muki a védencét, a kis Dolfikát kitaró makacssággal mellém nem igyekezett volna gyömöszölni.

- Kipottyannak! - figyelmeztettem komoly hangon Hájas Mukit.

- Ne tolj már tovább! - riadozott Dolfika is. De Hájas Muki a nagy zűrzavarban nem hallotta az intő szavakat, sőt annál buzgóbban tolta Dolfika fejétlen részét, aminek hamarosan katasztrofá lett a vége.

- Jaj, mindjárt lezuhanok! - sikoltotta Dolfika és a másik pillanatban már repült is lefelé. Én jobbommal belemarkoltam kötelességtudóan a pundrácskájába, de az ott terjengő hatalmas folt, amelyet a mámikája bizonyosan siettében csak zsákoltéssal tűzött rá, a kezemben maradt, a gazdája pedig lágyan a közönség nyakába ereszkedett. Hiszen máshová nem eshetett, mert a jó érfalviak annyira ellepték már az utcát, hogy egy talpalatnyi föld sem maradt szabadon. Dolfika különben egyébként is jó kezekbe került, nevezetesen az öreg Fityula halászta magához és egy kis törköly reményében legott a nyakába ültette, hogy mindent jól láthasson a kíváncsi gyermek. Mert már erősen közeledtek a látnivalók is.

A nagy zsongásból, lármából már tisztán kihallatszott a cintányér éles recsegése, a kisdob szapora berregése, meg a nagydob puffogó bömbölése.

- Ha-ha-ha! Ott van Kesely Jankó, mindjárt itt lesz a díszes felvonulás is! - kiabálták az ablak aljában a gyerekek.

A kocsit közepén csakugyan Kesely Jankó, a falu kisbírója csinálta a rendet és erélyes intézkedéseit nyomban foganatosította is hosszúnyelű somfabotjával a kéményseprő inas hátán.

- Éljen! Éljen! - rikoltozták hirtelen az utcán állók.

- Félre! - sivített hivatalos hatalommal Kesely Jankó, de senki sem hederített rá és a körötte összefolyó emberáradat úgy elragadta, söpörte ökelmét, mintha ott sem lett volna.

- Éljen! - riadt fel újra a tömeg.

- Itt vannak! - harsogtuk tele tüdővel az iskola ablakából s kimondhatatlan izgalom fogott el bennünket.

De volt is ám miért.

Elöl egy óriási indiánus lovagolt. Olyan vörös volt a bőre, mint a lószemű szilva lekvár korában. A hajában igazi kondorkeselyű tollak lengedeztek, az orrában és a füleiben pedig nehéz rézkarikák fityegtek. Az övéből színes szíjak és lompos róka farkak lógtak le, míg tarkára mázolt hátán ormóttan nyílkészesség pompázott. Nagy száját szüntelenül tátogatta s hozzá csikorgatta a fogait meg rázta a láncát, mert a jámbor érfalviak megnyugtatóására mindkét keze a ló nyakához volt láncolva. Szóval félelmetes egy alak volt ez az indiánus.

- Na, ez egyenesen Afrikából jött - hüledezett mellettem Hájas Muki, mert Dolfika lepottyanása után ő maga furakodott be a szűk ketrecbe.

- Afrikából? Ha-ha-ha! - nevetett Putyi, a kisebbik doktorgyerek.

- Igenis, Afrikából. Azt már én jobban tudom! - felelt vissza büszkén Hájas Muki.

- Hát Ausztrália kutya? - szólt a vitába Sutyi is, a nagyobbik doktorgyerek.

- Tisztára az északi sarkról jött! - vélekedett szerényen Füstös Katona Pista, akinek a feje éppen a Hájas Muki térdei között helyezkedett el.

- Mondom, hogy Afrika, vagy megemlegetitek a lábaimat! - dühösködött Hájas Muki.

- Fekete medve! - szörnyűködött most az egész ablak, ami aztán az elmérgeződésnek induló indiánvitának is szerencsésen véget vetett.

Az indiánus után valóban egy nagy talpas mackó cammogott. De olyan furcsa formája volt szegénynek, hogy éppenséggel nem hasonlított az iskolai medvéhez, amely persze csak képalkalban volt meg és a feje is egészen lekopott már. A természeti csuda alaposabb megbámulására azonban nem igen volt idő, mert mindjárt utána olyan tündéri szép dolgok következtek, amilyeneket a legöregebb érfalviak sem láttak még. A szörnyű hatásról, amelyet a mesebeli látomány a falubeliekre tett, talán úgy alkothattok magatoknak némi halvány fogalmat, ha elárulom, hogy a szárazmalom alatt esténként még most is szó esik róla.

Hej, pedig azóta már húsz és még egynéhány esztendő telt el.

A medve után - hogy valamiképpen ki ne hagyjak valamit a csudából - a kínai császárné díszkocsija következett. Legalább ennek kiáltotta ki az a sárgabugyogós, hegyes sipkájú bácsi, aki a lovakat vezette és aki szakasztott olyan volt, mint a kalendáriumokban a százesztendős jövőmondó. A ruhája telis de tele volt firkálva kígyóval, békával és ezer más mindenféle ákom-bákommal. Hasonló szörnyetegekkel, sárkányokkal és kacskaringós betűkkel volt díszítve az a színehagyott, zöld ponyva is, amely a szalmásszekérnyi magasságra felpockolt kocsit tetejét borította. Ennek a kellős közepén trónolt a kínai császárné. De úgy elborították szegényt a tarka-barka papirernyők, hogy a félképin és a jobb karján kívül egyebet se láttunk belőle. Ám ebből is megállapította Hájas Muki, hogy sokkal kövérebb, mint Latyákné. Amin

aztán harsányan nevetett az egész iskola és még Füstös Katona Pistának sem jutott eszébe, hogy védelmébe vegye a kínai császárnét.

A kínai császárné mögött foglalt helyet a három tagból álló banda. A bohóc berregtette a kisdobot, a kínai császárné leánya, a királykisasszony pufolta a nagydobot és valami kékszínű vadember iszonyatos erővel csapdosta össze a cintányérokat. De ha hárman voltak is, olyan zakatolást vittek véghez, amilyent azóta sem hallottam.

A pompás felvonulást egy nyurga szerecsen zárta be. Olyan hosszú legény volt az istenadta, hogy szinte csak létrával lehetett feltekinteni rá. A kezében összehorpadt trombitát szorongatott, amelyen időnként valami néger csárdást recsegtetett.

- Látjátok - szólt Hájas Muki a környezetéhez -, ez már aztán Ausztráliából való.

- Nem igaz! - ellenkezett Sutyi.

- Odavaló, ha én mondom - erősködött az öcsém.

- Grönlandi. Az én képeskönyvemben meg is van a képe! - jelentette ki nagy hangon a kis Putyi.

- Én is láttam - tette hozzá Füstös Katona Pista.

- Ez szerecsen - magyarázta tovább Hájas Muki. - Látszik is a hajában a szerecsendió.

- Nem látszik! Hol van? Hazugság! - kiáltották amazok.

- Ott van a füle mellett, ha van szemetek! - vetette oda kihívóan Hájas Muki.

- Nincs is füle! - ingerkedtek a doktorgyerekek és Sutyi egy szalmaszállal, amelyet mindig magánál hordott, csiklandozni kezdte a Hájas Muki fületövét. Ez viszont a lábaival vett magának elégtételt, mert a szűk ablakfülkében nem használhatta a kezét.

A doktorgyerekek a nagyobb sértést természetesen hasonlóval fizették vissza, mire hamarosan olyan parázs veszekedés fejlődött ki a magasban, hogy az eleven piramis alapjában megingott. De nemcsak megingott, hanem rövidesen fel is dőlt, mert az alulsók kiugráltak a súlyos teher alól és a pörlekedő felek más ártatlanokkal együtt - közöttük jó magam is - a földre zuhantak.

Mint az egymásra eresztett idegen méhrajok, úgy nyüzsgött, mászott, kapálózott a sok gyerek a földön, a padok alatt és a padok tetején. Egyik a fejét, másik a lábát, harmadik a könyökét ütötte meg, kiabáltak, sivákoltak, püfölődtek, hogy majd kidőlt bele az iskola vén fala.

Amikor végre nagy nehezen feltápáskodtunk és ismét az ablakhoz rohantunk, akkorra már az utca másik sarkán csillogott a fényes társaság és a sárgabugyogós úr éppen a délutáni műsort hirdette ki.

- Mit csináltok, adta rosszcsontjai! - nyitotta ránk haragosan az ajtót a tanító úr, aki időközben nemcsak a konyhában intézte el a dolgát, hanem a saját lakásának ablakából a komédjásokat is végignézte.

- Vigyázó, kik verték fel ezt a rettenetes port!? - támadt rám keményen a tanító úr.

- Komédjások gyűttek - szepegtem félénken és ijedtemben alig mertem a szememet is felvetni.

- Tanító úr, tanító úr! - harangozott Hájas Muki a két ujjával.

- Mi kell?

- Tanító úr, komédjások gyűttek! - jelentette a nagy ujságot Hájas Muki, olyan szelíden, mint egy fióka-bárány.

De már erre a tanító úr is elnevette magát s utána az egész iskola jóízű kacagásban tört ki, mert a dolog ilyen kedvező fordulata mindenkit örömmel töltött el.

- Hát a »Gipsz«-et még egyszer felveszitek - szólalt meg kis vártatva a tanító úr. - Most pedig pakkoljatok és induljatok haza. Délután se lesz iskola. Egyszer van, egy évben Érfalván bolondok ünnepe s az bizony nélkületek meg nem eshetik - mondta az ő jóságos szavaival, mert nagyon jószívű öreg úr volt és legott szélnek eresztett bennünket.

Éktelen kiabálással, vijjogással és ugra-bugrázással rohantunk el a komédjások után.

- Menjenek haza! - kiáltott ránk a sarkon a Gyuri, a kisbéresünk.

- Estig aztán nem! - szólt vissza hetykén Hájas Muki.

- Pedig ott van ám Mendi bácsi! - hunyorított ravaszul Gyuri, amivel arra a két négykrajcárosra akart bennünket figyelmeztetni, amelyek ilyenkor Mendi bácsitól okvetlenül kijártak.

- Akkor sem! - válaszolt Hájas Muki és megriadt malacként futott tovább.

- Hohó! - kiáltottam utána.

- Na?

- Várj egy kicsit!

- Minek?

- Csak várj!

- Nem én. Szaladj gyorsan, mert egy tapodtat se várlak.

- De várj, ha mondom.

- Nem én, mert el találunk menni a komédjások.

- Van eszükben. Hiszen most jöttek.

- Nem várlak s ezzel vége!

- De gondold meg, hogy Mendi bácsi nálunk van!?

- Nem gondolom! - türelmetlenkedett a keményfejű gyerek és ismét nekiiramodott.

- Te! - szóltam rá kétségbeesve - hát nem tudod, hogy Mendi bácsitól egy-egy négykrajcárost szoktunk kapni?

- Micsoda - kiáltott vissza megvető hangon -, hát neked előbbre való az a rongyos négykrajcáros, mint a komédjások?

- Nem, nem! Hogy gondolhatsz ilyet? - tiltakoztam a csúnya meggyanusítás ellen. - De azt hiszem, az a két négykrajcáros jó lesz délután beléptidíjnak.

- Az ám - válaszolt Hájas Muki elképedve és egyszerre beszüntette a futást, mintha csak gyökeret vertek volna lábai.

Aztán még néhány percre tünődve néztünk a komédjások után, majd bámulatos önmegtagadással visszafordultunk és megsomorodott szívvel ballagtunk hazafelé. De csakhamar megvigasztalt bennünket az a tudat, hogy délután a Mendi bácsi négykrajcárosaival látni fogunk mindent belől is. És micsoda csudás látvány lesz az majd, ha már kívül is ilyen mesés dolgokat mutattak a komédjások.

A LATYÁKNÉ HATOSA.

Gyuri igazat mondott. Mendi bácsi csakugyan nálunk volt. Ott ült édes apánkkal az öreg eperfa alatt, abban a bizonyos porcellánnadrágban és keményen szívták a hosszuszivart.

- Ha hosszuszivart szívni - villant meg az agyamban -, akkor Mendi bácsi kétségen kívül nálunk fog ebédelni, tehát a négykrajcárosok is bizonyosan kijárnak.

Valószínűleg erre gondolt Hájas Muki is, mert minden előzetes megbeszélés nélkül olyan örömmel futottunk házuk kiváló barátjához, mint még soha sem azelőtt, sem azután.

Mendi bácsi pedig ünnepélyesen letette a szivarját a kecskelábú asztalra, aztán ősi szokás szerint a tenyerei közé kapta a fejünket és a fülünkön fogva a levegőbe emelt bennünket. Egy kicsit bizony fájt ez a furcsa üdvözlési mód, de most eszünkbe se jutott a sziszegés, sőt inkább hangosan kacagtunk és némi türelmetlenkedéssel készítettük a markunkat a kapandó négykrajcárosok számára.

- Na ilyet! - kiáltott fel bosszusan Mendi bácsi és tenyerével nagyot csapott a porcellánnadrágra - otthon felejtettem a susztertallérokat.

- Hát aztán - mentegette édes apánk - mirevaló is a gyerekek a pénz!

- Hogyne, hogyne! - sópáncodott Mendi bácsi és sorra kikutatgatta a zsebeit.

Mi pedig úgy álltunk ott, mint a sóbálványok. Annyira megrémültünk a leverő hír hallatára, hogy mukkanni se tudtunk. Hájas Mukinak ijedtében az ujjai között maradt a kabátja gombja, én pedig úgy beleszorítottam az öklömet a zsebembe, hogy lassacskán a bélésen is keresztülyomtam.

- Hopp! Megvan! - kiáltott fel hirtelen Mendi bácsi.

- Meg? - kérdeztük nagyot szusszanva és egyszerre úgy éreztük magunkat, mintha valami rossz álomból ébredtünk volna fel.

- Meg, meg - nevetett csendesén Mendi bácsi, a porcellánnadrágból előszedvén a gonosz játékot űző susztertallérokat és tüstént a markunkba nyomta a hatalmas rézdarabokat.

Mi pedig, se szó, se beszéd, se ebédvárás, nekirontottunk a kiskapunak és futni akartunk a komédjások után.

- Hohó! - szólt ránk szigorúan édes apánk. - Mi van a tegnapi gyomlálással? Egy szál paréjt se szedtetek ki a zöldség közül.

- Én a »Gipsz«-et tanultam - zokogtam keservesen.

- Én is - fuldokolta Hájas Muki és úgy hullottak a könnyei, hogy igazán sajnálni való volt.

- Tudom, tudom - szigorúskodott tovább édes apánk. - Az Érben halásztatok egész délután. Most tehát kimentek a kertbe s amíg a zöldséges táblát ki nem gyomláljátok, addig semmiféle játéknak sincs helye. Tisztára Mendi bátyátoknak köszönhetitek, hogy egyebet is nem kaptok szófogadatlanságtokért.

- A komédjások! - tört ki Hájas Mukiból a kétségbeesés és sírt-rítt, ahogy csak a száján kifért.

De nem volt kegyelem. Indulni kellett a kertbe. Magam is azt hittem, hogy mindjárt meghasad a szívem. Még most is, annyi idő múltán, a pusztá visszaemlékezésre is szorongás fog el és nem szégyenlem bevallani, hogy könny lopózik a szemembe.

Hej az a sárgarépa meg az a peszternák, hogy őszre olyan bámulatosan nagyra nőttek, azt a mi könnyeinknek köszönhatték. Sírva ebédeltünk és ebéd után sírva folytattuk tovább a munkát. És a bánatos helyzetet még csak súlyosbította Hájas Mukinak a folytonos szemrehányása, hogy mindennek én vagyok az oka. Mert minek is jöttünk haza. Most ott nézhetnénk a komédjásokat, hogy miképpen állítják fel a sátrukat a piactéren. Bizonyosan látnánk a mutatványokat is, mert lyukat vágtunk volna a ponyvába. Bezzeg, Füstös Katona Pista, Dolfika meg a doktorgyererek mindent látnak, mindent hallanak.

Addig-addig keseregtünk, gyötrődtünk és téptük a paréj helyett a sárgarépát meg a peszternákot, míg végre az a jó ötletünk támadt, hogy levelet írunk édes anyáknak is, Mendi bácsinak is és szép szóval közbenjárásra kérjük fel őket. Mert amilyen szigorú természete van édes apáknak, még itt felejtethet bennünket a kertben akár késő estig is.

Gyuri hamarosan ki is hozta a plajbászomat meg a magyar irkámát, amelynek hátulsó tiszta lapjára a következőképpen fogalmaztuk meg a leveleket:

Édes drága jó Anyuskánk!

Minden gyerek ott van a piacon és nézi a komédjásokat. Egyedül csak mi gyomlálunk a kertben. Pedig mi szépen hazajöttünk az iskolából. A többiek nem mentek haza. A komédjások talán már azóta el is mentek. A Gyuri megmondhatja, hogy mindketten borzasztóan sírunk, nagyon köhögünk és meg vagyunk hülve.

Kezeit csókolják engedelmes fiacskái

Feruska és Tónika.

Mendi bácsinak:

T. c. Mendi bácsi!

Köszönjük szépen a két négykrajcárost. Most nagyon sírunk, hogy nem mehetünk a komédjásokat nézni. Ha elmehetnénk, akkor a vizsga után az egész nyáron minden nap eljáránk ingyen ministrálni.

Mély tisztelettel

Feruska és Tónika.

Gyuri, aki igaz részvétellel volt irányunkban, hűségesen átadta a leveleket Sidri Márinak, mert neki is dolga lévén, nem volt bátorsága édes apánk színe előtt személyesen sétálgatni. Azonban Sidri Máriban is teljesen megbízhattunk, mert veszedelem esetén mindig a mi pártunkra szegődött. Át is adta a leveleket a címzetteknek, de mivel olvasni nem tudott, az édes anyáknak szólót Mendi bácsinak csúsztatta oda, a Mendi bácsiét pedig édesanyáknak.

Mi a léckerítésen keresztül lestük a hatást és nagyon meg voltunk elégedve, amikor Mendi bácsi tapsolt örömeiben, édes anyánk pedig a szemeit törülgette a kötője sarkával. A leveleket aztán odaadták édes apáknak, aki a szívat is kivette a szájából és úgy olvasta.

Édes anyánk aztán nemsokára bejött a kertbe, megpirongatott a tegnapi hanyagságunkért, majd összecsókolgatott bennünket és megígérte, hogy kibékíti velünk édes apánkat.

És úgy is történt.

Mi keményen megfogadtuk, hogy a gyomlálást soha többé életünkben el nem mulasztjuk, édes apánk pedig nyomban megadta az annyira sóvárgott szabadságot.

Képzeltetitek, hogy milyen boldogok lettünk egyszerre.

Nem is futottunk, hanem valósággal repültünk a piac felé.

- Gyorsan! Gyorsan! - lihegte Hájás Muki.

- Gyorsan! Gyorsan! - ismétellem én is, mert egy pillanatnyi vesztegetni való időnk sem volt, mivel Gyuri már ebéd előtt úgy értesült, hogy a komédjások holnap hajnalban tovább utaznak.

Hájás Muki vágatott elől, én utána. Alig néhány perc múltán már a faluházánál tartottunk és ujjongva figyelmeztettük egymást a verkli édesbús szavára, amely a templom mögül átszűrődött a mi utcánkba. Na, azt nem is reméltük, hogy verkli is lesz. És még jobban meggyorsítottuk a lábainkat. A nagy sietség azonban csaknem vesztünket okozta.

Amikor ugyanis a faluháza sarkán nagy hirtelen bekanyarodtunk a piac felé, én egy száraz göröngyben megbotlottam és úgy elvágódtam, hogy ötször-hatszor is megfordultam a saját tengelyem körül. Aztán úgy éreztem, hogy valami puhaságban megakadtam.

Persze, szörnyen megütöttem magamat és ordítottam is úgy, mint a sakál. De volt is ám mért! A fejem búbján hamarosan ökölnyi cipó nőtt, az orrom vére megeredt, a lábaim pedig mindennél jobban fájtak.

Amikor lassacskán alábbhagytam a sivákolással és szemeimet óvatosan kinyitva, körületekin tettem, bámulva láttam, hogy a Latyákné ölében ülök, aki fanyelű bicskájának a fokával erősen nyomkodja a fejemet, már t. i. azért, hogy a cipóm nagyobbra ne növekedjék.

A nagy ütődés következtében csak most kezdtem érteni, hogy voltaképpen mi is történt velem. Az a puha valami tehát, amiben megakadtam, Latyákné volt, aki éppen azon a sarkon árulta a kakast.

Ahogy rápillantottam Latyákné kövér orcájára, zavaromban újra rákezdtam a legmagasabb fokú sivalkodásra. Latyákné pedig se élt, se halt a nagy ijedtségtől, mert szentül azt hitte, hogy valamelyik nemesebb részem eltörött.

- Jaj, fiam, édes fiam - sopánkodott a jólelkű asszony -, ne ríjj már na. Hát ne ríjj na, áldjon meg az isten.

De én annál jobban ríttam.

- Édes gyöngyöm - keseregte tovább Latyákné és éreztem, hogy a könnyei rám potyognak -, ha nem rínál, ha elhallgatnál, adnék neked egy szép fényes hatost.

Abban a szempillantásban elhallgattam.

Mintha ollóval vágták volna el a rívókámat, úgy elcsendesedtem. Mindkét kezemmel befogtam a számat, hogy véletlenül el ne vakkantsam magamat, mert akkor Latyákné még vissza találja szívni a könnyelműen megígért hatost. Fájt ugyan itt is, ott is, a fejem is, a lábam is nagyon fájt, de mindent elfeledtem és csak azok a tündéries, csodás dolgok táncoltak a szemeim előtt, amelyeket a Latyákné hatosáért Hájás Mukival a komédjában látni fogunk.

És ettől a nagy boldogságtól szinte a lélegzetem is elállt.

Viszont szegény Latyáknét most meg az ijesztette meg, hogy még csak a lélegzetemet sem hallja. Ez az újabb ijedelme azonban nem tartott sokáig, mert én szép lassan kievickéltem az öléből és a megígért hatosra való tekintettel szerényen várakozó állást foglaltam el.

- Itt van ni - szólt Latyákné megkönnyebbülve -, majd megadja ezt nekem az édes anyátok.

Én bizony nem nagyon ügyeltem Latyáknénak a hatost kísérő szavaira, hanem szépen megköszöntem a fejedelmi ajándékot, talán azt is mondtam, hogy »kezit csókolom« és aztán a símára kopott ezüstpénzt gondos előrelátással a számba tettem, hogy valamiképpen el ne veszítsem.

Hájas Muki, akivel nagy szerencsétlenségem és szerencsém egy pillanatra még a komédjásokat is elfeledtették, szerető figyelemmel kísérte minden mozdulatomat. Amikor a Latyákné hatásával egészen rendbe jöttem, gyöngéden karon fogott és a piac közepe felé cipelt, ahol már egymás hátán tolongott a kíváncsi népség.

Egy kissé ugyan még sántítottam a jobb lábomra, de a cifra sátrak láttára egyszerre meggyógyult az is.

AZ ELVARÁZSOLT HATOS ÉS A PANORÁMA.

Amikor belevegyültünk a piac nyüzsgő népségébe, hamarjában azt sem tudtuk, hogy merre forduljunk. Ha hiszitek, ha nem, kimondom, hogy három helyen egyszerre szólt a verkli. Aztán még hozzá milyen szépen, milyen csalogatóan szólt!

- Ott a bolondkocsi! - sikoltott fel lázasan Hájas Muki.

- Amott meg a cirkusz! - kiáltottam izgatottan.

- Mennyi minden! - lelkenedett Hájas Muki és gyúrta, taszigálta az előtte állókat, hogy minél közelebb juthassunk a látnivalókhoz.

Hát ahogy így furakodunk és tapicskálunk a mások lábain, egyszerre csak megragadja a kabátomat Hájas Muki és ujjával a Csendes-óceán partjára mutatva, nagy csodálkozásában hebegő nyelven kérde:

- Né-nézd csak, mi van ottan?

Oda nézek, hát magam is éppen csak hogy el nem szédültem a nagy fényesség láttára. Csupa arany, csupa ezüst volt ott minden.

- Ez lesz a panoráma - súgtam az öcsémnek mély megilletődéssel.

- A panoráma?

- Az. Amiről a télen a Sidri Mária olyan sokat mesélt.

De ezt a váratlan örömet nem lehetett csak úgy egyszerűen tudomásul venni. Megálltunk hát egy pillanatra, hogy időt adjunk szemünknek a bámulásra, mert a panorámát eddigelé csak a Sidri Mária meséiből ismertük. Valahol Iratoson látott effélet még hajdon korában és azóta szüntelenül arról regélt.

A panoráma azonban nemcsak minket bűvölt el oly szörnyen, hanem a körülöttünk tolongókat is. Tekintélyes és öreg érfalvi polgárok, akik néhányszor már Mezőhegyesen is megfordultak, fülünk hallatára beszéltek, hogy ilyen fényes komédia még sohasem volt Érfalván.

- Nem fér a fejembe, hogy miképpen csöppentek ide? - mondta a kurátor az első esküdtnek.

- Már csak azonképpen - magyarázta az esküdt -, hogy a hidegkúti búcsura sietnek. Itt most kipihentetik a lovaikat és hajnalban tovább indulnak.

Már akármi okból állapotodtak is meg Érfalván, mi úgy találtuk, hogy nagy tisztességet hoztak a falura.

Ezenközben szakadatlanul búgtak a verklik, csattogtak a cintányérok és időnként szaporán csengettek itt is, ott is, a kikiáltók pedig teletorokkal bízatták az érdeklődő érfalviakat, hogy lépjenek be bátran.

Hiszen ami a bátorságot illeti, az szemmel láthatóan meg is volt mindenkiben, csak a belépti-díj volt egynémely helyen fogyatékos.

- Előbbre, előbbre! - döfködődött Hájas Muki, amikor az első meglepetés varázsa alól fel-szabadult.

Az »előbbre« alatt természetesen a panorámát értette Hájas Muki. Ott azonban annyira héring-módra álltak a báméskodók és olyan udvariatlan könyökbökdöséssel védelmezték jó helyeiket, hogy minden talpalatnyi földet kemény tusakodással kellett elfoglalnunk. De végre mégis csak sikerült a hatalmas ponyvasátornak majdnem a bejárata elé jutnunk.

- Világpanoráma - olvasta az öcsém mély áhítattal.
- Ebben a sátorban benn van az egész világ - magyaráztam neki.
- Még Iratos is?
- Nemcsak Iratos, hanem Amerika is.
- Hüj, hogyan fér el benne?
- Talán össze van hajtogatva.
- És itt kint is mennyi mindenféle aranyos dolog van. Nézd, nézd, még pisztoly is van!

Aztán jó ideig szótlánul, szájátva szemléltük a panoráma csillogó kirakatát. Volt ott minden a világon, sőt még annál is több. Soha nem látott ékességek, királyfiaknak való játékszerek, drágagyöngyök, szivárványszínű virágkelyhek, kakukkos óra, kalamáris, finom penecilusok, rubintos kövű gyűrűk, nehéz aranyláncok, kéklaplász, dobok, trombiták, ostorok, falovak, pompás füttyölők, rézkelepelők, csiripelő sípok és még annyi más mindenféle, hogy bizony egy álló hétig sem tudnám felsorolni. A panoráma vászonfalain pedig rettenetes csataképek izgatták a jámbor falusiakat. A törököket meg a németeket szörnyű módon aprították, vágták a magyar huszárok.

- Úgy kell a kutyafejű pogánynak!
- Ez való a németnek!

Hangzott innen is, onnan is a diadalmas megjegyzés.

A komédjásgazda pedig szüntelenül magyarázta, hogy ami itt kinn van, az semmi, azt nem is érdemes nézni. Az igazi világcsudák azok bent vannak. És azokat minden igaz hazafinak kötelessége megtekinteni.

- Uraim, uraim, tisztelt című uraim! - hadarta szaporán. - Tessék, tessék besétálni! Ritka, kedvező alkalom. Első és utolsó világkiállítás. Leszállított helyárok. Itt meglátható a földgömb minden nevezetessége. A világ legnagyobb városai, ú. m.: London, Páris, Budapest, Soroksár, Iratos és Érfalva. A világ leghíresebb hadvezérei és államférfiai, ú. m.: Napoleon, Bismarck, Rózsa Sándor, az érfalvi kurátor és Kesely Palkó kisbíró uram...

- Hahaha! - nevetett a tömeg.

- Továbbá óriáskígyók és eleven krokodilusok kitömve. A világ legújabb eseményei, mint a pesti árvíz és Budavár visszafoglalása a törököktől. Tessék, tessék besétálni! Csak egy hatos a beléptidő és még ráadásul mindenki nyer valami drágaságot is. Csak tíz krajcár! Öregeknek és fiataloknak egyaránt csak tíz krajcár.

A nagyhangú biztatásnak azonban nem sok eredménye volt. Akadt, mondom, akadt egy-két vállalkozóbb szellemű, de a nagy tömeg nem mozdult. Előbb hallani kívánták azoknak a véleményét, akiknek a hatosa már bent úszott. Hiába, a falusi ember az idegenféllel szemben gyanakvó természetű!

- Hátha csalás van a dologban?! - mondta az öreg fazekas és a pipája csutorájával kétszer is végigsimította a bajuszát, ami a szó komolyságát jelentette.

- Az, az - bólogatott egy dohányos gányó -, én még a szömemnek se hiszek.

Végre nagysokára visszatértek egynéhányan a bemenők közül, akiket nyomban körülfogtak minden oldalról és ezer kérdéssel ostromolták őket, mintha éppen Amerikából érkeztek volna haza.

- Soha ilyen szépet! - hirdette rikácsoló hangon a timár fia. - Öt forintot megér, amit láttam. Hát még ez, ni! Ezt a hatosomért nyertem!

- Mi az? - kérdezték egyszerre többen is.

- Ez bizony a legfinomabb pálfűm, szagos víz. Pesten két forintért sem adnak ennyit.

- Na, az éppen timárnak való - vélekedett csípősen a háta mögött valaki, mire a körötte állók hangos kacagásba törtek ki.

Most a komédjásgazda örült csengetésbe kezdett és a népség minden oldalról a bejárat felé tódult.

- Itt van! Megvan! Elsőrangú főnyeremény! - sápgotta agyonrekedt torokkal a gazda és magasra emelte a színes virágpoharat, amelyet a kisbíró felesége nyert.

Ez a ritka szerencse határozottan nagy hatással volt az ingadozó érfalviakra. Lassacskán megvilágosodott az agyuk és kezdték belátni, hogy ennek már fele se tréfa és hogy a tíz krajcárnyi befektetés még jelentékeny hasznót is hozhat.

A belépők száma egyszerre tetemesen fölszaporodott.

- Feruska - rángatta a kabátomat az öcsém.

- Na - feleltem neki szórakozottan, mert minden figyelmemet lekötötte az a nagy csatakép, amelyen egy magyar hajdu egy vöröskendős szerecsennek a nyakába ugrott.

- Nekünk is be kellene menni - folytatta némi szünet után Hájas Muki.

- Be-é? - kértem álmélkodva.

- Be - biccentett a fejével bátorítóan.

- De mivel? - szóltam rá testvéri szigorúsággal.

- Hát a Latyákné hatosával.

- Már hogy mehetnénk be a Latyákné hatosával?

- Hát nem hallod, hogy egy hatos a beléptidíj?

- Hallom, hallom, de nekünk csak egy hatosunk van és azzal nem mehetünk be ketten.

- Én kint maradok - szólt szomorúan.

- És én egyedül menjek be?

- Igen - válaszolta elszontyolodva és megdöbbenéssel láttam, hogy egy fényes könnycsepp csillant meg a szemében.

- Nélküled nem megyek - mondtam meghatottan és melegen megszorítottam a kezét, mert amikor nem veszekedtünk, nagyon, de nagyon szerettük egymást.

- De mégis, menj be - biztatgatott lágy szavakkal. - Legalább te lásd. Aztán majd elmondod nekem, hogy mit láttál.

- Tudod mit? - fordultam felé.

- Mit?

- Menj be te és majd te mondod el nekem, hogy mit láttál.

- Én csak veled megyek be.

- Én is csak veled.

- Hát hiszen nem is olyan nagy baj, ha nem megyünk be. Majd elmond a timár fia mindent - töprengett szegény Hájas Muki és olyan sóvárogva nézte a bejáratot, mint a cigány az üveg alá dugott sajtot.

- Gondoltam valamit - súgtam kis vártatva Hájas Muki fülébe.

- Mit? - tudakozódott örvendező arccal.

- Azt, hogy talán mindketten bemehetnénk a Latyákné hatosával.

- Mind a ketten? - álmélkodott a panoráma után áhítózó gyerek és olyan nagy szemeket vetett rám, mint a vízből kirántott potyka.

- Igen, mind a ketten - magyaráztam neki szörnyű komoly képpel és olyan biztos hangon, hogy abban még csak kételkedni sem lehetett.

- Hát hogy?

- Nézd csak, megmondjuk a komédjásgazdának, hogy mi még nagyon kicsinyek vagyunk...

- Igen, nagyon kicsinyek - vágott a szavamba Hájas Muki és hamarjában úgy összehúzta magát, mint a csigabiga, ha a szarvacskáira fújnak.

- Azt is megmondjuk neki - folytattam tovább -, hogy nekünk nem kell nyereség, ha a hatosért mindkettőnket beereszt.

- Beereszt! Beereszt! - ujjongott túlboldogan Hájas Muki és már húzott is a bejárat felé.

A deszkalépcsők alig pár lépésnyire voltak tőlünk, de azért a kis útért is valóságos élet-halál-harcot kellett vívnunk, olyan tömören állottak a báméskodók. És talán napestig sem értük volna el a feljáratot, ha a komédjásgazda sastekintete fel nem fedezi jószándékú igyekeztünket.

- Tessék, tessék, tisztelt című uraim! - kiáltotta felénk bátorítóan és korbácsával udvariatlanul az ingyen-közönség közé csapott. Aztán megragadta a kezünket és mi egy-kettőre a pódium tetején voltunk.

- Tessék, tessék, tisztelt című uraim! - kiáltotta ismételtelen s a felesége elé taszított bennünket, akinek a kötőjéből húzta a jegyet az a boldog halandó, aki a hatost lefizette.

A cifraruhás asszony ránk mosolygott, de olyan szélesen, hogy három hatosért is sok lett volna. Aztán az egyik markát felénk nyújtotta, a másikkal pedig erősen megrázta azt a bizonyos bűvös kötőt.

De mi nem mutattunk semminemű hajlandóságot sem a marka, sem a kötője irányában. Már meg nem mondhatom, hogy a nagy udvariasság zavart-e meg bennünket, amellyel a pódiumon fogadtak, vagy a csillogó drágaságok kápráztatták el szemeinket annyira, hogy a nagyfontosságú pillanatokban mukkanni sem tudtunk.

Hiába gondoltam ki tehát azt a szép és meggyőző mondókát kicsiny voltunkról, mert íme a nyelvem cserben hagyta az eszemet.

- Fizetni! - mondta az asszony németes szájjal és az oktanul előlegezett széles mosolyt legott visszaszívta.

- Fizetni! - ripakodott ránk haragosan a gazda is.

- Kérem szépen a tekintetes komédjás urat - nyögdécseltem halálra ijedten -, mi még nagyon kicsinyek vagyunk.

- Mit bánom én! - mordult fel dühösen.

- Nekünk kettőnknek van egy hatosunk - szepegtem kétségbeesve és szemeimmel kerestem a deszkalépcsőket, hogy lerohanjak.

- Az semmi! Nem lehet! Mars le! - riadt ránk böszülten és nagyot pattintott a korbácsával.

Őszintén mondhatom, hogy minket sem kellett még egyszer a távozásra felszólítani. Egy pillanat kevés, de még annyi sem tellett bele s mi már régen lent voltunk a pódiumról.

Erre az asszony néhány szót váltott németül az urával, mire a dühös ember nevetni kezdett s mint valami mesebeli sárkány, hosszú karjaival belemarkolt a kabátunk gallérjába és se szó, se beszéd, újólag visszarántott bennünket a pódiumra.

- Hogy hívnak? - kérdezte valamivel barátságosabb hangon és olyan hatalmas barackot nyomott a fájós fejem búbjára, hogy ijedtemben egészen a földig lapultam.

- Kávé! - hebegtem dadogva, mert még az azelőtti nagy félelem is bennem volt.

- Hát téged? - fordult az öcsém felé, akinek erősen kellett fogynom a kezét, hogy el ne szaladjon.

- Hájas Mukinak hívják - feleltem az öcsém helyett is, mert a vakmerő főkormányos úgy meg volt rémülve, hogy harapófogóval sem lehetett volna szót venni belőle.

- Hát te nem tudsz beszélni? - támadta meg barátságtalanul Hájas Mukit.

- Nem - rebegte az öcsém reszkette és bibergelő szájaszéle elárulta, hogy most mindjárt eltörik a mécses.

- Na, ne féljete! - nyájaskodott mészáros módjára a gazda. - Fizessétek le a hatost és bemehettek mind a ketten. De nem nyertek semmit se.

- Mi is úgy gondoltuk - magyaráztam előzékenyen.

- Jó, jó, de most már ki azzal a hatossal.

- A hatossal? - kértem elhaló hangon és buzgalommal kotorászni kezdtem a zsebeimben.

- Talán hatostok sincs? - nevetett a komédjásgazda vésztjósloán.

- Van, van neki! Latyákné adta neki - kelt védelmemre Hájas Muki, akit csudálatosképpen egyszerre megszállott a régi kurázsi.

- Hát hol van? - türelmetlenkedett a gazda. - Úgy látszik, hogy ti nemcsak nagyon kicsinyek vagytok, hanem pénzetek sincs.

Én már ekkor azt sem tudtam, hogy hol van a fejem. Az egész világ, komédjás, komédjásné, pódium kóválygott velem s mint a pergő motolla, olyan szédületes gyorsasággal forgattam a zsebeimet hol ki, hol be.

De hiába, a hatos csak nem akart napfényre kerülni.

A szörnyű veszedelem a tetőpontra hágott. A komédjásgazda dúlt-fúlt, szilajul pattogott a korbácsával, a komédjásné a nevetés fullasztotta, én forogtam, kapkodtam, mint az ismeretes Bernát vihar idején, Hájas Muki pedig állt sziklaszilárdan, mert az ő hite még nem ingott meg a Latyákné hatosában.

- Talán nálad van a hatos?! - fordult feléje a gazda haragosan.

- Nem - felelte Hájas Muki hősies nyugalommal. - A szájában van.

S ujjával is a számra mutatott.

- A szájában? - tudakolá a komédjásgazda meglepetten, akit a nem várt fordulat valósággal meghökkentett.

- Ott - bizonyította Hájas Muki. - Oda tette. Latyákné adta neki.

- Lenyeltem! - sikoltottam fel szívettépő hangon, mert csak most jutott eszembe, hogy biztonság okáért a számba tettem a Latyákné hatosát.

A nyilvánvaló szerencsétlenség most már Hájas Mukit is végképpen megtörte. Ilyen csapást még egy főkormányosi kebel sem viselhetett el szárazon. Keserves jajveszékelésre fakadt velem együtt és hamarosan olyan bánatos koncertet rendeztünk a pódiumon, hogy az egész piac a panoráma elé csődült.

Hogy aztán a következő percben mi történt, arra csak úgy homályosan emlékszem, annyira erőt vett rajtam a fájdalom. Úgy éreztem, hogy a gazda megragadta a galléromat és én csendesen a levegőbe emelkedtem. Azt is sejdítettem, hogy Hájas Mukival is ilyenféle történik, mert a fejünk keményen összekoccant. Félfüllel olyasmit is hallottunk, mintha a komédjásgazda erősen ránk rivalt volna:

- Most aztán meg ne nyiffanjatok!

A szigorú parancsra azonnal beszüntettem a sírást. Apránkint Hájas Muki is elcsendesült. Szemeinket azonban még jó ideig nem mertük kinyitni a félelem miatt.

- Lenyelted? - kérde susogva Hájas Muki némi szünet multán.

- Le - feleltem halkán és ismét elnémultunk.

- Ninini! - lelkenedezett kis vártatva az öcsém és a könnyökével oldalba bökött.

Félve, óvatos lassúsággal nyitottam ki a szemeimet és - azt hittem, hogy álmodom.

Képzeljétek csak, bent voltunk a panorámában!

Én abban a biztos tudatban tartottam behunyva a szemeimet, hogy a komédjásgazda nagy haragjában valahová Latyáknéhoz hajított bennünket. És lám, ingyen behelyezett bennünket a panoráma kellős közepébe. Na, hát ez már igazán nemes cselekedet volt. Azóta Hájas Mukival együtt igen nagyra becsüljük a komédjásokat.

A TÜNDÉREK ORSZÁGÁBAN.

Mindaz, amit Sidri Mária mesélt a panoráma rejtett szépségeiről, semmi sem volt a valósághoz képest. Igazatadtunk a komédjásgazdának, hogy ami kint van, azt nézni sem érdemes, mert a nagy csudák, azok idebent vannak.

A magas ponyvaház belseje csupa tulipiros vászonnal volt behúzva, amely mögött erősfényű lámpák égtek és olyan világosságot csináltak, mint mikor este a nap leszáll és mindent be-
vörösít. A falakon köröskörül tányérnagyságú és formájú tükörlapok ragyogtak, amelyekbe a látogatók sorra bekandikáltak és roppant dicsérték a bennük látott szépségeket. Némelyik asszony még keresztet is vetett magára és azt mondta:

- Mán ez nem Istentől való!

A sátor közepén három-négy deszkaláda állott és rajtuk szörnyen csúf állatok feküdtek: kitömött krokodilus, óriáskígyó, kondorkeselyű és egy kis elefánt. A verkli tetején pedig egy eleven majom mókázott.

E sokféle tündéries dolog olyan nagy varázshatással volt ránk, hogy eleintén mozdulni sem igen mertünk. Ott gubbasztottunk, ahová a komédjásgazda helyezett bennünket és csak a szemünket forgattuk, jártattuk, hol ide, hol oda, suttogva és áhítattal figyelmeztetve egymást a különböző nevezetességekre. Ez a nagy szerénykedés azonban nem tartott sokáig. Rövidesen annyira meggyarapodott a bátorságunk, hogy hangosan nevetgélni kezdtünk és vakmerően kémszemlére indultunk a tündérek országában. Mert Hájas Muki annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy ez a panoráma éppen olyan szép, mint Tündér Ilonának szarkalábon forgó kastélya.

Mondanom sem kell, hogy az első útunk a majomhoz vezetett.

Hosszasan megbámultuk a szőkehajú állatot és mivel nem idegenkedett tőlünk, játszadozni kezdtünk vele.

- Huhuhu! - bohóskodott Hájas Muki a fürge jószággal és erősen felfujta a képét, majd az öklével ráütött, mire a száján kiszorult levegő nagyot pukkant.

És az okos majom a kitűnő játékot mindjárt utána csinálta, ami olyan jókedvre hangolt bennünket, hogy alig tudtunk hová lenni örömünkben.

Aztán újabbnál újabb mesterkedésekkel álltunk elő, amelyeket a majom mindenkoron pompásan utánozott. Amikor már minden találékonyságból kifogytunk, Hájas Muki elővette a Mendi bácsi-féle négykrajcárost, a vicánkoló majom felé nyujtotta és kacagva kérde tőle:

- Van-e magának ilyenje?

- Nincs - gondolta magában a majom, mert szólni nem szólt és a négykrajcárost könnyedén kivette a Hájas Muki kezéből.

- Adj vissza! - riadt fel ijedten Hájas Muki és mindkét kezével a majom után kapott.

A csillogó rézdarab azonban annyira megtetszett a szőke állatnak, hogy a visszaadásról hallani sem akart. Sőt, amikor azt látta, hogy mindinkább erőszakosabban lépünk fel ellene, biztonság okából a szájába dugta a kemény suszterallért.

- Lenyeli, lenyeli! - jajgatott Hájas Muki.

- Ne biztasd! - intettem komolyan Hájas Mukit, mert eszembe jutott a Latyákné hatosa.

Ilyképpen tehát a társasjáték nagyon is szomorú fordulatot vett. A rövidke jókedvet ismét ijedtség váltotta fel, amelynek eltüntetésére reményünk sem volt, mivel az alattomos teremtség könnyeink láttára csak annál is erősebben összeszorította a száját.

- Mit csináljunk a tolvajjal, a rablóval?! - siránkozott Hájas Muki.

- Várj csak - feleltem neki egy kis gondolkodás után és előkerestem az én négykrajcárosomat.

- Azt is elveszi! - szepegett az öcsém.

- Dehogyan veszi - nyugtattam meg és ezzel a négykrajcárosot a számba tettem, úgy hogy a majom is látta és mindjárt rá kivettem, földhöz vágtam és rátapicskoltam.

És a majom figyelmeskedni kezdett. Néhányszor megismételtem a dolgot és egyszerre csak a majom is utánam csinálta. Kivette a szájából a susztertallért, a verklihez csapta, de a lábainak már nem akadt dolga, mert a rézkongó legurult a földre.

Nosza, nekünk sem kellett több. Pillanat alatt rávetettük magunkat jogos tulajdonunkra, a kijátszott majom pedig miránk.

Küzdelemre azonban így sem került sor, mivel a majom lánc szerencsénkre rövidnek bizonyult. Éppen csak hogy a Hájas Muki orra hegyéről csippentette le a bőrt. De ugyan ki törődött volna azzal a kis bőrrel, amikor a lenyelés veszedelmében forgó négykrajcárosunkat sikerült visszakaparintanunk.

Most aztán végképpen ott hagytuk álnok játszótársunkat és a kitömött krokodilust meg a kis elefántot részeltettük szeretetünkben. Figyelmünket azonban nem köthették le sokáig ezek a megrokkant állatok, mivel oldalukon kilátszott a kóc meg a szalma és így okot szolgáltatottak a lekicsinylésre, leszólásra.

Különben egyébként sem voltunk már túlságosan megelégedve. Fitymáltuk ezt is, azt is, a tulipiros vásznat, a kitömött állatokat és különösen a ravasz majmot. A kerek tükröket meg éppen számba se vettük, mert hiszen otthon nekünk is volt tükrünk, még az istálló falán is lógott egy ragyavert.

- Te, Feruska - szólt hozzám az öcsém fityma szavakkal és mindkét kezét zsebre vágta.

- Mi? - kérdeztem kíváncsian, mert azt reméltem, hogy valami látnivalót fedezett fel.

- Ez a komédjás becsapott bennünket. Hiszen itt semmit sem lehet látni!

- Bizony ez nagy csalás - erősítettem magam is.

- Tudod mit? - súgta bizalmasan Hájas Muki.

- Nem - feleltem titokzatosan és egészen hozzá hajoltam, hogy meg ne hallja valaki.

- Kérd vissza a hatost.

- A hatost? - bámultam rá.

- Igen.

- Miféle hatost?

- Hát a Latyáknéjét.

- A Latyáknéjét?

- Azt hát. Hiszen ez tiszta csalás!

- Lenyeltem. Mondtam már, hogy lenyeltem! - válaszoltam haragosan.

- Az ám - tünődött Hájas Muki -, lenyelted.

- Le - tettem hozzá mélabúsan.

- Hát akkor menjünk ki. Nézzük meg a bolondkocsit, meg a cirkuszt - türelmetlenkedett az öcsém.

- Nem bánom - hagytam helyben elszántan -, de előbb kukkintsunk be mi is az egyik tükörbe.

- Igen ám, ha elérnénk! - mondá kedvetlenül.

- Az ugyan nem nehéz.

- Nem volna, ha elhoztuk volna a kukoricamorzsoló széket.

- Mássz fel csak a nyakamba - biztattam a keményfejű gyereket.

- Hogy másszam?

- Úgy, ahogy lófuttatáskor szoktunk az iskola udvarán - tanácsoltam nagy okosan és mindjárt lóállásba is helyezkedtem.

A pompás eszme megtetszett Hájas Mukinak is. Nem is kérdezősködött, tudakozódott tovább, hanem gyorsan a nyakamba kapaszkodott és sarkantyút adva az oldalamba, a legközelebbi üvegtányérhoz lovagolt.

- Nézz be! - biztattam nagyokat fújva a kövér lovas súlyos terhe alatt.

- Jaj - szisszent fel a következő pillanatban Hájas Muki és olyan gyorsan visszakapta a fejét az üveglaktól, hogy én egyensúlyt vesztem és vele együtt végignyultam a panoráma füves padozatán.

Nagyobb bajunk ugyan nem esett, de az is bőven elég volt, hogy jól kinevettek bennünket.

- Mit csináltál? - kérdeztem bosszusan.

- Jaj - susogta Hájas Muki szörnyűködve -, azt hiszem, hogy ég az egész falu. A föld a Mendi bácsiék házánál megvasadt és egy borzasztóan magas domb tetejéből az égig csap fel a tűz. Vagy tán a Rezes Szabó Mihályék asztagja gyulladt ki.

- Ne beszélj - rémüldeztem magam is a veszedelem hallatára.

- Te Feruska - folytatta remegő hangon és erősen megragadta a kezemet -, én azt hiszem, hogy a levegő is meggyulladt. Nem érzel olyan pörköltféle szagot?

- De igen - szóltam meghökkenve és nagyokat szippantottam a pörkölt levegőből.

Aggodalmam azonban hamarosan elmúlt, mert a szomszédasszonyt, a Suba Bertók András feleségét láttam a veszedelmes üvegtányértól távozni és az egy cseppet sem volt megrémülve. Pedig tudtuk róla, hogy nagyon ijedős.

- Na, elég jól megfestették ezeket a képeket - szólalt meg ekkor éppen a hátunk mögött a szobamázoló és nagy hangon magyarázta a fazekasnak, hogy ő még különben is meg tudná pingálni.

A mázólo beszéde Hájas Mukiba is friss bátorságot öntött és hajlandónak mutatkozott lóvá lenni. Én pedig rögtön a nyakában termettem és elszántan bekukkintottam a veszedelmes üvegtükörbe.

És hát valóban szörnyűséges tűz tárult a szemeim elé. De a történetek után nem ijedtem meg, hanem apróra végignéztem az egészet.

- A Vezuv kitörése - olvastam hangosan, amint az a kép alján írva volt.

- A Vezuv? - kérdezte Hájas Muki olyan ismerőst üdvözlő hangon, mintha legalább is háromszor lett volna már szerencséje a tűzokádó hegyhez.

- Az. A Vezuv. Tudod, amelyik a tavalyi olvasókönyvünkben is bent van - magyarázgattam neki nyájasan, mert magam is fölötte örvendettem azon, hogy nem a mi falunk áll lángokban.

Most aztán - ablakonkint felváltva - hol mint ló, hol mint lovas, végigtapasztaltuk a panoráma rejtett szépségeit. Csatak, földrengések, oroszánvadászatok úgy következtek egymásután, mint a libák a sorban. A csodálkozástól természetesen nem tudtunk hová lenni és magasfokú tetszésünknek minduntalan »Ah!«-val és »Hü!«-vel adtunk kifejezést.

Ezenközben persze gyorsan telt-múlt az idő. A látogatók már több ízben felfrissültek a sátorban s mi még mindig bent voltunk. Különösen Nándorfehérvár ostromával és az Oroszlánvadászattal nem tudtunk semmiképpen sem betelni. Talán már hússzor is megnéztük ezt a remek két képet és egyikünk még mindig fedezett fel valami újat, amit aztán a másik is látni kívánt.

Bizony, akár reggelig is elnézgelődtünk volna ezeken a szépségeken, ha véletlenül meg nem pillant bennünket a komédjásgazda, amikor bejött, hogy a verklit új nótára igazítsa.

- Mit? Ti még mindig itt vagytok? Egy-kettő! Alló! Mars! - kiáltott harsányan és egy szempillantás alatt kitette a szűrünket.

Még csak annyit sem mondhattunk, hogy papucs s már régen kint csücsültünk a bejárat előtt.

A bámészkodó sokadalom persze jóízűen nevetett rajtunk, de hát alapjában véve mi is meg voltunk elégedve és boldogan tolongtunk a bolondkocsi felé.

- Nahát, ez már igazán megérte a hatost! - jelentette ki elismerő hangon Hájas Muki, nagy buzgalommal öklözvén az útunkban állókat.

- Miféle hatost? - kérdeztem bosszankodva.

- Hát a Latyáknéjét.

- Mondtam már, hogy lenyeltem! - kiáltottam rá haragosan és még valami keményebb sértéssel is meg akartam tisztelni, de ő egészen ártatlan arccal közbevágott:

- Az mindegy.

- Az neked mindegy? - pattantam fel.

- Hát nem mindegy?

- De igen - feleltem némi komoly gondolkodás után -, az valóban mindegy.

S ezzel aztán a haragom is elmúlt és jó egyetértésben folytattuk útunkat a bolondkocsi felé.

- Nini! Füstös Katona Pista! - kiáltott fel hirtelen Hájas Muki.

Arrafelé nézek, hát csakugyan Füstös Katona Pista taszigálódik éppen az ellenkező irányban.

- Pista!

- Füstös! - szólítjuk harsányan.

- Gyertek a panorámához! - kiáltott vissza Füstös Katona Pista, anélkül, hogy megállott volna.

- Ott voltunk egészen mostanig. Gyere te a bolondkocsihoz!

- Én meg azt toltam mostanig!

Akkor hát menjen kiki a maga dolgára, határoztuk Hájas Mukival és csak kettecskén törtettünk előre. Hamarosan oda is értünk a szédületes gyorsasággal forgó bolondkocsihoz, amely csak időnként állt meg egy-egy percre, amikor új utasok lepték el a láncokon csüngő lovakat, hintácskákat és csónakokat.

Ezt a mesterséget már jól ismertük. Tapasztalatból tudtuk, hogy fent a bolondkocsi gerendáit gyerekek tolják, akik tíz megállás után jutalmul egyszer ingyen ülhetnek fel. Egy ilyen alkalmat türelmesen kivártunk mi is és a régi tolok helyébe villámgyorsan felkapaszkodtunk a gerendák közé.

Ne gondoljátok ám, hogy ez valami nagyon könnyű dolog volt. Mert hiszen egész raj gyerek várta ezt a kedvező alkalmat, hogy toló lehessen. Szükség pedig csak nyolcra volt.

Vagy egy órahosszat tolhattuk a bolondkocsi küllőit, míg végre ránk került a sor, hogy minket is toljanak.

Én egy kisebb csónakba ültem be, mert a hosszas keringésben úgy elszédültem, hogy még azután is kóválygott velem a világ. Hájas Muki azonban lóra ült, mert az ő vaskos feje sokat elbírt.

Ilyképpen elhelyezkedve vártuk az indulási jelt, amikor egyszerre csak az öreg Fityula törtet elő a sokaságból, a hátán Dolfikával, akit a három krajcárnyi viteldíj lefizetése után odahelyezett Hájas Muki mellé a szomszédos lóra.

Na, nagyon megörültünk a csöpp gyerekeknek, hogy a véletlen úgy összehozott vele bennünket. Azóta se láttuk, hogy az iskola ablakán kicsusszant. Azon melegiben el is mesélte Hájas Mukinak, hogy a tátika felfogadta mellé Fityulát és már ebéd óta együtt járják a piacot.

- Hát ültél-e már ilyen lovon? - kérdezte hetykén Hájas Muki és keményen meghúzta a kantárt a faló szájában.

- Nem én - felelte őszintén Dolfika. - Nem is ültem volna rá, ha téged meg nem látlak. De most már nem félek.

- Ne is félj, ha engem látsz - mondta neki atyáskodó hangon Hájas Muki és megveregette a Dolfika lovának nyakát.

- Csing-csiling-csing! - adta meg a jelt a bolondkocsis, mire nekiiramodtak a falovak, csónakok és hintócskák és egymást kergetve keringtek a szűk körben.

- Hájas Muki, baj van - lihegte hamarosan Dolfika.

- Hunyd be a szemedet! - parancsolta neki Hájas Muki.

- Hiába hunyom!

- Akkor kapaszkodj bele jól a ló sörényébe!

- Ne-e-e-m! - mekegett Dolfika és egész komolyan készülődött lefordulni a mokány paripárról. De a Hájas Muki marka fenntartotta az elgyengült huszárt. Azt azonban már nem tudta megakadályozni, hogy csúffá ne tegye tengerészi méltóságát. Hiába szolgált tehát annyi ideig a »Dunnalúd«-on mint tengeri inas, még mindig nem szokta meg az óceáni viharokat.

Amikor megállt a bolondkocsi, az öreg Fityulának ugyancsak sok dolgot adott a Dolfika esete. Ennek a végét azonban mi már nem vártuk be, mert még hátra volt a cirkusz és a cirkuszban a bohóc. Zsebünkben a két négykrajcárossal futottunk is, mintha a tatár hajtott volna bennünket, a nagydob hangja után, hogy valamiképpen ki ne maradjunk a világ legpompásabb mulatságából.

Mert szép ugyan a panoráma, kedves a bolondkocsi is, de mégis csak a cirkusz a legszebb, a legkedvesebb és a legmulatságosabb.

VENDÉGSZEREPLÉSÜNK A CIRKUSZBAN.

A cirkusz éppen a Csendes-óceán partján foglalt helyet, félig egy óriási rezgőnyárfa lombsátra alatt. Pompás épület volt. Vagy ötven lépésnyi átmérőjű kört jó magas deszkakerítéssel határoltak be és két kaput csináltak rá. A templomfelőli szolt a tisztelt című közönségnek, a Csendes-óceánra néző pedig a komédjásoknak. Az utóbbi előtt négyszögalakban helyezkedtek el a komédjások kocsijai és ezeken belül volt az istálló, öltözőkódó, magukban a kocsikban pedig a lakás. Mert olyan mesés kocsik voltak ám ezek, hogy ablak volt az oldalukon és kémény a tetejükön.

A cirkusz födele természetesen a szabad égboltozat volt és így a közepéről fölfelé meredező, toronymagas oszlopokról lecsüngő hintákat, vasgyűrűket s mászóköteleket kívülről is ki-tűnően lehetett látni és élvezni.

Mi ketten aztán élveztük is és áhítattal bámultuk azokat a nyakig strimflis urakat, akik a köteleken vakmerő kecskebukákat hánytak.

Amikor pedig a nagy tapsolás és éljenzés tudunkra adták, hogy már bent is javában folyik az előadás, nosza teljes erővel a deszkakerítés mellé furakodtunk, remélve, hogy valami kis hasadékon beleskelődhetünk. Reményünkben azonban keservesen csalódtunk, mert már minden jó hasadék tízszeresen meg volt szállva.

Ezenközben szép csendesen beesteledett, sőt már az esthajnali pír is rég sötétre vált és mi azt bizony másképpen észre se vettük volna, annyira elfoglaltak bennünket a látványosságok, ha a cirkusz kapuja előtt kétfelől világosságot nem gyujtanak.

A hosszú póznákra tűzött bádogkandlikból lefityegő kóc nagy lánggal lobogott és a petróleum fekete füstje rosszillatú felhőbe borította az egész piacot. De hiszen éppen ez kellett az érfalviaknak. A petróleum szaga még a legfásultabb szívüekbe is lelket öntött és mint aludttejre a legyek, úgy sereglettek a bejárat elé. Persze hogy mi is odasereglettünk, mert ott mégis csak lehetett egyet s mászt látni.

Az égő kandlik alatt ugyanis ölnyi magasságban keskeny állványon kuporgott a cirkuszbeli művészek színe-java és koronkint olyan lármás zenébe fogtak, hogy egymás szavát sem értettük. De hiszen eszünk ágában se volt most egymás szavát keresni. Beszélgetni lehet holnap is, ám ilyen finom hangszerekben gyönyörködni esztendőnkint legfeljebb csak egyszer adatik meg a szegény érfalviaknak.

- Te, Feruska - figyelmeztetett az öcsém a hangos zene szüntével és amikor már olyan közel furakodtunk a bádogkandlikhoz, hogy a lángokból elszálló korom egyenesen a fejünkre hullott.

- Mit akarsz? - kérdeztem türelmetlenül, kezemmel a levegőben úszó korompelyheket űzve.

- Ezek a komédjások azok, akiket az iskola ablakából láttunk.

Csakugyan azok voltak. A kisdobot most is a bohóc berregtette, a nagydobot a királykis-asszony püfölte, a cintányérokat pedig az a bizonyos vadember csattogtatta rettenetes erővel. És a szerencsen ette, szüntelenül ette a szénát, akár a mi Pejkonk.

- Hova fér bele? - szörnyülködött Hájás Muki.

- Hát a Pejko is folytonosan eszik, ha a jászolnál van - nyugtattam meg az aggodalmaskodót.

Na, és a kínai császárné! Majd hogy el nem feledkeztem róla. Az is ott volt. Az ajtóban ült egy fületlen széken. Szedte a pénzt, adta a jegyet és időnkint, ha a zene pihenőt tartott, sipító hangon biztatta a bámészkodó sokadalmat:

- Besétálni! Besétálni! Folytonosan! Szüntelenül! Amíg nem késő!

Az érfalviak közül - úgy látszik - sokan nem tudták, hogy mit jelent az: besétálni, mert a legtöbben veszteg maradtak. És tán igazuk is volt, mert egyszerű falusiaktól nem lehet azt kívánni, hogy sétálni is tudjanak. De az is meglehet, hogy a sétához szükséges pénzük sem volt kéznél.

- Hallod, mit mond a kínai császárné? - bököget jó idő múltán Hájas Muki.

- Hallom - feleltem neki.

- Azt mondja, hogy amíg nem késő.

- Azt ám!

- Csakugyan be kellene menni, amíg nem késő.

- Be bizony.

- Megvan-e a négykrajcárosod?

- Meg - válaszoltam összeborongva, mert eszembe jutott a Latyákné hatosának története.

S keményen a zsebem fenekére szorítottam a hatalmas rézdarabot, hogy valamiképpen közel ne férközzék a számhoz.

A belépést tehát, amíg nem késő, elhatároztuk és tüstént megkezdettük az előnyomulást a cirkusz kapujához. És a sűrű tömegben fúró módjára addig forogtunk hol erre, hol arra, míg végre egészen az ajtó elé jutottunk. Az igaz, hogy ezen hősies küzdelemben csaknem minden gomb leszakadt a kabátunkról, de azt nem tartottuk komoly veszteségnek, mert nyáron úgylis csak a bolond ember szokta a kabátját begombolni. Meg aztán az is bőven kárpótolt bennünket elhullott gombjainkért, hogy közvetlenül a kínai császárné mellé kerültünk. Csak a kisujjunkt kellett megbillentenünk és már elérhettük annak aranyos ruháját.

- Szólj hát! - rángatta a kabátomat Hájas Muki.

- Szólj neki te!

- Én nem merek.

- Na hát én sem.

Aztán elhallgattunk. De az öcsémnek nem volt egy pillanatnyi nyugta sem. Attól tartott, hogy lekésünk. Már három ízben is kitérítette a száját, hogy megszólítsa a kínai császárnét, de a bátortalanság mindannyiszor torkára fojtotta a szót.

Végre magam is úgy találtam, hogy lekésünk. Ezért aztán, amikor Hájas Muki negyedszer is szólásra nyitotta a száját, gyengéden hátba nyomtam, mire ő előre billent és fejével beleütődött a kínai császárnéba.

- Na! - rivalt rá a császárné és olyanformán emelte a kezét, mint ahogyan édes anyánk szokta, amikor rossz fát tettünk a tűzre.

- Jegyet! - bökkentette ki ijedtében Hájas Muki, mert békés viszonyok között négy krajcárnyi vagyon birtokában aligha merte volna kimondani ezt a nagy szót.

- Tessék, tessék! - udvariaskodott hirtelen a kínai császárné a jegy hallatára.

Most egy pillanatnyi, de annál kínosabb csönd állott be. A Hájas Muki képe olyan volt, mintha a pirostintás kalamáris dőlt volna rá. De én is olyanformán éreztem magamat, hogy a négykrajcárost bizonynal lenyelem, ha véletlenül a számban van. Azonban szerencsére a zsebemben szorongattam.

- Milyen helyre? Első helyre? Állóhelyre? - nyájaskodott a kínai császárné, mivel látta, hogy mi éppenséggel nem vagyunk beszédes természetűek.

- Kettőnknek van két négykrajcárosunk! - kiáltottam reszkető torokkal, de azért némi bátorsággal, aminek az a magyarázata, hogy én állottam hátul.

- Kettőnknek! - erősítette Hájas Muki is, nagy lélegzetet véve.

- Ide vele! - szólt darabosan a kínai császárné és miután félve őrzött négykrajcárosainkat elszedte, jobbával megbillentette a tarka ponyvaajtót. Mi pedig minden további biztatás nélkül gyorsan besurrantunk.

- Hű, micsoda fényesség! - kiáltott fel boldogan Hájas Muki.

Hát csakugyan nagy fényesség is volt odabent. Legalább is hat petróleumos kandliban lobogott a kóc. Amitől eleintén úgy káprázott a szemünk, hogy látni sem tudtunk tisztán. Ez azonban egyáltalában nem akadályozott meg bennünket abban, hogy az első sorba ne merészkedjünk, ahol aztán a kiállott fádalmak jutalmazásaképpen nyugodalmasan letelepedtünk. De alig hogy leültünk és szemet vetettünk a közepen vicáncoló lovacskára, egy nyurga bácsi, akinek hosszú szíjostor volt a kezében és nagy fekete köcsögkalap a fején, mélyen meghajtotta magát és ilyképpen szólott:

- Tisztelt című uraim és hölgyeim!

- Halljuk, halljuk! - kiabálták az érfalviak, akiknek fölötté tetszhetett a hízelgő megszólítás.

- Tisztelt című uraim és hölgyeim - kezdte rá újból a mondókáját a köcsögös bácsi -, ezzel remek mutatványaink sorát befejeztük. Köszönjük a számos látogatást. Félóra múlva kezdődik a második és utolsó előadás.

- Éljen! Hogy volt! - kiabálta össze-vissza a számos látogató és egymás hátán nyomakodtak kifelé, amint az már faluhelyen szokásos dolog.

Mi pedig kettecskén ültünk keményen az első helyen s a váratlan meglepetés következtében azt sem tudtuk, hogy hamarjában mihez kezdjünk. Jajgassunk, sírjunk, vagy egyenesen a szemébe kiáltsuk a köcsögös bácsinak, hogy ez tisztára való csalás?!

Csak most mentünk be, úri módra fizettünk a kínai császárnénak és már tessék kísétálni, anélkül, hogy egy fikarcnyi mutatványt is láttunk volna. Na, ha ez nem csalás, akkor igazán nem tudom, hogy mi a csalás - gondoltam magamban és elfogott a harag.

- Nem megyünk ki! - szóltam oda dacosan Hájas Mukinak.

- Nem! - jelentette ki ő is elszántan.

- Kifelé! Kifelé! - hessegetett felénk a kezével egy sárgakabátú, lisztesképű legény.

Fájdalmas őszinteséggel megmagyaráztuk neki a dolgot, de ránk se hederített a tatár, hanem gorombán kituszkolt bennünket.

- Adja vissza a pénzünket! - jajgatott Hájas Muki és görcsösen belekapaszkodott az ajtóban trónoló kínai császárné aranyos ruhájába.

- Adja vissza! - kezdtem rá én is és az öcsém példájára hasonlóképpen a császárnéba csim-paszkodtam.

Ám a kínai császárné sem volt rest. Jobbra is, balra is ugyancsak bémált bennünket, de hiába, mi nem tágitottunk, nem hagytuk a magunk igazát.

A körülállók is hamarosan megtudták a ritka szerencsétlenséget és pártunkra kelve nem valami finom szavakkal traktálták a kínai császárnét.

- Eressze be őket, maga vasorrú bába!

- Vén sárkány!

- Szégyelje magát!

- Már hogy lehet ilyen keményszívű öregasszony léte?

Röpködtek a sértegetések a kínai császárné felcicomázott kontya körül.

A nagy sivalkodásra, lármára kijött a köcsögös bácsi is és olyan jóízűt nevetett szomorú sorsunkon, hogy vele együtt a bémézkodók is kacagásra fogták a dolgot. Persze az igazság és a nép kedvéért azonnal bebocsátott bennünket, de kikötötte, hogy a most következő utolsó előadáson mi is részt veszünk.

- Segíteni fogtok nekem! - mondta barátságosan.

- Már hogyne segítenénk! - fogadkoztunk hálás szívvel.

Azt hiszem különben, hogy a köcsögös bácsi nem tudott volna olyasvalamit kérni tőlünk, amit mi készséggel meg ne ígértünk volna. A segédkezésre való felszólítást meg éppen kiváló megtiszteltetésnek tekintettük.

Most aztán egészen kényelmesen körülnézhattunk a cirkusz belvilágában, mert rajtunk kívül még nem volt más vendég.

A deszkakerítés mentén köröskörül három sor gyalulatlan lóca húzódott: első, második és harmadik hely. Ezek mögött egy kevéske térséget hagytak szabadon az álló vendégek számára. A padok előtt pedig a köralakú játszó- és lovaglólóhely terült el, bőven behintve fűrészporral és polyvával. A lovaglólóter közepéből és széleiről emelkedtek fel a már említett magas oszlopok és ezekről csüngtek lefelé a hinták, mászókötelek és vaskarikák.

Félelem nélkül jártuk be a pompás helyet és apróra kitapasztaltunk mindent. Az a tudat, hogy az előadásban mi is részt veszünk, olyan magas fokra emelte önérzetünket, hogy határozottan fontos személyeknek tekintettük magunkat. Sőt rövidesen annyira megnövekedett a merészségünk, hogy a hátsó ajtón az istállóba is besompolyogtunk, amely egyszersmind a szereplők öltözőközhelyéül szolgált.

De ezzel aztán, kimondhatatlan sajnálatunkra, sok minden csodás dolognak a nyitjára jöttünk.

Igy szemtől szembe láttuk, hogy a szerecsent a medve subickolta fényes feketére és viszont a medvét a szerecsen varrta be a bőrébe.

Hát ahogy így megbotránkozva szemlélgetjük a nagy világcsalást, egyszerre csak azt vesszük észre, hogy a köcsögös bácsi a mi képünket is gyorsan becsirizeli, belisztezi és a többiek élénk hahotájára kijelenti, hogy a tojásokat nálunk fogják eldugni.

Mi is jót nevettünk a köcsögös bácsi mondásán, mert lám, csakugyan szerepeltetni fog bennünket is. És büszkeséggel gondoltunk rá, hogy fogja majd az egész iskola irigyelni tőlünk a nem mindennapi dicsőséget. Izgatottan sürögtünk-forogtunk és alig vártuk már, hogy a tojásokra kerüljön a sor.

Hej, pedig ha tudtuk volna.

Ezenközben gyorsan telt-múlt az idő. A zenekar az ajtó előtt kettőzött erővel dolgozott. Az öreg verkli szünet nélkül sáporogott, sivákolott, haragosan szuszogott és az éktelen zsivajba még a köcsögös úr is bele-beletrombitált egy-egy recsegő verset. De a közönség is szemlátomást növekedett és vagy egy óra múltán minden ülőhelynek volt már gazdája.

Erre aztán az ajtó előtt zenélő művészek bejöttek, a köcsögös úr csengetett, a verkli valami szörnyen keserves német nótába kezdett és kezdetét vette az előadás.

Először a királykisasszony vágtatott be. Szép lova volt. Talán még szebb, mint a mi Pejkonk. De nem sokkal szebb. Eleintén ülve lovagolt, aztán térdepelve, majd hirtelen felállott és a feléje dobált almákat ügyesen elfogta, az eléje tartott abroncson keresztülbújt, a felnyujtott rudakat átugrotta, levetkezett meg ismét felöltözött, evett, ivott, jobbjaival szabályozta a verkli nótáját, sőt a végén még énekelt is, de ezt már szerencsére nem lehetett hallani, úgy zúgott a taps. Aztán megcsendesítette a lovát, pihenőt tartott és két kézzel is szórta, hányta az üdvözlőket a folyton lelkesedő érfalviak felé.

Mi az öltözőbe, akarom mondani az istállóba nyíló ponyvaajtó előtt állottunk és onnan élveztük a királykisasszony pompás játékát.

Most egyszerre csak hozzánk ugrott a bohóc és a lovaglótér közepére cipelt bennünket egyenesen a köcsögös úr elé, aki az imént hosszú ostorával a királykisasszony lovát biztatgatta gyorsabb futásra.

- Igazgató úr! - szólítja meg a bohóc a köcsögös urat.

- Tessék! - válaszolja az neki.

- Látja maga ezt a két tojást?

- Látom - mondja az igazgató úr és ránk mutatott, mire a közönség nagyot nevetett.

- Nem azokat, hanem ezeket! - mókázott a bohóc és két igazi tojást vett ki a zsebéből.

- Azokat is látom.

- Na, fogadjon velem, hogy én úgy eldugom ezt a két tojást, hogy a világ végéig sem találja meg.

- Fogadjunk, hogy megtalálom.

- Fogadjunk!

- De mibe fogadjunk?

- Száz forintba!

- Kétszázba!

- Jó!

- Jó!

S egymás kezébe csaptak annak rendje s módja szerint. Erre a köcsögös úr hátat fordított, a bohóc pedig az egyik tojást a Hájas Muki, a másikat pedig az én kalapom alá dugta. Úgy látszott, hogy a közönség már kezdte érteni a tréfát, mert előre nevetett. Mi ketten azonban még semmi rosszat sem sejtettünk és szemeinket diadalmas tekintettel hordoztuk körül Érfalva egyszerű népségén.

- Szabad! Tessék keresni! - kiáltott a bohóc.

A köcsögös úr erre iszonyatos kereséshez fogott.

Kereste a ló fülében, a királykisasszony aranyos kötényében, a földön a pelyvában, a saját és a bohóc zsebeiben, végig-végig tapogatott bennünket is, de hiába, csak nem akadt rá a tojásokra.

A közönség az oldalát fogta nevéttében és mi is szívből kacagtunk a köcsögös úr ijedelmén, hogy elveszti a kétszáz forintos fogadást.

- Csak jól vigyázzatok a tojásokra - figyelmeztetett bennünket komolyan a bohóc. - Ha megnyerem a kétszáz forintot, akkor nektek is adok belőle egy ötöst.

- Hallod, öt forintot kapunk?! - örvendezett Hájás Muki.

- Hop, megvan! - kiáltotta hirtelen a köcsögös úr a hátunk mögött.

Gyorsan vissza akartunk fordulni a vészkiáltás hallatára, de ekkorra már a köcsögös úr jobbra keményen lecsapott a fejemre, balja meg a Hájás Mukiéra és szemünk, szánk egy pillanat alatt tele lett a szétloccsant tojásokkal.

A közönség hahotázott, a bohóc rémülten elrohant, a köcsögös úr nagyot pattintott az ostorával s a királykisasszony a futó ló hátán féllábon mutogatta tovább a tudományát. Mi pedig a középső oszlophoz húzódva, vegyes érzelmek közepette törülgettük képünkön a tojást a kabátunk ujjaival.

Amikor végre sikerült a sárga léből szemeimet kiszabadítani, kíváncsian Hájás Mukira tekintettem, ha vajjon ő készen van-e már. Nem tudtam megállani nevetés nélkül. Csupa adta egy tojás volt a gyerek.

- Jaj, be tojásos vagy! - súgtam neki elfojtott kacagással.

- Hát még te! Neked talán két tojás is volt a kalapod alatt? - válaszolta gúnyosan.

- Csak egy volt - feleltem sértődötten és elfordultam, hogy a királykisasszonyban gyönyörködjem.

- Te - szólalt meg kisvártatva Hájás Muki békítő hangon és öklével felfelé mutatott -, hát azokat láttad-e már ott?

Szinte nem is akartam a figyelmeztetést tudomásul venni, de aztán kíváncsiságból mégis csak felpillantottam. És lám, olyan meglepetés várt reám, hogy még a számat is elfeledtem becsukni. Képzeljétek csak, a fejünk fölött is voltak nézők!

A hatalmas rezgőnyárfa alsó ágai, amelyek a cirkusz fölé hajoltak, telis de tele voltak gyerekekkel. A petróleumos kandlik lobogó világánál óriási bőregereknek látszottak, amint a galyakba kapaszkodnak és szárnyaikat, azaz lábaikat lefelé lógatják.

- Nézd, nézd! Éppen a fejünk fölött van Füstös Katona Pista - lelkesedett Hájás Muki.

- Füstös! Füstös! - kiáltottam fel neki, a tenyeremből tölcsért formálva.

- Ez ám a jó hely! - szólt le büszke hangon Füstös Katona Pista és egy száraz galyat pottyantott a fejemre.

Ezalatt a királykisasszony is véglegesen kifogyott a tudományából. Gyorsan leugrott hát a lóról, ötvenszer-hatvanszor meghajtotta magát és szaladt az istállóba.

Most ismét a bohóc következett. Fogadott a köcsögös úrral, hogy én meg Hájás Muki éppen olyan jól tudunk lovagolni, mint a királykisasszony. És anélkül, hogy beleegyezésünket kikérte volna, széles bőrvet csatolt a derekunkra, a középső oszlopról lecsüngő pányvakötél horgos végét beleakasztotta hátulról az övek karikájába, gyorsan feltolt bennünket a királykisasszony lovának a hátára és a köcsögös úr kezéből kivett ostorral jól megcsapdosta a lihegő paripát.

Amikor meglepetésünkből magunkhoz tértünk, már rohanva rohant velünk a ló.

Mindent egybevetve, alaposan megfontolva, azt hiszem, hogy életemben akkor állottam ki a legnagyobb félelmet. A rémülettől még csak kiáltani sem tudtam. Nemkülönben Hájas Muki is. A közönség pedig, úgy a lenti, mint a fenti, szinte megszakadt a fuldokló nevetésben. A kerítésen kívül állók meg, hogy a fölséges mulatságból mit sem láthatnak, bosszujokban dühösen dörömböltek a vékony deszkafalon.

A sokféle zajtól, lármától még a dicsőséghez szokott komédjásló is megvadult és a szűk körben olyan örülten vágatott, hogy még az állóhelyesek szemeit is telerúgta fűrészporról, pelyvával. Mi pedig szegények úgy zötyögtünk a sovány pára csontos hátán, mint a búzaszemek a rostában. Kézze-lábbal kapkodtam, fogódzkodtam a ló nyakába, sörényébe s viszont Hájas Muki én belém. Hanem hát így sem tudtuk sokáig fent tartani magunkat.

A negyedik vagy ötödik fordulónál a megrémült állat kiszaladt alólunk és mi a kötélén függve úsztunk utána a levegőben.

Ekkor érte el a közönség lelkesedése is a tetőpontját.

- Nagyszerű! Ah, ah! Éljen! Éljen! - kiabálták minden felől.

- Jajajajj! - hangzott hirtelen felülről.

- Ri-ri-ri-riccs-reccs-roppp! - pattogott, ropogott rémesen ugyanabban a pillanatban a rezgőnyárfára, mintha ezer pisztolyt sütöttek volna el egyszerre.

Az történt ugyanis, hogy a rezgőnyárfára gyerekekkel megrakott alsó ága rászakadt a komédjára.

Na, de támadt is erre olyan felfordulás, amelyben aligha volt még részük az érfalviaknak. De még a komédjásoknak sem.

Kiabáltak, sivalkodtak, jajveszékeltek, vékonyan, vastagon, már aki ahogy bírta, vagy amennyi oka volt rá. Akik bent voltak, azok kifelé tolongtak, akik pedig kint voltak, azok viszont befelé igyekeztek. És a nagy sokadalom elkeseredetten gyömöszköldött, taposódott, öklelőzött, mint valami óriási hangyaboly, amelybe kenyérmorzsát hintenek.

A hatalmas lombosvég jó darabon a kerítést is kidöntötte és ott volt a küzdelem a legádázabb, mert az egész komédjás had dühösen pálcázta a beszakadt gyereksereget. Természetesen az ütlegekből ártatlanok is kaptak, akiknek a hozzátartozói aztán érfalvi szokás szerint kötelességüknek tartották a komédjásokra rohanni.

A mi kötelünk is a leszakadt ágban akadt meg, még pedig olyan szerencsésen, hogy éppen csak a fejünket koppantottuk össze. A nagy zűrzavarban, dicséretünkre mondom, egy pillanatra sem veszítettük el lélekjelenlétünket. A hátunkba akasztott horgot gyorsan kikapcsoltuk és menekültünk a többi menekülővel ki a szabadba. De még ott sem állapodtunk meg, hanem nyargaltunk egyenesen haza.

A kiskapuban édes anyánk várt már bennünket és susogó hangon szólt ránk:

- Hát ilyen későn kell hazajönni? Édes apátok nagyon haragszik. Tudom, hogy megemlegetitek a komédját, ha a szeme elé kerültök.

És a mi drága jó anyánk védőszárnyai alatt nagy óvatosan belopózkodtunk a szobába és azon mód be az ágyba.

Kevés idő múltán a nyitott ajtón keresztül már hallottuk apánk nehéz lépteit. Befelé jött és szigorú hangon mondta édes anyáknak:

- Ennyi ideig odamaradni. Na, majd adok én nekik komédját, hogy hetven esztendőskorukban sem felejtik el. Még valami baj is érheti őket. Add a felsőmet anyjukom, utánuk megyek!

- Rég itthon vannak azok - válaszolt édes anyánk szelíden.

- Itthon?! - csodálkozott édes apánk.

- Az ám, már alusznak is.

És mi jó mélyen behúztuk a fejünket a paplan alá és szuszogtunk erősen, mint két kis medvebocs.

Aztán hamarosan elaludtunk és álmodtunk édesen tovább a komédjáról, a panorámáról, a Latyákné hatosáról, a bolondkocsiról, a tojásokról, meg a félelmetes lovaglásról. Reggelre kelve pedig gyermekes örömmel észleltük, hogy mindez nem volt álom, hanem tiszta valóság, mert a bőrövek még mindig a derekunkon vannak.

Az első szabad percünket természetesen arra használtuk fel, hogy futottunk a piacra. A komédjásoknak azonban csak a hült helyét találtuk már.

Úgy mondta Latyákné, hogy még hajnal előtt útra keltek Hidegkút felé. Márpedig Latyákné csak jól tudhatja az effélét, mert hiszen hajnalhasadtakor ő már ott árulja a kakast a sarkon.

NÁNDORFEHÉRVÁR OSTROMA.

Faluhelyen még az iskolajárás is másféle, mint városban. Igaz, hogy csak két-három utcából áll a falu, de azok aztán úgy elnyuladoznak hogy se végük, se hosszuk. Az azonban még nem volna nagy baj, ha csak a falu hosszú, de aztán következnek még a szőlőskertek, meg a tanyák, némelyik másfél órányira az iskolától, ahonnan bizony nem szívesen gyalogol be a gyereknépség. A bejövetelre pedig gyalogláson kívül más alkalmatosság nem igen van. Mert hát a tanyai ember igájának, lovának más dolga van és nem az, hogy a Dani vagy a Bence gyereket az iskolába hordja. A lófejű vasutat pedig, vagy éppen a villanyos kocsikat még csak hírből sem ismerik arrafelé.

Hát, mondom, ilyen gyalogos viszonyok voltak Érfalván is. Az alvégi meg a tanyai gyerekeknek, vagy azoknak, akik az érfalvi szőlőskertekben laktak, már szinte a Szuszogóban és Ardicsban, azoknak bizony nagy utat kellett megtenniök és hajnalban felkelniök, hogy reggeli nyolcra az iskolában lehessenek.

Az iskolai munka pedig nyolctól tízig tartott és akkor aztán mehettek haza, hogy délután kettőre ismét visszabaktassanak.

De nem mentek ám haza! Mert ez a sok gyüszménkedés a szülőknek sem tetszett. Nem éppen azért, mert féltették a gyerek egészségét, hiszen falun nem féltik az egészséget, hanem csak azért, hogy a gyerek iskola helyett másfelé ne bódorogjon.

Hajnalban az Édes meggyömösözte a gyerek tarisznyáját kenyérrel, máléval, görhével, szalonnával, fokhagymával s más efféle tanyai gyümölcscsel és a gyerek nem ment haza délebedre, hanem ott evett az iskolában és tíz órától délután kettőig ott verekedett az iskola udvarán.

Hát ez volt az iskolai életnek a legkedvesebb oldala. Fogalmatok sem lehet róla, hogy micsoda háborúk, ütközetek estek ott az iskola udvarán. Mert hát gyerek az volt bőven, mivel-hogy az öreg tanító úr hat osztályt tanított egyszerre egy szobában. Olyan sűrűn ültünk, hogy írni se tudtunk volna egymástól, ha a tanító úr egy csomót állandóan kint nem térdepeltetett volna.

Aztán nemcsak afféle apró gyerekekből állt ám az iskola! Az ötödikesek és a hatodikosok már olyan nagyok és erősek voltak, hogy az utcán akárkit is meg mertek hajingálni. Balog Suta Bódi meg Vörös Varga Gazsi szuszogóbeli gyerekek már kaszálni is tudtak, az ardicsi Makra Bencével meg a tanyai Csontos Török Danival pedig senki sem mert kezét fogni, úgy összeszorították az ember markát.

Hanem azért mégis csak Hájas Muki volt a legnagyobb verekedő. Még Pénzes Sulyok Gerővel is birokra kelt, aki pedig már másodszor járta a hatodik elemet, mert igen gazdag fiú volt. Négy lovuk volt. Nekünk pedig - amint tudjátok - csak egy, a Pejki.

Én bizony őszintén megvallom, nem tartoztam a legerősebbek közé. Hájas Muki nélkül nem is mertem kikezdeni senkivel. Ám azért mégis nagy volt a tekintélyem, mert az iskolában én voltam a vigyázó. És amíg a tanító úr az ujságját olvasta, én kérdeztem ki a leckét még a hatodikostól is, pedig én csak az ötödikbe jártam.

Ennek következtében az iskola udvarán is súlya volt a szavamnak és a harcokban az egyik vezéri méltóság rendesen engemet illetett. Mondom, rendesen, de nem mindig, mert mi csak néha napján ebédeltünk az iskolában.

Ugyanis abban a kellemetlen helyzetben voltunk, hogy a házunk nem feküdt az iskolától messzire. Így aztán tíz órakor szépen haza kellett mennünk és csak egy órakor indulhattunk vissza. Addigra pedig a bentlevők tisztességesen kijátszották magukat.

Természetes, hogy ezen a bajon valamiképpen segítenünk kellett. Mivel pedig a házunkat a Csendes-óceán partjáról nem tolhattuk ki sem a tanyák közé, sem a Szuszogóba, azért is egészen más módon oldottuk meg a nehéz kérdést. Így például Hájas Muki önfeláldozóan nem tanulta meg a verset, amiért a legenyhébb büntetés az ebédre marasztalás volt. Testvéri szeretetből én is csak ennivalóért mentem haza. Máskor meg azon a címen maradtunk ott, mert a tanító úr engem megbízott, hogy a bezártaktól kérdezzem ki a leckét. Hát ez igaz is volt, mert a viláért sem hazudtunk volna, csakhogy önként vállaltam magamra a nehéz szerepet.

Aztán meg otthon nem sokat törődtek vele, mert azt tartották, hogy az iskolában nagyon jó helyen vagyunk.

Ha pedig mi az iskolában ebédeltünk, akkor a doktorgyerekek, Dolfika és Füstös Katona Pista se mentek haza, mert már este megbeszéltük a dolgot és ők is találtak okot-módot a bent-ebédelésre.

Na, hogy a komédjások elmentek Érfalváról, hosszú ideig egyébről sem esett szó az iskolában, mint arról a tengersok csodáról, amiket a panorámában láttunk. Legfőképpen a török-magyar harcok izgattak bennünket, különösen pedig Nándorfehérvár ostroma. Ennek a mintájára rendeztünk is figyelemreméltó összejutásokat az iskola udvarán, de sohasem voltunk az eredménnyel megelégedve, mert nem volt vár.

Hanem hát a vár sem várakoztatott sokáig magára.

Egy hétfő délután ugyanis nagy szekér zsuppot hoztak az iskola udvarára, azon célból, hogy megfedjék vele az istálló meg az iskola tetőzetét, mert a kórózsza nem egy helyen jókora lyukakat evett rajta.

- Ez lesz aztán az igazi vár! - jelentette ki nagyhangon Hájas Muki a zsupp láttára és mindjárt fel is mászott az asztagocska tetejére.

A jó példát mások is követték és mindenki úgy találta, hogy ennél jobb Nándorfehérvárat építeni sem lehetne.

Hamarosan el is határoztuk, hogy másnap nagy csatát rendezünk, tehát mindenki teljes fegyverzetben jelenjék meg. Hogy pedig másnap ne kelljen a seregek beosztásával sokáig bajlódni, a fontosabb intézkedéseket azonnal megbeszéltük. És ez a gyors előkészület nagyon okos dolog volt, mert, mint látni fogjátok, roppant sok időbe és veszekedésbe kerül ám két hatalmas seregnek a megszervezése. Így aznap a délutáni kétórás becsengetésre csak a vezérek választásával lettünk készen.

A tanácskozásban a legnagyobb kavarodást az okozta, hogy mindenki magyar akart lenni és tizen is pályáztak a Hunyadi János méltóságára.

Végre is a tanyai gyerekek döntötték el az ügyet, akik Csontos Török Dani biztatására beállottak törököknek és Hájas Mukit nagy Alláh-kiabálások között megválasztották nagyvezirnek.

A rátarti Hájas Muki azonban csak úgy vállalta a megtiszteltetést, ha ő lesz a budai basa is. Ebbe meg Balog Suta Bódi nem akart beleegyezni, aki szuszogóbeli létére nagyravágyásból a tanyaiakhoz szegődött, hogy őt válasszák meg budai basának.

Nagy nehezen aztán úgy simították el az ellentéteket, hogy a Balog Suta Bódi lett az öreg Szolejmán, akit azonban Hájas Muki határozott kívánságára mindjárt a harc kezdetén megüt a guta és Vas Laci spárgán fogja rángatni.

Ezután már sokkal könnyebben ment a magyar vezér megválasztása.

Az ardicsiak és szuszogóbeliek ugyanis, mint akik legtöbbet szenvedtek vigyázói méltóságom idején, a nagy rendetlenkedő Makra Bence ajánlatára engem választottak meg Hunyadi Jánosnak.

Egyebet, mondom, nem intézhettünk el, mert becsengettek bennünket az iskolába, a délutáni tanítás után pedig nem volt szabad az udvaron játszani.

A további választások tehát másnapra maradtak. A nap hátralevő részét a hadi felkészülődéssel töltöttük el és hasznos ismeretek gyűjtésével, mert a seregek méltán megkövetelheték a vezérektől, hogy a történelmi dolgokban jártasok legyenek. Természetesen a doktorgyerekek, Füstös Katona Pista és Dolfika is velünk együtt munkálkodtak.

Komoly képpel összebujtunk a kertben a nagy diófa alatt és az olvasókönyvünkből ismételve is elolvastuk Szigetvár ostromát, Nándorfehérvárt és Szondi két apródját. Sőt Hájas Muki és Füstös Katona Pista kívánságára a Tatárjárást és Attilát is, mert szerintük ezek az események mégis csak összetartoznak.

Miután pedig történelmi tudásunkat így felfrissítettük, hozzáfogtunk a fegyverkezéshez. A doktorék házának az ereszből kellő számú zsindelet fészegettünk ki, és azokból pompás farkokat faragtunk. Sőt a kardoknak még hüvelyeket is készítettünk cukorsüveg-papírból.

A doktorgyerekek a konyhából valami óriási tortasütőt csentek ki, amely vörösrézéből volt és mint paizs vagy dob kitűnőnek ígérkezett. Továbbá megígérték, hogy elhozzák az édes papájuk sisakját is, amelyet az üveges almáriumban őriztek és azt mesélték róla a doktorgyerekek, hogy a nagypapájuk zsákmányolta a tatárjáráskor.

Egy régi tepsit, meg a lyukas palacsintasütőt mi is kiemeltük a kamrából és a kapu alatt biztonságba helyeztük.

Dolfika pedig egész késő estig szüntelenül hordta a staniclikat a boltból, amiért Hájas Muki megígérte neki, hogy kiváló rangban fogja részesíteni. De még reggel is hozzon néhány óriási papírzsákot, hogy az ágyúzás méltó legyen a nagyszerű ostromhoz.

Ilyen izgalmak és készülődések között telt el a nagy csata előestéje.

Reggel hatkor már talpon voltunk mindketten. És miután okosan megmagyaráztuk édes anyáknak, hogy délebedre nem jöhetünk haza, gazdagon megpakkolta a vászontarisznyánkat. Még vöröshagymát is kaptunk, mert Hájas Muki erősen uras természetű volt és a vékony szalonnához nem szerette a foghagymát. Én meg a zöld paprikát nem engedtem volna el a világ minden kincséért se, mert a disznófősjét csak azzal ízlett igazán. Szó ami szó, egy kissé elkényeztetett gyerekek voltunk.

Mikor aztán mindennel rendben voltunk, az ételes tarisznya gomblyukába beillesztettünk egy rozsdás lakatot és szépen bezártuk. Így tanultuk ezt a tanyai gyerekektől, nehogy valami kétlábú egér szemlét tartson odabent. De egyébként sem ártott a vászontarisznyán a lakat. Mert ha őszinte testvéri szeretettel voltunk is egymás irányában, ennivaló dolgában hivatalos bizalmatlanság uralkodott közöttünk. Ami különösen abban nyert kifejezést, hogy egyikünk vitte az élelemtarisznyát, a másik pedig a kulcsot.

Mielőtt útra keltünk volna, családi szokás szerint a nagy asztal elé járultunk és ájtatosan elmondtuk a reggeli imádságot. Ezt semmiféle körülmények között sem volt szabad elmulasztani. Édes apánk levett kalappal ott állt a hátunk mögött, édes anyánk pedig a szobában tett-vett és úgy félhangon velünk mondta az imádságot.

Az imádság végén aztán jóreggelt kívántunk édes apánknak, anyánknak, öregapáinknak, öreganyáinknak, Jóska bátyánknak, aki huszár volt Mezőhegyesen és rangfokozat szerint minden élő és elhunyt rokonnak, atyafinak és sógornak.

Borzasztóan hosszú névsor volt ez, különösen ha hozzáképzelitek, hogy a jó meleg kávé ott illatozott az asztalon az orrunk előtt, de addig nem volt szabad érintenünk a kíváncsú lötytyöt, amíg az utolsó sógort is nem üdvözlöttük.

Megnyugtatósatokra azonban most mindjárt azt is kijelentem, hogy ezt a végtelen litániát csak nagy ritkán mondtuk el végig. Mert édes anyánk, ha időközben valamelyik atyafira megnehezelt, akkor annak a neve hallatára elmaradhatatlanul közbekiáltott:

- Semmi jóreggelt! - és még valami sértést mondott, amit ugyan hiába keresnétek a latin szótárban.

Erre meg édes apánk tört ki, aki igen rokonságtartó volt és az öreg harangozónak, Mendi bácsinak a szavával szólt:

- Finisz! Vessetek keresztet!

Hát nem csekély örömeinkre most is úgy történt, hogy a Szakmári sógornál közbekiáltott édes anyánk, mire mi legalább is egy fertályórával hamarabb jutottunk a kávéhoz.

A Szakmári sógor esete erősen csiklandozta a torkunkat, de mukkanni se mertünk, nehogy a kitöréssel fenyegető családi hangulatnak áldozatul essünk.

Jámborul megittuk tehát a kávékat és indultunk az iskolába. Természetesen, amint a kiskapun kívül voltunk, mindjárt megjött a kedvünk a szegény Szakmári sógor esetén.

Aztán a kapu alól kihúzogattuk a hadi szerszámokat és szép lassan poroszkáltunk az iskola felé, mert számításunk szerint még nagyon fiatal volt az idő.

Mondanom sem kellene, hogy a testvéri beszélgetés állandóan Nándorfehérvár ostroma körül mozgott. Azonban, hogy hogy nem, talán a komédjások emlegetése során, egyszerre csak jövőendő életpályánkra terelődött a szó.

Hájas Muki mindenáron »Bolondkocsi«-tulajdonos vagy harangozó akart lenni, én pedig színész, mert híre járt, hogy Tornyáról a színészek át szándékoznak jönni Érfalvára, sőt a nagyvendéglő udvarán a kocsiszínt már ki is árendálták.

Ez a pályaválasztás heves szóharcot idézett fel közöttünk s bizony kicsibe mult, hogy össze nem verekedtünk.

Azelőtt ugyanis abban egyeztünk meg, hogy egymástól sohasem válunk el s most egyszerre kitűnt, hogy ilyen különböző élethivatású emberek aligha tudnának mindörökké együtt élni Érfalván. Mert hát arra sem gondoltunk sohasem, hogy valaha a mi drága szülőfalunkat elhagyjuk.

No de a paprikás vitának egyszerre vége szakadt, mert a templom felől nekünk szóló ismeretes füttyögés és kiabálás ütötte meg a fülünket.

- Kávé! Hájas Muki! Hahó! Megálljatok!

Persze hogy megálltunk. Az útunk sem volt sietős, meg aztán a két doktorgyereket láttuk felénk szaladni teljes hadi felszereléssel.

- Hozzuk a sisakot is - lihegte a kis Putyi.

- A rézfazekat is - tette hozzá Sutyi.

- Akkor ti velem lesztek a török párton - jelentette ki Hájas Muki és mindjárt fel is próbálta a fejére a vasas jószágot.

- Hogy talál a fejedre! - hízelegtek neki a doktorgyerekek, hogy minél nagyobb méltóságot kapjanak.

Mert a valóságban egyáltalán nem talált a sisak Hájas Muki fejére. Nagy, kövér feje úgy beleszaladt a fényes vaskasztrojba, hogy a fülei egészen lekonyultak, mint a mangolicafajtájú malacnak. De azért Hájas Muki is nagyon meg volt elégedve a sisakkal.

- Éppen nekem való - mondta Hájas Muki büszke hangon. - Kinevezlek benneteket jancsár agáknak.

- Mi az? - kérdezte bizonytalan örömmel a kis Putyi, mert az agát agárnak gondolta.

Én aztán megnyugtattam, hogy az aga annyi, mint török főhadnagy.

Ezenközben szépen az iskola kapujába értünk, ahol már ardicsi, szuszogóbeli, tanyai és alvégi gyerekek vártak ránk. Mindegyik hozott magával valamiféle harci eszközt. Így: hosszúnyelű légycsapókat, tehénször-papucsokat, zsinigre kötött bőrlabdákat, amelyek lószőrrel voltak kitömve, elszakadt hám- és gyeplüdarabokat és más efféléket, amelyekről azt hittük, hogy a török-magyar háborúk idejében kitűnő hadiszerek voltak.

Mindezeket a dolgokat pedig gondosan elhelyeztük a padok alá és lármás megbeszélések között vártuk a nyolcórai csengetést, hogy minél hamarabb túlessünk a kínos alanykeresésen és diktandó íráson.

Csengetés után azonban az a váratlan, de nem szokatlan öröm ért bennünket, hogy a tanító úr kirendelte az egész iskolát a kertbe káposztapalántát ültetni, a krumplifészkeket feltölteni, a szilvafákról hernyót szedni, a salátás ágyakat megritkítani és a hónapos retket kigyomlálni.

- Ma délelőtt kertészkedést tanultok és ha ügyesen viselitek magatokat, akkor féltíz után nagy játékot csinálhattok az udvaron - mondta az ő jóságos szavaival.

Mert olyan ember volt ez a mi jó öreg tanító bácsink, hogy az iskolában ugyancsak kordában tartott bennünket, de az udvaron szabad volt a vásár. Nem bánta, ha akár fenekestül felforgatjuk a világot. Föltette a fejebubjára vörös töröksipkáját, a tajték csibukjára rányomott egy nagy tüzes taplót és az eresz alól kedélyesen pipázgatva nézegette, hogy miképpen verjük egymást a földhöz.

Amikor tehát a tanító úr azt mondta, hogy a kertészkedés után szabadon játszhatunk, mindnyájan Nándorfehérvár ostromára gondoltunk, amelyet immár a felsőbb hatalom sem fog megakadályozni. Mert mi türes-tagadás, a zsupp miatt a higgadtabb eszű gyerekek némi-képpen aggodalmaskodtak.

Nagy lelkesedéssel rohantunk hát ki az iskola hatalmas kertjébe és olyan buzgalommal dolgoztunk, hogy szinte égett a munka a kezünk alatt.

De dicsekvés nélkül el is mondhatom nektek, hogy amióta a világ áll, a káposztapalántát még sohasem taposták be olyan keményen a földbe, mint mi. De még annyi szilvafaágot se törtek le hernyózás közben, mint most és éhomra se ettek meg még annyi hónapos retket, mint mi. A salátás ágyakat is megritkítottuk olyan derekasan, hogy csak itt-ott maradt benne hírmondónak egy-egy árva lapú, mint akár a lebbencsleves tetején a pirított hagyma.

Hiába, a gyerekmunkának nincsen párja.

Hát ahogy így buzgólkodunk, egymás kezéből kapkodva a munkát, egyszerre csak mellém surran a kis Fehér Pajor Tóni és nagy titokzatosan a fülembe súgja, hogy Kalász Andrisék tojást is hoztak az ostromhoz.

- Milyen tojást? - riadtam fel ijedten, mert éreztem, hogy a csatára ennek nagy befolyása lesz.

- Verébtójást - magyarázta a kis Fehér Pajor Tóni -, de Szappanyos Zsigának két rucatojása is van.

- Tyűh, a rucatojás már öreg ágyú golyóbisa - és menten közöltem a veszedelmet Hájas Mukival, aki viszont Füstös Katona Pistát és a doktorgyerekeket avatta be a titokba.

Hosszas fejtörés után Hájas Muki úgy vélte a veszedelemnek elejét venni, ha mi is szerzünk tojásokat. Nekem ugyan nem valami nagyon tetszett ez a dolog, de a többség leszavazott. Törvényerőre emelkedett tehát a Hájas Muki javaslata, amelynek értelmében a bodzafa mögött észrevétlenül kimászunk a kertből a kerítésen keresztül az utcára, aztán én a doktorgyerekekkel bekerülök az iskola udvarára és egy kis szemlét tartunk a tanító úr tyúkjában. Hájas Muki és Füstös Katona Pista pedig elmennek a promonádba verébtójást szedni.

A promonád az iskolától nem messzire, a Csendes-óceán partján terült el. Nagy ákacos kert volt, ahol a legények vasárnap délután táncolni szoktak. Veréb, sőt még szarkafészek is bőven akadt a gondozatlan erdőcskében, de Kesely Palkó, a falu kisbírója varjúszemekkel őrizte, mert a kupaktanács a plébános úr kívánságára szigorúan eltiltotta a promonádban a fészek-szedést.

Hájas Muki és Füstös Katona Pista úgy gondolkoztak, hogy háborús viszonyok között minde-nütt szabad tojást szedni.

A kettős feladatot sikeresen meg is oldottuk. A tyúkjól vizsgálata természetesen nem vett annyi időt igénybe, mint a promonád magas ákácai és így mi hamarabb készen lettünk. Hét darab tyúktójással lopakodtunk ki az utcára s onnan a bodzafa védőszárnyai alatt szerencsésen bemásztunk a kertbe. Nemsokára Hájas Muki és Füstös Katona Pista is megérkeztek. Csak úgy fénylettek a boldogságtól, ami kétségen kívül azt jelentette, hogy jó eredménnyel jártak.

- Van? - kérdezte titokzatosan Sutyi Hájas Mukit, mert a kíváncsiság már nagyon fúrta az oldalát.

Hájas Muki válasz helyett kigombolta az ingét és büszkén kivetette a mellét, hogy betekint-hessünk a gelebébe.

- Ah! - szörnyűködtünk valamennyien a gazdag zsákmány láttára.

Az ing möge tömve volt madártojással, bűdösbanka fiókákkal, sárgaszájú verébfiúkkal, kopasz gébics-úrfiakkal és kisasszonykákkal. Sőt egy nevetlen szarkagyerek is akadt a finom társaságban, amely a szemünk láttára granicsár lábaival durván szétrúgott a tojások között, minek következtében az apró bombák közül egyik-másik idő előtt felrobbant.

- Mit csinálsz a kis madarakkal? - érdeklődött Putyi, mert maga is szemet vetett a gangos szarkafiúra.

- Ezekért diványt vásárolunk - jelentette ki Hájas Muki.

- Ugyan minek a divány a háborúban? - csodálkoztam a Hájas Muki beszédén.

- Minek? Hát nem olvastuk tegnap, hogy a török szultán a diványban fogadta a magyar király követeit? - pattogott a keményfejű gyerek.

- De igaz, olvastuk - feleltem szégyenkezve és magamban erősen eltűnődtem a furcsa dolog fölött, hogy miképpen bujhatott be a török szultán a diványba. Vagy talán csak a magyar király követeit bujtatták a divány alá? Ha úgy volna, akkor azok nagyon lapos emberek lehettek, de leginkább azt rösteltem, hogy az öcsém a történettudásban lefőzött.

Hájas Muki pedig azalatt kifejtette a tudományát bámulók előtt, hogy a madárnépséget a tanító úr leánykáinak, Gömböckének és Márikának fogja adományozni és azok hálából átengedik neki majd a diványt, amelyen ebéd után az eresz alatt játszadozni szoktak.

És Hájas Muki nem is késlekedett sokáig a diványügyben, hanem azonnal hozzáfogott a megvesztegetéshez.

A két kis lányka természetesen örömmel fogadta az alkut és nemcsak az eresz alatti diványt ígérték oda Hájas Mukinak, hanem a szalónból még az öreg zongorát is felajánlották. Erre persze nem volt szükség.

Viszont Hájas Muki sem fukarkodott a kis lányokkal szemben, hanem nagylelkűen kinevezte őket török és magyar királynéknak és megengedte nekik, hogy mint ilyenek a disznóól tetejéről gyönyörködhesseken Nándorfehérvár ostromában.

A tanító úr is adott szavához híven féltízkor beszüntette a kertészkedést. És miután a túlszorgalmasok közül egynéhánynak, akik a legtöbb kárt csinálták, megrázta a fülét, szabadon eresztette az iskolát.

Erre az iskolaszobába rohantunk a hadiszerszámokért és aztán az udvaron megkezdődött a seregek szervezése.

Persze mindenki kiabált, lármázott torkaszakadtából és senki sem akarta a másikat meghallgatni.

Végre is, hogy az erők egyenlően és igazságosan legyenek megosztva, sorshúzással döntöttük el, ki tartozzék a magyar seregbe, ki a törökbe.

Én és Hájas Muki, mint a seregek legfőbb vezérei, egy szalmaszálat a mutató- és a hüvelykujjunk begyével végigcsipegettünk és aki utoljára fölül maradt, az választott először egyet, aztán a másik. És a csipegetést addig ismételtük, amíg mindenki választásra nem került.

Kivétel csak Dolfikával történt. A jámbor fiúcskát ugyanis a szuszogóbeliek fölbiztatták, hogy menjen haza és hozzon még nagyobbajta papírsákokat. Hájas Muki azonban, aki nem tűrhette, hogy Dolfikával más is merjen rendelkezni, mint ő, csak azon kikötéssel eresztette el az apró gyermeket, ha a staniclikat Dolfika egyenesen neki szolgáltatja át.

Dolfika aztán el is ment, de hamarosan sírva tért vissza, mert a tátika hopponkapta a boltban pákosztoskodó gyermeket és annak rendje és módja szerint elnadrágolta a derék harcost.

És ezért tett Hájas Muki kivételt az önfeláldozó katonával. Kijelentette, hogy mivel Dolfika már ügyis kikapott, azért az ő személye a háborúban szent és sérthetetlen. Tehát senkinek sem szabad hozzányulni. És kinevezte maga mellé nagy Muftinak.

Azt ugyan nem tudtuk, hogy a törököknél a nagy Mufti milyen méltóság volt, de hogy valami előkelő személy volt, azt sejtettük, mert a tanító úrék pincsi kutyáját Muftinak hívták.

Hogy pedig a törökök újra össze ne keveredjenek a magyarokkal, tanácsomra Hájas Muki megparancsolta a híveinek, hogy turbánt tegyenek a fejükre. Akinek tehát zsebkendője volt, görcsöt kötött annak négy sarkára és a füles lebbentyűt a fejére húzta. Akinek nem volt zsebkendője, annak a magyarok adtak kölcsön, vagy a vászontarisznyáját madzagolta a fejére.

Aztán az udvar két ellenkező sarkába vonultunk, hogy mindegyik sereg külön-külön válassza meg a maga tisztjeit.

Hát az sem volt ám olyan könnyű dolog, mint ahogyan eleintén hittük. Különösen az én seregemben volt nagy veszekedés. Én ugyanis nagyon jól tudtam a történelmet és nem engedhettem meg, hogy a katonáim olyan vitézi neveket vegyenek fel, amelyeknek semmi közük sem volt Nándorfehérvár ostromához.

- Én Rákóczi Ferenc akarok lenni! - kiáltozott engesztelhetetlenül Füstös Katona Pista.

- Rákóczi nem lehetsz - magyarázta neki Fóris Palya -, mert az hamarabb élt.

- Mért ne lehetnék?! - hetvenkedett Füstös Katona Pista. - Földhöz vágtaal te már engemet? Itt a kezem, hajtsd be, ha tudod!

És kihívóan odanyujtotta a karját Fóris Palyának.

- Majd a budai basának nyujtsd oda karodat! - csitítottam a heveskedő vitézt.

- Hát akkor Attila akarok lenni! - követelődzött tovább Füstös Katona Pista.

- Az már lehetsz, - békítette ki a nagyravágyó fiút Fóris Palya, miután előbb megkérdezte tőlem, hogy nem élt-e Attila is Nándorfehérvár ostroma után.

A történelmi hűségnek ilyen szigorú megtartásával osztottuk ki a többi méltóságokat is.

Mindjárt föl is sorolom a nándorfehérvári sereg főbb embereit, amiből tisztán láthatjátok, hogy az érfalvi elemi iskolában nagy súlyt fektettek a magyar történelemre.

Hunyadi János	Én.
Attila.....	Füstös Katona Pista.
Zrinyi Miklós	Rezes Szabó Miska.
Szondi György	Vörös Varga Gazsi.
Szondi két apródja	Tatár Matyi és Kis Vakarcs Kari.
Vak Bottyán	Gé Tóth Peti.
Botond	Bicze Lőrinc Samu.
Magyar zászlótartó	Makra Bence.
Kinizsi Pál	Szappanyos Zsiga.
Tüzes diák	Fóris Palya.
A magyar király követe.....	Fehér Pajor Tóni.

A török táborban már valamivel könnyebben ment a dolog, mert a Hájas Muki és a Balog Suta Bódi vetélkedését a főhatalomért már tegnap elintézték.

Egyébként azonban annyira meg voltak szorulva a török méltóságokban, hogy Hájas Muki többször is átszalasztotta hozzám címekért és nevekért a nagy Muftit, azaz Dolfikát.

- Azt parancsolja a budai basa, hogy mondj neki még török neveket - lihegte Dolfika, mert egypárszor már eredménytelenül küldtem vissza, mivel a magam töröktudománya is fogyatékán volt már.

- Nekünk nem parancsol a budai basa! - zúgták a hátam mögött Kinizsi Pál és Attila.

- De mondj, igazán mondj - könyörgött a nagy Mufti -, mert a basa bezárat az istállóba, ha nem viszek neki még két török nevet.

- Semmit a pogánynak! - döllyfösködött Rezes Szabó Miska Zrinyi Miklós személyében.

- Várjunk csak - csitítottam a harciaskodó urakat. - Ami papirzsákunk van, azaz ágyúnk, azt Dolfika hozta nekünk. Ezért tehát mondok neki még két nevet. De én is azt parancsolom a budai basának, hogy többet ide ne merjen küldeni, mert foglyul ejtünk. Ennél a két török névnél különben sem tudok már többet.

- Na mondd, mondd már! - sürgetett a nagy Mufti.
- Dzsingiszkán és Batukán - mondtam komoly önérzettel.
- Dzsingiszkán és Batukán! Dzsingiszkán és Batukán! - hajtogatta szaporán a nagy Mufti, hogy valamiképpen el ne feledje és rohant vissza a török táborba.

Ezzel aztán Hájas Muki is kénytelen volt megelégedni. Igaz ugyan, hogy még mindig nem jutott cím sok jó vitézének, de hát ki tehetett arról, hogy a törököknek nem volt annyi jeles hőse, mint a magyaroknak.

A török sereg főbb tisztjei a következők voltak:

Budai basa és nagyvezér ...	Hájas Muki.
Nagy Mufti	Dolfika.
Jancsár agák	Sutyi és Putyi.
Az öreg Szolejmán	Balog Suta Bódi.
Lovas bég.....	Vas Gazsi.
Gyalogos bég	Kétszer Kovács Marci.
Török zászlótartó	Csontos Török Dani.
Dzsingiszkán	Pénzes Sulyok Gergő.
Batukán	Kalán Andris.
Köpröli	Kulcsos Barta Berci.

Aztán, hogy mindezekkel a fontos dolgokkal készen voltunk, közös tanácsot tartottunk.

Csípni, rúgni, harapni nem szabad. Akinek fakardja van, az jól vigyázzon, hogy csak a lapjával üssön. Továbbá tilos görönggyel hajigálni és az ellenségnek az állát felütni vagy az orrát megcsavarni. Ellenben a fül és haj mindenkinek a rendelkezésére áll. A foglyokat közösen az istállóba csukjuk be, ahol a borbély fia, ifjú Topa Tretter Vencel fog porkoláboskodni, aki egyik párthoz sem tartozik, mert tegnapelőtt patkószögbe lépett és megdagadt a talpa.

A két sereg között pedig határvonal az a friss vizű patakocska volt, amely a kút mellől a disznóitató-vályuból fakadt és szerényen végig csörgedezvén az udvaron, a kapu alatt az utcára sietett és beleömlött az útmenti árokba. Víz ugyan csak itatáskor folydogált a patakocskában, hanem sár az bőven volt benne, mert a malacok az elevenig föltúrták a medrét. A disznóól teteje pedig semleges terület marad.

A hadi formák megállapítása után a Csele-patakot, amiképpen a disznótúrást elneveztük, többé senkinek sem volt szabad átlépni, amíg a hadizenet meg nem történik. Ami azonban már nem igen késhetett sokáig, mert a szájasabb vitézek kölcsönösen kemény sértéseket szórtak át egyik táborból a másikba.

Én, mint előrelátó vezér, a seregemet a fegyvernemek szerint osztottam be. Akiknek légy-csapójuk volt, azokat testőrökül magam mellé rendeltem és a zsupp-asztal közepén helyeztem el. A szélekre a hámosok és a gyeplúszíjasok kerültek. A várfal legalacsonyabb helyét pedig egy tömegben a papucsosok védelmezték. És ezeket a fontos intézkedéseket olyan suttyomban csináltam, hogy a budai basa semmit sem vett belőlük észre.

A török sereg rendezetlenül egy tömegben táborozott. Szíjasok, fakardosok, bőrlabdások nagy össze-visszaságban tolongtak, amire természetesen nem késtem felhívni enyéimnek a figyelmét, hogy a vezérbe vetett hitet megnöveljem. Mert szégyen ide, szégyen oda, nem sokat tartottak felőlem a katonáim, ha majd verekedésre kerül a sor.

Viszont azt a vastagfejű Hájas Mukit nagy lelkesedéssel vették körül a janicsárjai, pedig világos volt, hogy én többet értek a haditudományokhoz.

De azt meg kell hagyni, hogy Hájas Muki nagy gondot fordított vezéri méltóságának a ki-domborítására. És ez tetszett a tanyai gyerekeknek.

Először is lovon ült. A nyurga Kapor gyerek volt a lova és úgy ugrált, ficáncolt alatta, mintha tüzes taplót dugtak volna a fülébe. Azonkívül ott díszelgett a fején a doktorék sisakja, jobb-jában a kivont fakardot tartotta, a baljában pedig a lyukas palacsintasütőt, amellyel rettenetes hadonázott. A háta mögött az engedelmes nagy Mufti várta a parancsait, aki szintén lovon ült. Szotyor Balázst fogadta meg lónak egy rúd feketecukorért, amelyet ugyan még csak ezután fog a boltból elemelni.

Az is nagy előnye volt a török seregnek, hogy igazi lófarkos zászlójuk volt. Csontos Török Dani, a zászlótartó hozta. A télen elhullott borjucskájuknak a bőre a padláson száradt, arról vágta le. A mi zászlónk pedig csak Makra Bence öreganyjának a templomos kendője volt.

No, de azért nem féltem én a budai basa gyűlevész hadától, mert a haditudomány az én seregmenél volt.

Hát ahogy így készülődünk, kászolódtunk, apránként úgy eltelt az idő, hogy az öreg Mendi bácsi megkérdezésünk nélkül már a delet is elharangozta. És a nagy eseményről talán tudomást se vettünk volna, ha Gömböcke és Márka nem sietnek jelenteni Hájas Mukinak, hogy a tanító úr már az ebéd utáni álmát alussza, tehát a madárfiúkért eladott divány a budai basa rendelkezésére áll.

A basa parancsára a török sereg legerősebb emberei, az öreg Szolejmán és Dzsingiszkan, azonnal el is indultak a nehéz holmit leszállítani. Mivel pedig a tanítónéni is strimflifejeléssel bibelődött a szalonban, senki sem állta útját a rablásnak.

- Alláh! Alláh! - kiáltozott a török sereg, amikor a divány közéjük érkezett.

Az öreg Szolejmán és a budai basa mindjárt helyet is foglaltak a puha jószágon. Csakhogy Hájas Muki itt is kimutatta az öreg Szolejmán fölötti elsőbbségét, amennyiben nem szállt le a lóról, hanem azzal együtt ült le a diványra.

Én meg tanácsot tartottam a tisztjeimmel, hogy nem volna-e hasznos dolog, ha az ütközet előtt megebédelnénk. Mert az éhgyomor nagyban csökkenti a vitézséget. Hogy pedig a török sereg rajtunk ne üssön evés közben, Fehér Pajor Tónival átíztam a budai basának, hogy ők is egyenek és azalatt teljes fegyverszünet legyen.

Tisztjeim mindenben helyeselték a szándékomat és így Fehér Pajor Tónit útnak indítottam.

- A magyar király követe! - jelentette Hájas Mukinak Batukán személyében Kalán Andris, mert a Csele-patak őrizete rá volt bízva.

- Vezessétek elém! - parancsolta gőgösen a budai basa.

A magyar király követének fogadási módja azonban nagy szöveget ütött a Hájas Muki fejébe. Az olvasókönyvünk szerint ugyanis a szultán a diványban fogadta a magyar király követeit.

Az volt tehát a fogas kérdés, hogy miképpen lehet a diványban fogadni?

A nagy Mufti úgy vélekedett, hogy meg kellene engemet kérdezni. Erről azonban tudni sem akartak a főbb török urak.

Balog Suta Bódi azon a nézetén volt, hogy a követet kell a divány alá dugni, mert belebujni úgy sem lehet. Viszont Hájas Muki azt hitte, hogy a divány alatt lenni nagy tisztesség, amiért is nem a követet bujtatják oda, hanem magát az öreg Szolejmánt. Így a könyv betüinek is eleget tesznek.

És úgy is történt. Szegény Balog Suta Bódira a tisztesség okából rátették a diványt, Hájas Muki a lovával rátelepedett és kihívó büszkeséggel maga elé vezettette Fehér Pajor Tónit, aki a nagy pompa láttára úgy megijedt, hogy szinte belesült a mondókájába.

- Az az üzenetem, hogy a fegyverszünet ára két tyúktojás. Anélkül pedig ide ne merj jönni, mert az istállóba záratlak! - szólt pöffeszkedő hangon a basa és sarkával oldalba bökvén a lovát, gangosan körültáncolta a magyar király követét, mire az öreg Szolejmán is kimászott a divány alól, mert nagyon nehéz volt neki a dicsőség.

A budai basa gőgös viselkedése nagy haragra lobbantotta a magyar sereget.

- Nesze tojás, kutyafejű basa! - dörögte nekivörösödve Szappanyos Zsiga, amint az Kinizsi Pálhoz illett, és még mielőtt megakadályozhattam volna, egy jókora tyúktojást röpített a török sereg felé.

A fehérhéjú bomba villogva hasította át a napsugaras levegőt, hegyével végig nyalta a budai basa lekonyult fülét, megcsörrentette a sisak fényes vasát és aztán ott robbant fel az egymás hátán szorongó janicsárok fehérturbanos fején.

- Neki a várnak! Alláh-illáh-Alláh! - ordította dühösen a budai basa és keményen megrántván a zablát a Kapor gyerek szájában, szélsebesen a Csele-patak felé vágatott. Utána az egész török had. Hujákkoltak, sivítottak, verték a tepsiket és a felfújt papírzacskókkal rettenetesen ágyúztak.

De a magyar sereg sem tartotta befogva a száját. Mi is térdeinkhez vertük a legöblösebb stanicliainkat és olyan hatalmas pukkanásokkal viszonztuk az ellenség lövöldözéseit, hogy csak úgy regett bele az iskola fala.

Na, szörnyűséges csata fejlődött ki, amikor a haragjában elvakult török sereg Nándorfehérvár bástyái alá érkezett.

A lószőrrel keményre tömött bőrlabdákat, amelyekre hosszú spárga volt kötve, záporként lövöldözték ránk, közben egy-egy verébtojást is megeresztettek, téptek-zúztak, ráncigálták a zsuppkévéket, majd pedig egymás hátára kapaszkodva igyekeztek itt is, ott is a várfalakra felmászni. A támadók között természetesen Hájas Muki volt a legveszedelmesebb, mert a nyurga Kapor gyerek nyakában lovagolva olyan magasan hordta a fejét, hogy kényelmesen beérte a falak tetejét és a lyukas palacsintasütővel szörnyű pusztítást vitt véghez.

Még a nagy Mufti sem tartózkodott a harctól, dacára, hogy az ő személye szent és sérthetetlen volt. De ennek nem Dolfika volt az oka, hanem a lova, Szotyor Balázs, aki szüntelenül ott nyargalt vele, ahol a legsűrűbben hullámozott a harc.

Jó ideig eldöntetlenül folyt a küzdelem. Majd úgy látszott, mintha a törökök előnyt nyertek volna. De az csak látszat volt. Mert én egy pillanatra sem vesztettem el a lélekjelenlétemet. A légycsapósokat a középről hol ide, hol oda rendeltem és ezek mindig szerencsésen lepacsolták a felkapaszkodó pogányokat. Csak Hájas Mukival nem tudtam boldogulni. A budai basa a legalacsonyabb helyre vetette magát és úgy elpalacsintasütözte a papucsos öröket, hogy a szabadon maradt résen már mászott befelé.

- Szondi György! - kiáltottam rémulten Vörös Varga Gázsira, mert a légycsapósok éppen Kalán Andris fejét püfölték. - Hamar siess a két apróddal a basa ellen!

- Ide a zászlót! Csontos Török Dani, ide a zászlót! Tűzzük ki a várfokra! - sivította Hájas Muki is.

És most rettenetes küzdelem fejlődött ki a várfokán. Szondi György a két apródjával aprította, vágta a budai basa sisakját, Csontos Török Danit a bátorságra kapott papucsosok ütögették, de hiába, a két vakmerő harcos nem tágitott és a lófarkas zászló nyele már-már belefúródott a

bástya falába. Ekkor aztán magam is beleelegyedtem a küzdelembe, mert a török sereg másfelől is olyan hevesen ostromolt bennünket, hogy újabb csapatokat nem küldhettem a budai basa ellen.

- Ide, ha mersz, Hunyadi János! - hősködött Hájas Muki és olyat lapított a palacsintasütővel a Szondi György hátára, hogy az egyensúlyt veszítve orrára bukott. De ugyanabban a pillanatban mindkét kezemmel megragadtam a palacsintasütőt és harsányan a basa ellen vezényeltem Szondi két apródját, akik belecsimpeszkedtek a Hájas Muki nyakába, mire a papucsosok úgy a fejébe kalapálták a sisakot, hogy a gőgös budai basa se látott, se hallott.

- Na híres budai basa - tört ki belőlem is a harci virtus -, itt van Hunyadi János!!

És ezzel végképpen kirántottam a palacsintasütőt Hájas Muki kezéből és a föltápáskodó Szondi György markába nyomtam, aki úgy elpüfölte vele Csontos Török Danit, hogy az ijedtében a Csele-patakig meg se állt, sőt féllábbal még abba is belelépett és a szép lófarkas zászlót a sárba ejtette.

Most aztán Hájas Muki is kénytelen volt visszavonulni, mert a felszabadult erők túrheteretlenül ütögették még a lovát is.

- Vissza Kapor! - parancsolta dühösen a basa, mire a lova engedelmesen hátra ugrott, Hájas Muki pedig Szondi György egyik apródját, a nyaka körül vitézkedő Tatár Matyit, a lábánál fogva lerántotta a bástya fokáról.

- Ne hagyjatok! Ne hagyjatok! - sikoltozott Tatár Matyi.

De már késő volt a segítség. A derék kis apród ott csüggött a basa oldalán, amíg csak a Kapor gyerek össze nem roskadt a kettős teher alatt. Akkor aztán Hájas Mukival együtt a földre pottyant, mire hárman is körülfogták a jó vitézt és elhurcolták a vár alól.

Ezenközben a másik oldalon még erősen folyt a küzdelem. De amikor hírül vitték a budai basa visszavonulását, Batukán és Köpröli is megelégtették az ostromot. Csak a nagy Mufti lova nem tágitott semmiképpen se. Ott táncoltatta Dolfikát Attilának meg Kinizsi Pálnak a gyeplőszíjai alatt és azok bizony megkenegették a nagy Muftit minden sérthetlensége dacára is.

- Füstös, ne üss engem, mert ad neked Hájas Muki! - tiltakozott Dolfika.

- Ne gyere ide - felelte neki Attila.

- Hát a lovam hoz ide!

- Üss a fejire! - biztatta Kinizsi Pál.

- Vigyél a budai basához, vagy a fejedre csapok! - biztatta lovát a nagy Mufti és mivel az csak nem vitte, hát a kardjával jót szózott a Szotyor Balázs leggyengébb részére.

Erre aztán Szotyor Balázs még közelebb vitte a nagy Muftit a várfalhoz.

- Hájas Muki, segítség! - sivalkodott megrémülve Dolfika.

De mielőtt a segítség megérkezett volna, Szappanyos Zsiga belemarkolt a nagy Mufti gallérjába és a ló hátáról behúzta Nándorfehérvárba.

Ez az újabb csapás annyira megtörte a budai basát, hogy általános visszavonulást parancsolt.

De Balog Suta Bódinak is az egyezés szerint elérkezett az utolsó perce. Kardjára támaszkodva odalépett Hájas Muki elé és fájdalomosan mondá:

- Meddig fog még ez a sárfészek az én vitéz seregemnek ellentállni?!

És ahogy ezt mondta, adott szavához híven mindjárt meg is ütötte a guta.

Erre a janicsárok a basa parancsára a kocsiszínból előhozták a talicskát, beleültették az öreg Szolejmánt, a nyakába madzagot akasztottak, amelyet aztán Vas Laci olyan szorgalmasan rángatott, hogy az öreg Szolejmánnak minduntalan tiltakozni kellett ellene.

Hájas Muki aztán rendbe szedte a vert hadat és haditörvényszék elé állította a nagy Mufti lovát, Szotyor Balázst, akit hűtlensége miatt olyanféleképpen ítélte el, hogy a kialkudott egy rúd feketecukrot nem kapja meg, hanem azt Dolfika egyenesen Hájas Mukinak fogja átszolgáztatni. Majd pedig alkudozást kezdett velem a megszegyenített basa, hogy kölcsönösen cseréljük ki a foglyokat.

Mindjárt tanácsot tartottam a tisztjeimmel és úgy találtuk, hogy a cserébe szívesen belemehetünk, mert Tatár Matyi hasznavehető harcos, a török sereg dolgán pedig nem sokat lendít Dolfika.

Ki is cseréltük hát a foglyokat és a beállott nyugodalmas percekkel arra használtuk fel, hogy egy pár falatot együnk és a vár falait rendbe hozzuk, amelyek bizony tisztességesen megrohadtak a heves ostrom alatt.

A gyönyörű zsuppszalma összetöredezett, a kék kibomlottak és a vár falain olyan csúsztatók keletkeztek, hogy a budai basa mindenkit lerángathatott, akit a kezével elérte. És ezeket a nagy hibákat nem lehetett többé gyökeresen orvosolni. Ezeken csak egy szekér friss zsupp segíthetett volna.

Egy kissé elszomorodtam Nándorfehérvár siralmas helyzetén és csak az vigasztalt, hogy a palacsintasütő nálunk van. Mert a lefolyt küzdelemben is ez játszotta a főszerepet. Eléggé szilárd alapja volt tehát azon reményemnek, hogy ahol a lyukas palacsintasütő, ott a győzelem.

- No megállj Szappanyos Zsiga, ezt megkeserülöd! - hangzott föl hirtelen a Hájas Muki vészjósló fenyegetése, mire ijedten a fegyvereinkhez kaptunk valamennyien és sietve parancsokat osztogattam, hogy az ellenség készületlenül ne találja a várat.

- Tolvaj vagy! - dörgött tovább a budai basa.

- A Szuszogó vagy! - harsogta a vezér után a török had is.

Én meg csak osztogattam a parancsokat, hallgattam a szitkozódást, de még mindig nem tudtam, hogy mért háborodott fel annyira a budai basa. Mivel pedig Szappanyos Zsiga nem igen akart nyilatkozni, Fehér Pajor Tóni követ útján kértem magyarázatot a basától. És mondhatom, hogy a kapott magyarázat nagyon elkeserített.

Az történt ugyanis, hogy Kinizsi Pál, már mint Szappanyos Zsiga, a hadifogságba esett Dolfikát kifosztotta. Délebedre ugyanis apró pogácsákkal tömte meg a mánika a nagy Mufti zsebeit és a garázda Kinizsi a foglyok kicserélése előtt teljesen kifosztotta a jeles török urat. És ezt a nagy hibát jóvá tenni már nem lehetett, mert a falánk vitéz az ízes falatokat az utolsó morzsaig megette.

- Szappanyos Zsiga, te híres tolvaj - kiáltotta sértő hangon Hájas Muki Kinizsi Pál felé és a Kapor gyereken a Csele-patakhoz ugratott -, gyere le a várból, ha mersz! Vívj meg velem, ha van bátorságod!

- Nem félek én téled egy mákszemnyit sem! - felelte vissza hetykén Szappanyos Zsiga.

- Almát is loptál a Szuszogóban! - ingerelte tovább a basa.

- Nem igaz!

- Ardicsban meg szilvát loptál!

- Nem igaz!

- A csősz is megkergetett. Pénzes Sulyok Gergő látta is.

- Én is láttam! - szólalt meg a gutaütött öreg Szolejmán.

- Gyáva vagy, nem mersz kiállani Hájas Mukival! - zúgta rá az egész török sereg.

- Odavágom Hájas Mukit, mint a málét! - pattant fel most már Szappanyos Zsiga is, akinek a sokféle sértés a fejébe zavarta a bátorságot és a pipacsnál is vörösebb lett.

Most aztán megkezdődött a párosviadal előkészítése.

A törökök győzelmi rivalgással vették körül a bátor budai basát és a lovát, a Kapor gyereket, sülttökkel etették, hogy annál harciasabban viselje magát.

De mi se féltettük Szappanyos Zsigát, mert nagy, erős gyerek volt és Szondi György a parancsomra a lyukas palacsintasütőt is átadta neki.

- Úgy lelapítom vele a budai basát, mint a legyet! - virtuskodott Kinizsi Pál és olyan hatalmasan megforgatta a veszedelmes fegyvert, hogy Attilát szinte leütötte a lábáról.

Mindnyájan biztosra vettük a győzelmet és csak az okozott némi aggodalmat, hogy nem találtunk Zsiga alá megfelelő lovat. A magyar sereg erősebbjei ugyanis mind kiváló tiszti rangot viseltek, a közemberek sorában pedig nem akadt lónak való nagyobbacska gyerek.

Végre is hosszas rábeszéléssel Botond személyében Bicze Lőrinc Samut vettük rá, hogy vállalja el a nehéz szerepet. A rangját természetesen lóminőségében is meg fogja tartani.

Nándorfehérvártól és a török tábortól egyforma távolságra csaptak össze az ellenséges vitézek.

A két sereg eleintén visszafojtott lélegzettel némán szemlélte a rettenetes küzdelmet, később azonban itt is, ott is biztató kiáltások hangzottak fel, ami még nagyobb bátorságra serkentette a dühösen viaskodókat.

Sokáig nem lehetett tudni, hogy a két ellenség közül melyik marad fölül. A budai basa szemmel láthatóan kerülte a palacsintasütő csapásait és mindenképpen oldalban akarta az ellenfelét megtámadni. És ebben az igyekeztében valóban nagy segítségére volt fürgelábú lova, a Kapor gyerek, aki olyan gyorsan hordta, vitte a basát, hogy Kinizsi Pál sohasem számíthatta ki előre a csapásait. Vízont Botond roppant nehézkes lónak bizonyult és csak úgy csurgott róla az izzadság.

Mikor aztán a ravasz Kapor gyerek azt hitte, hogy az ellenséget már jócskán kifárasztották, igazi táltosló módjára felszólt a gazdájának, hogy most már szemben is megtámadhatják a pogácsatolvaj Kinizsit.

Hájas Muki erre a doktorgyerekek réztortasütőjét a baljába fogta és jobbában magasra emelvén az egész sereg legnagyobb légycsapóját, keményen nekirúgtatott az ellenfélnek.

- Huj-huj-huj! - sívította a basa véstjtjóslóan.

- Vigyázz! - kiáltottuk a bástyákról Kinizsi felé, akinek a lova már alig állott a lábán.

- Nesze basa! - harsogta a következő pillanatban Szappanyos Zsiga és a palacsintasütővel lesújtott a Hájas Muki oldalára.

A harangszó semmi ahhoz képest, mint amilyen óriásit csörrent a palacsintasütő a budai basa tortasütő-pajzsán. A lova ijedten visszahökölt, maga a basa is erősen megingott a nyergében és a légycsapóval csak úgy találomra suhintott a Kinizsi Pál feje tájékára.

És, óh, ez a zajtalan suhintás a magyar sereg rémületére hatásosabbnak bizonyult, mint a palacsintasütő ágyúszava.

A kalapnagyságú bőrlebbentyű úgy képen teremtette Szappanyos Zsigát, hogy rémületében kiejtette kezéből félelmetes fegyverét, mire a Kapor gyerek újabb rohamra vitte a gazdáját.

És ez volt a párosviadal legizgalmasabb része. Ló ló ellen, vitéz vitéz ellen küzdött. Fönt a budai basa gyúrta a bátorságát veszített Kinizsi Pált, alul pedig a Kapor gyerek gyömöszölte a halálrafáradt Botondot.

Végre is a szegény Botond összerogyott a Kapor gyerek gáncsvetése alatt és Kinizsi Pál a földre vágódott.

- Alláh, Hájas Muki! - toporzékolt lelkesedésében a török sereg és minden népjog ellenére megrohanták Kinizsi Pált meg a lovát és elhurcolták az istállóba.

- Most neki a várnak! - adta ki a parancsot a budai basa és a visszaszerzett palacsintasütőt diadalittasan megcsóválta a feje körül.

Kétségbeesve, megsemmisülten vártam a fellelkesedett török had támadását. Két jó vitézem az istállóban; a palacsintasütő a budai basa kezében! Éreztem, hogy itt már nem segít a hadi-tudomány sem! Mégis néhány buzdító szót intéztem Attilához, Zrinyi Miklóshoz, Vak Bottyánhoz és különösen Fóris Palyához, a tüzes diákhhoz, hogy jó hírnevükön ne ejtsenek csorbát, meg ne fussanak a pogány elől, hanem, ha kell, itt vesszünk el valamennyien Nándor-fehérvár romjai alatt.

- Éljen a vezérünk! - kiáltotta harcias hévvel Makra Bence, az öreganyja kendőjét fennen lobogtatva.

- Éljen! - kiáltották utána a többiek is.

És ez az őszinte ragaszkodása seregemnek a veszedelem idején nagyon jól esett nekem. El is határoztam, hogy Makra Bencét egyhamar nem írom fel a lármázók közé.

- Lóra! Lóra! - hallatszott át az ellenséges táborból a budai basa parancsszava és elcsodálkozva láttuk, hogy nemcsak Hájas Muki, hanem a többi előkelő török is lóra kapott, sőt a doktorgyerekek még a tyúktól két kis létráját is hozzák Nándorfehérvár ellen.

- Megadjátok-e magatokat? - kérdezte dölyfös büszkeséggel a budai basa.

- Soha! - válaszoltam neki nemes elszántsággal.

- Akkor neki! - dörögte a basa és a másik pillanatban már úgy ellepték a bástyákat, mint a varjak a friss szántást.

De Fóris Palya is megmutatta ám most, hogy mit tud a tüzes diák. Két szakajtó apró polyvát szórt a támadók fejére, mire azok csúfosan hátrálni kezdtek. A tyúklétrák is összeroppantak a janicsár agák alatt és ez szintén nagy zavart okozott a gyűlevész had között.

Már azt hittük, hogy újból miénk lesz a győzelem, amikor a törökök váratlanul ismét erőre kaptak.

- Kilőni minden tojáást! - vezényelte a fáradhatatlan basa.

És a pogányok ki is lőtték minden tojasukat, ami olyan kavarodást okozott a várban, hogy a rendet semmiképpen sem tudtam többé helyreállítani.

Attilát, Szondi Györgyöt, Vak Bottyánt egymásután rángatta le a megrongált bástyákról a vérszemet kapott ellenség. Hájas Muki a palacsintasütővel tisztára lesöpörte a falakról a papucsosokat és akkor aztán nagy dühösen hozzáláttak a vár szétdőléséhez.

- Kő kövön ne maradjon! - harsogta rekedten Hájas Muki.

És a műveletlen janicsárnépség olyan híven teljesítette a basa parancsát, hogy rövidest az egész udvar tele volt szórva összetaposott zsuppal. Nándorfehérvár helyét pedig csak az a hatalmas porfelhő jelezte, amelyet a magyar hősök utolsó küzdelme vert fel.

Lefogyott sereggemmel lépcsőről lépésre hátráltam a basa túlnyomó erejével szemben. Hanem hát örökké hátrálni sem lehetett. Lassankint egészen a disznóólhoz szorultunk.

Tisztességes futásról többé szó sem lehetett. Előttünk a pogányok tömött sorai, hátunk mögött a disznóól, amelynek tetejét azonban a harc kezdetén semleges területnek jelentettük ki és odaültettük fel Gömböckét és Márikát, mint török és magyar királynékat.

Most is ott ültek a jámbor fejedelmi személyiségek és megértve szorult helyzetünket, jószívűen a biztosnak érzékező tetőzetre csalogattak bennünket.

- Nem szabad! - tiltakozott hevesen Hájas Muki.

- Magadnak parancsolj, ha nincs szolgád, budai basa! - vágta oda a szót Makra Bence, a zászlótartó és aztán a részünkről eddig híven megtartott népjog ellenére csípéssel, orrcsavarással viasztorítottuk a dühös ellenséget és még megmaradt légycsapóimnak a védelme alatt vezérkarom romjával szerencsésen felkapaszkodtam a disznóól tetejére.

- Ide gyertek, kutyafejű törökök! - kiáltott le nagyokat szusszantva Rezes Szabó Miska, aki mint Zrinyi Miklós feljegyzésreméltó vitézséget tanusított.

- Mindjárt felaprítlak! - dühöngött a basa és elrendelte a rohamot a disznóól teteje ellen.

A nagy láрма, sivákolás, amely most keletkezett, a tanító urat is felrezzentette édes álmából és ijedten sietett ki a szobából, mert azt hitte, hogy valami nagy baj történt.

Én, ahogy az ajtón kilépett, abban a pillanatban megláttam a vörös sapkáját és kezében a hosszú csibukszárat.

- Ne izéjjetek! Itt a tanító úr! - riadtam megrémülve Hájas Mukiékra, akik éppen akkor másztak fel a tetőre.

- Rántsátok el a lábát! - dühöngött Hájas Muki, mert nagy dicsőségében már se látott, se hallott.

- Mit csináltok? Haszontalanok! Betyárok! - dörögte félelmetesen a tanító úr és csibukja száját félremagyarázhatatlan módon suhogtatva rohant felénk a szalmás udvaron keresztül.

- Ki a kutyafejű, Rezes Szabó Miska?! - hápogta az elvakult Hájas és úgy odavágta a Rezesgyereket, hogy a gyenge tetőzet alkotó elemeire bomlott szét és velünk együtt bezuhant az ólba, ahol tisztára agyonnyomtunk négy szopós malacot, a tanító úrnak féltve őrzött reménységeit.

- Jaj nektek! - jajdult fel a tanító úr és már ott termett közöttünk, hogy szavának súlyt adjon.

Leírhatatlan zűrzavar keletkezett. Nem volt már se győző, se legyőzött, hanem futott, menekült mindenki, ellenség és jóbarát egyaránt. A tanító úr pedig a csibukszárral, mint valami gyorstüzelő ágyúval, halomra verte a törököt is, a magyart is.

Valamennyien a kerítésnek rohantunk, mert a semmiházi ifjú Topa Tretter Vencel, aki - mint tudjátok - porkoláb volt, bezárta a kiskaput, hogy érdemeket szerezzen magának a tanító úr előtt. De még másféle árulók is akadtak a seregben, akik a tanító úr parancsára a kerítésről rángatták le a menekülő vitézeket.

Igy jártam én is, meg a budai basa is. Már az utcafelőli kerítés tetején voltam, amikor a tulajdon huszárajaim belecsimpaszkodtak a lábamba és lehúztak. Hájas Mukit is a leghűségesebb janicsárjai vonszolták vissza.

Ami ezután következett, csak az volt igazán Nándorfehérvár ostroma.

Bent az iskolaszobában oly nagy ítéletet tartott fölöttünk a tanító úr, hogy a török és magyar érdekek kiegyenlítésével csak félnégyre készült el.

Mindenki a másikat okolta a veszedelemért, mindenki a másakra vádaskodott, de különösen rám és a budai basára.

A tanító urat azonban nem lehetett egykönnyen megtéveszteni. A nyírfavesszőből kivétel nélkül mindenkinek kijutott. Még a szolgálatkész porkoláb, ifjú Topa Tretter Vencel is kapott egyet. Dolfika meg éppen kettőt, pedig a nagy Mufti körömszakadtig bizonyította az ártatlanságát, meg hogy az ő személye szent és sérthetetlen volt.

A szörnyű vérengzésnél nekem és a budai basának mindvégig segédkeznünk kellett. A budai basa a székre fektette az elítéltet - én lefogtam a fejét, a tanító úr pedig számozatlanul kimérte a hadifoglyok illetékét.

Én és a budai basa szándékosan utoljára maradtunk, mint főbűnösök, akik a tanító úr szerint az egész komédjának a rendezői voltunk.

Hát hiszen úgy nagyjában igaza is volt a tanító úrnak.

Végre ránk került a sor. Egy kis sírás valószínűleg enyhíthetett volna a sorsomon, hiszen én voltam a tanító úr jobbkeze, az örökös vigyázó, kikérdező, - de nem sírtam. Tudtam, hogy Hájas Muki számára nincs bocsánat, tehát vele együtt akartam szenvedni, ha már együtt vezérkedtünk.

A kegyetlen büntetés pedig úgy szólt, hogy Hunyadi János és a budai basa hat-hat pálcában részesülnek, olyaténképpen, hogy kölcsönösen tartoznak egymást megcsapni.

Ez a ritka élvezettel egybekötött látványosság mindenkivel elfeledtette azt, amit csak az imént kapott és mosolygós arccal várták a történendőket.

Csak egyedül a nagy Mufti zokogott. Hájas Mukit siratta az apró gyermek.

Zordonan, zokszó nélkül közeledtünk a székek felé. A budai basa büszkén hátravetette a fejét, szemeit megvetően végighordozta gyáva janicsárjain, kezével barátságosan odaintett hűséges nagy Muftijának s lefeküdt a székre.

Megkezdődött a testvérharc. Eleintén gyöngéden sóztam oda a derék basának a hatot, de hiába, a tanító úr parancsára meg kellett ismételnem.

Most aztán a budai basa vette kezébe a nyírfavesszőt és neki már nem kellett ismételni, mert kifogástalanul működött.

Aztán odakerültünk a főbb tisztjeink közé, akik már ott térdeltek a tanító úr asztala körül kukoricaszemeken.

Hát így végződött be a dicsőséges harc, amelynek később költője is akadt az érfalvi diákok között.